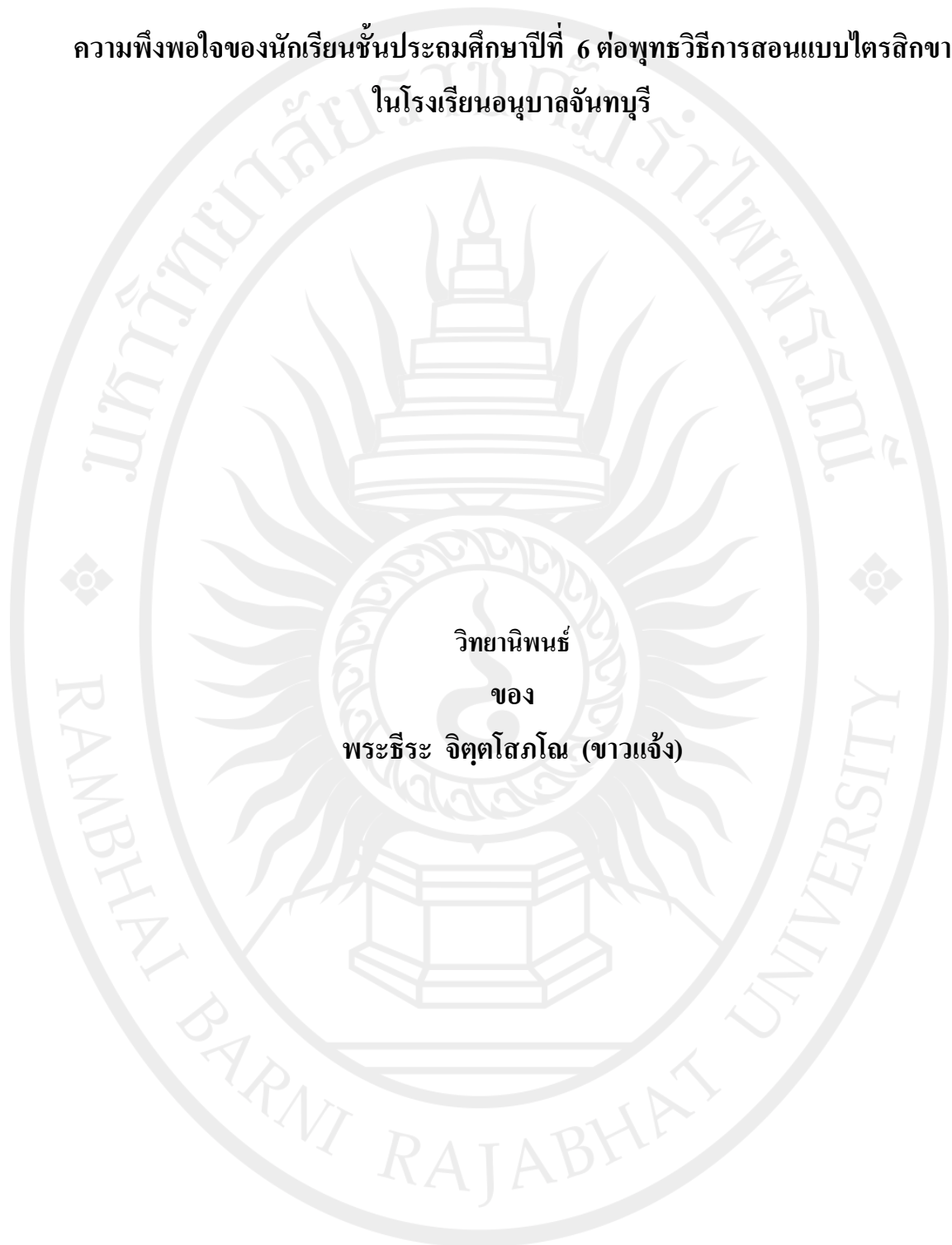

ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา
ในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี

วิทยานิพนธ์
ของ
พระธีระ จิตฺตโสภโณ (ขาวแจ้)

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา

กันยายน 2555

ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา
ในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี

วิทยานิพนธ์
ของ
พระธีระ จิตฺตโสภโณ (ขาวแจ้ง)

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา

กันยายน 2555

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

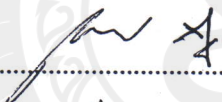
ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา
ในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี

ของ

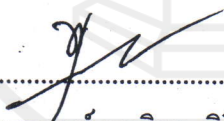
พระธีระ จิตตโสภโณ (ขาวแจ้ง)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานสอบวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายดา ประเสริฐศักดิ์)

..... ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คมพล สุวรรณงู)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัยชนต์ ประดิษฐ์ศิลป์)

..... กรรมการสอบวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ พรทิพา นิโรจน์)

ได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา
ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.ถาวร นิมเลี้ยง)

วันที่ 1๖ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๖

พระธีระ จิตฺโตโสภโณ (ขาวแจ้ง). (2555). ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา). จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมพล สุวรรณภูฏ ค.ค. (พัฒนศึกษา) ประธานกรรมการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ ร.ค. (รัฐศาสตร์) กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาระดับความพึงพอใจของนักเรียน และ 2) เปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาจำแนกตามเพศ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา และการรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าและประโยชน์วิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ครั้งนี้ จำนวน 175 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา ในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี โดยรวม พบว่า ความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 4.42$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักเรียนมีระดับความพึงพอใจ ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 4.36 - 4.48$) เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ชั้นปัญญา (ปัญญาศึกษา) ($\bar{X} = 4.48$) ชั้นสมาธิ (จิตตศึกษา) ($\bar{X} = 4.45$) และชั้นศีล(ศีลศึกษา) ($\bar{X} = 4.36$) 2) เปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า โดยภาพรวม นักเรียนที่มีปัจจัยด้าน เพศ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนาต่างกัน นักเรียนมีความพึงพอใจต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาไม่แตกต่างกัน ในขณะที่ปัจจัยด้าน คุณค่าความสำคัญและประโยชน์ของวิชาพระพุทธศาสนา ต่างกันนักเรียนมีความพึงพอใจต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

PraTeera Jittasopano (Kawjang). (2012). **Satisfaction of Students in Grade Six Toward Buddhist Threefold Training in Anuban Chanthaburi School**. Thesis. M.A. (Social Sciences for Development). Chanthaburi : Rambhai Barni Rajabhat University.

Thesis Advisors

Assistant Professor Dr.Khompol Suvarnakuta Ph.D. (Development Education) Chairman

Assistant Professor Dr. Chaiyon Praditsil Ph.D. (Anthropology) Member

Abstract

The main purposes of this research were : 1) to study students' satisfaction, and 2) to compare the students' satisfaction toward Buddhist threefold training performed in Anuban Chanthaburi School, or Chanthaburi Kindergarten School, classified by gender, understanding on Buddhism, and recognizing Buddhism value. The sample included 175 students. The research instrument was the rating-scale questionnaire. Statistical analysis was employed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and t-test.

The results were revealed : 1) The overall satisfaction of the students in Anuban Chanthaburi School toward the Buddhism threefold training was at the moderate level ($\bar{X} = 4.42$) Individual aspects of satisfaction were found at the moderate levels ($\bar{X} = 4.42 - 4.48$) : Intelligence or Intellectual Virtue ($\bar{X} = 4.48$), Concentration or Contemplative Virtue ($\bar{X} = 4.45$), Precepts of Sacrament Virtue ($\bar{X} = 4.36$) respectively. 2) The comparison of the students' satisfaction toward the Buddhist threefold training, classified by the personal factor, found that the students' different gender and Buddhism understanding did not show significant difference, however, those who had different Buddhism value showed significant difference at the .05 level.

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ด้วยดี โดยได้รับความอนุเคราะห์ และความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมพล สุวรรณคุณ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยนนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำ ปรึกษาตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างละเอียดทุกขั้นตอน รวมถึงคณาจารย์ทุกท่านของ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ที่ได้ถ่ายทอด ความรู้ ความเข้าใจ ในภาควิชา ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย รวมถึงความรู้ ในภาควิชาประกอบหลักสูตร สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา

ผู้วิจัยเห็นถึงจิตใจอันเป็นกุศลของคณาจารย์ และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ดังปรากฏชื่อในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมถึงเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ตลอดจนผู้ที่ให้การส่งเสริมสนับสนุนทุกท่านที่ได้อนุเคราะห์ให้ความสะดวกในการศึกษาเป็นอย่างดี จนทำให้ การศึกษาและงานวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยดี อาตมาภาพจึงขอเจริญพรขอบใจจากจิตใจอันเป็นกุศล เช่นกัน

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูกตเวทีแด่พระพุทธศาสนา บิคารมารดา ครูอุปัชฌาย์อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ขอเจริญพร

พระธีระ จิตตโสภโณ (ขาวแจ้ง)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ความเป็นมา.....	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
	ประโยชน์ของการวิจัย.....	7
	ขอบเขตของการวิจัย.....	7
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	7
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	10
	สมมติฐานในการวิจัย.....	11
2	แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
	พุทธวิธีการสอน.....	12
	วิธีการสอนของพระพุทธเจ้า.....	12
	แนวการสอนพุทธวิธี.....	15
	การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา.....	21
	ความสำคัญของการเรียนรู้พระพุทธศาสนา.....	21
	การจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนา.....	23
	พุทธวิธีการสอนไตรสิกขา.....	26
	ความหมายของไตรสิกขา.....	26
	กระบวนการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ตามหลักไตรสิกขา.....	29
	การจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา.....	33
	ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา.....	33
	การจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา.....	34
	ความพึงพอใจ.....	36
	ความหมายของความพึงพอใจ.....	36
	องค์ประกอบของความพึงพอใจ.....	37
	แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับความพึงพอใจ.....	39
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	43
	งานวิจัยต่างประเทศ.....	43
	งานวิจัยในประเทศ.....	44

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3	วิธีดำเนินการวิจัย..... 52
	การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง..... 52
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 53
	การเก็บรวบรวมข้อมูล..... 56
	การวิเคราะห์ข้อมูล..... 56
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล..... 57
4	การวิเคราะห์ข้อมูล..... 58
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล..... 58
	การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 58
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 59
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 71
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย..... 71
	วิธีดำเนินการวิจัย..... 70
	สรุปผลการวิจัย..... 73
	อภิปรายผล..... 74
	ข้อเสนอแนะ..... 74
	บรรณานุกรม..... 76
	ภาคผนวก..... 86
	ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ..... 87
	ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์..... 89
	ภาคผนวก ค แบบสอบถามเพื่อการวิจัย..... 95
	ประวัติย่อผู้วิจัย..... 103

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามห้อง.....	53
2 จำนวนและค่าร้อยละปัจจัยส่วนบุคคล ความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลจำแนกรายด้าน	59
3 จำนวนและค่าร้อยละของความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา จำแนกตาม ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา.....	59
4 ค่าความถี่ และร้อยละ ของความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกเป็น โดยรวม.....	60
5 ค่าความถี่ และร้อยละ ของความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกเป็น รายชื่อ.....	60
6 จำนวนและค่าร้อยละความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา จำแนกตาม คุณค่าความสำคัญและประโยชน์ของวิชาพระพุทธศาสนา.....	62
7 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา จำแนกตามคุณค่า ความสำคัญ และประโยชน์ของวิชาพระพุทธศาสนา.....	62
8 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ระดับความพึงพอใจของนักเรียนต่อ พุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา จำแนกตาม การรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าและประโยชน์วิชาพระพุทธศาสนา.....	64
9 ค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ระดับความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา ขั้นศีล (ศีลสิกขา) จำแนกเป็นรายชื่อ.....	64
10 ค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา ขั้นสมาธิ (จิตตสิกขา) จำแนกเป็นรายชื่อ.....	66
11 ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา ขั้นปัญญา (ปัญญาสิกขา) จำแนกเป็นรายชื่อ.....	67
12 ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบ ความแตกต่างของการมีความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามเพศ.....	68

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า	
13	ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่างของ ความพึงพอใจ ของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา โดยภาพรวม และรายด้าน จำแนกตามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา.....	69
14	ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่าง ของความพึงพอใจ ของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา โดยภาพรวม และรายด้าน จำแนกตาม การรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าและประโยชน์วิชาพระพุทธศาสนา.....	70

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	10
2 กระบวนการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ตามหลักไตรสิกขา.....	26
3 ความสัมพันธ์ของไตรสิกขากับอริยอัฏฐังคิกมรรค.....	31
4 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา.....	35

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

โลกในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอยู่ตลอดเวลา ส่งผลให้คนเราต้องปรับตัวเพื่อการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพ การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศ เนื่องจาก การศึกษาเป็นกระบวนการสร้างเสริมให้คน ได้พัฒนาตนเอง ช่วยให้คนดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีใหม่ๆที่มีการพัฒนาไม่หยุดยั้ง การจัดการศึกษาต้องพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ โดยพัฒนาให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ ที่มีประสิทธิภาพ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และมีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 5)

ปัจจุบันการขาดศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรม กำลังเป็นปัญหามากในสังคมไทย ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาประเทศ ในช่วงที่ผ่านมามุ่งพัฒนา ด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ผ่นวกกับความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสารสนเทศ รวมทั้งการรับวัฒนธรรมต่างชาติ เข้ามาอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ความไม่สมดุลระหว่าง ความเจริญด้านวัตถุกับความเจริญทางด้านจิตใจของประชาชน เกิดค่านิยมของการยกย่องวัตถุ เงินทอง ความสะดวกสบายต่าง ๆ ในชีวิตมากกว่าการยกย่องบุคคลที่มีคุณงามความดีและความสุข ทางด้านจิตใจ สังคมจึงเต็มไปด้วยความฟุ้งเฟ้อ แก่งแย่ง แข่งขัน ไม่อดทน ขาดระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม จึงเกิดพฤติกรรม ความเสื่อมศีลธรรม คุณธรรมจริยธรรม มีการแก้ปัญหาด้วยวิธีการรุนแรง ให้เห็นมากมาย และมี แนวโน้มสูงขึ้นเป็นลำดับ อยู่ในภาวะวิกฤตที่จำเป็นต้องร่วมกันแก้ไข (พระธรรมปิฎก. 2543 : 7) ทั้งนี้เพราะคนต้องปรับตัว ให้เข้ากับวิถีแห่งการเปลี่ยนแปลง ความเจริญจากโลกาภิวัตน์ที่เน้นวัตถุ ได้ขยายช่องว่างระหว่างวัตถุและจิตใจ ในสังคมไทยที่มีอยู่แล้วซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาด้านจิตใจ และคุณธรรมมากขึ้น ด้วยเหตุนี้การศึกษา จึงควรเน้นการพัฒนาสังคมไทย ให้คนมี คุณธรรม จริยธรรม มากขึ้นให้ทันกับความเจริญทางวัตถุในโลกโลกาภิวัตน์ โดยการเริ่มพัฒนาจากเด็กและ เยาวชน ซึ่งถือเป็นอนาคตของชาติที่ควรดูแล (นัคดา ธรรมวงศ์ผล. 2542 : 1)

ปัญหาสำคัญของประเทศ ปัญหาหนึ่ง คือ ปัญหาเด็กและเยาวชนที่หลงผิด และมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนวิถีชีวิตและค่านิยมดั้งเดิมที่ดีงามของไทย ซึ่งสาเหตุแห่งปัญหาที่แท้จริง ส่วนหนึ่งเกิดจากการละเลยการปลูกฝังในเรื่อง ศีลธรรม และจริยธรรม จนทำให้เด็กขาดจิตสำนึกที่ดี

ขาดความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ก่อเกิดปัญหาขึ้นมากมายในสังคม เพื่อแก้ปัญหา การศึกษาเป็นเรื่องที่สำคัญของมนุษย์ทุกคนและเป็นเครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ทั้งด้านความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม สุขภาพ และการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่ง อริสโตเติล (Aristotle) เป็นนักปรัชญาการศึกษาได้ให้นิยามของการศึกษามีจุดมุ่งหมาย เพื่อการสร้างคุณธรรมและคุณธรรมเกิดจากความรู้ และการฝึกจิตใจให้มีศีลธรรม เรียกว่า (Character Development) การฝึกจิตใจให้มีศีลธรรมต้องฝึกภาคปฏิบัติ มิใช่เพียงสอนคุณธรรมในภาคทฤษฎี (วิชัย ต้นศิริ . 2550 : 8)

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้ให้นิยามการศึกษา ว่าเป็นการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ นอกจากนั้นท่านยังได้กล่าวถึง การศึกษาอีกว่าหมายถึง การเรียนรู้ การฝึกฝน การ พัฒนาการ การพัฒนาคน ให้มีปัญญา ที่จะทำกรรมได้ถูกต้อง จึงต้องมีการศึกษา ที่เรียกว่า ศึกษา คือต้องศึกษา ต้องเรียนรู้ ต้องพัฒนาคน โดยไม่ประมาท การฝึกฝนแก้ไข ปรับปรุงตนเอง อยู่เสมอ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). 2548 : 11) ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นการเรียนรู้เพื่อทำให้เกิดการพัฒนาภายในตัวตน ทั้งด้านร่างกาย สังคม จิตใจ และสติปัญญา เพื่อให้เป็นบุคลากรที่ดี ในองค์กร เป็นประชาชนที่ดีของสังคม ทั้งนี้ตลอดชีวิตของมนุษย์ จำเป็นต้องทำการศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาให้รู้เท่าทันและปฏิบัติตน พัฒนาการเข้าสู่โลกธรรม 8 คือ มีลาภ สุนทรียะ มียศ เสื่อมยศ ดิเสียน สรรเสริญ ความสุข และความทุกข์ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). 2548 : 295) สภาพการจัดการศึกษาของไทย ตั้งแต่ในอดีตถึงปัจจุบัน มักมีปัญหาที่ซ้ำซาก จากผลการประเมิน คุณภาพการศึกษาภายนอกจาก สมศ. ที่ผ่านมา พบว่าคุณภาพในการจัดการศึกษามีทุกระดับโดย เริ่มจากการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่จะไม่ได้มาตรฐานเกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ในด้านครู ส่วนใหญ่จะไม่ได้มาตรฐานในเรื่องการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ และในด้านผู้บริหาร พบว่าผู้บริหารส่วนใหญ่จะต้องพัฒนาในเรื่องงานวิชาการ โดยเฉพาะการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่วนระดับ อาชีวศึกษา โดยเฉพาะวิทยาลัยสารพัดช่างพบว่ามีการดำเนินงานโดยภาพรวมที่มีคะแนนต่ำ มีผลการดำเนินในมาตรฐานด้านการวิจัยต่ำกว่าในมาตรฐานอื่นๆ ในขณะที่ระดับชาติ ซึ่งเป็นผล สืบจากข้อมูลจากสภาพการศึกษาได้ระบุว่า การจัดการศึกษาด้านสมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล พบว่า การจัดการศึกษาไทยมีปัญหาสมรรถนะด้านประสิทธิภาพและคุณภาพการศึกษาค่อนข้างมาก ซึ่งในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาพบว่าด้าน โอกาส ความเสมอภาค และความทั่วถึงคือ โอกาสในการได้รับการศึกษาของคนไทยค่อนข้างดีในเชิงปริมาณเฉพาะในเขตเมือง แต่เขตพื้นที่ ชนบทยังมีข้อจำกัดในด้านเศรษฐกิจที่ขัดขวางโอกาสการเข้ารับการศึกษาของผู้เรียน และด้าน

คุณภาพการศึกษาที่ผ่านมายังอยู่ในระดับไม่ค่อยน่าพึงพอใจ เนื่องจาก การกระจายตัวของครูที่แตกต่างกันในเขตพื้นที่การศึกษา การขาดแคลนครูทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพทุกระดับ และพบปัญหาในด้านประสิทธิภาพการจัดการศึกษายังไม่ค่อยดีในด้านการลงทุนทางด้านการศึกษา โดยมีงบลงทุนและพัฒนาในสัดส่วนค่อนข้างน้อย ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนน้อยตามไปด้วย และขาดการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนอื่นๆ ในสังคม นอกจากนี้สมรรถนะด้านโครงสร้างเทคโนโลยีของไทยยังเป็นจุดอ่อนยังไม่ได้ศักยภาพ จำนวนคนที่ใช้อินเตอร์เน็ตน้อยและขาดทักษะในการใช้เทคโนโลยี (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551 : 10)

จากสภาพปัญหาต่างๆ เหล่านี้จึงได้มีการวางแผนนโยบายการศึกษาขึ้นมา โดยให้มีการพัฒนาการจัดการศึกษาทั้งการจักระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาโดยยึดหลักความมีเอกภาพด้านนโยบาย มีการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษา มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู การระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา และการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ซึ่งการจัดการศึกษาจึงมีนโยบาย และเป้าหมายดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551 : 12)

1. พัฒนาคอนทุกคนอย่างรอบด้านและสมดุล ให้มีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้ทั้งรูปแบบการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย จากแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่อย่างหลากหลาย โดยคำนึงถึงนโยบายและมาตรฐานการศึกษาของชาติ
2. การปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นคนดี มีความสุข ก็ต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบชีวิต มีระเบียบวินัย ประหยัดอดออม มีจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและมีสุขภาพแข็งแรง ตลอดจนครูทุกคนได้รับการพัฒนาความรู้ และความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูมีมาตรฐานวิชาชีพ และการประกันคุณภาพการศึกษา
3. การปลูกฝัง และเสริมสร้างศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน
4. พัฒนากำลังคนทั้งด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีเพื่อการพึ่งพาตนเอง และเพิ่มสมรรถนะการแข่งขันในระดับนานาชาติ
5. สร้างสังคมให้เป็นสังคมที่มีคุณธรรม ภูมิปัญญา และการเรียนรู้ โดยให้รู้จักคิด วิเคราะห์ และการแก้ไขปัญหา มีความใฝ่รู้ และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ได้อย่างถูกต้อง

6. ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี สังคมศาสตร์ ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม มนุษยศาสตร์ ให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ สามารถประยุกต์ใช้ได้ในปีบริบทของสังคม

7. การสร้างสรรค์ประยุกต์ใช้ และเผยแพร่ความรู้และการเรียนรู้เพื่อสร้างสังคม คุณธรรม ภูมิปัญญา และการเรียนรู้ในการสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้า และผลิตภัณฑ์ที่นำมาสู่รายได้ที่เพิ่มขึ้น

8. ส่งเสริมและสร้างสรรค์ทุนทางสังคมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีงาม สร้างพฤติกรรมของคนและสิ่งแวดล้อมรอบตัวให้เกิดความดีงาม เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาจิตใจ และคุณภาพชีวิตที่ดีงามและมีความสุข ทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม พลศึกษา นันทนาการ และศิลปะ

9. การจำกัด ลดปัญหาโครงสร้างที่ก่อให้เกิดความยากจน ขัดสน ค่อยโอกาสเพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคม โดยผู้ด้อยโอกาสทุกกลุ่มมีโอกาสเข้าถึง และได้รับการบริการทางการศึกษา และฝึกอบรมวิชาชีพอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม มีการบริหารจัดการศึกษาอย่างอิสระ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชนอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด และทุกคนมีความเข้มแข็ง สามารถร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ กำกับ ดูแล ตรวจสอบ สนับสนุนกิจกรรมสาธารณะ ที่มีผลกระทบต่อชุมชนและท้องถิ่น โดยรวม

10. การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และการพัฒนาประเทศ อย่างทั่วถึง และทัดเทียมกัน ในการเพิ่มพูนความรู้และเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพและดำเนินชีวิต โดยสร้างระบบฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงและใช้ประโยชน์ร่วมกัน ส่งเสริมจิตสำนึกจรรยาบรรณ ความรับผิดชอบต่อสังคมในการผลิตสื่อเพื่อการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาผู้รับ และผู้ใช้เทคโนโลยี ให้มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เลือกรสกรรกล้นกรองและใช้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆ

11. การจัดระบบทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาคน และสังคมทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีส่วนร่วมในการระดมทุนเพื่อการเรียนรู้ของคนทุกคน จัดระบบบริหาร โครงสร้างการกระจายอำนาจเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร มีการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการใช้ทรัพยากรของสถานศึกษาเพื่อประสิทธิภาพ ความโปร่งใส และความรับผิดชอบต่อตรวจสอบได้หากพิจารณาในการจัดการศึกษาให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ตามนโยบายและเป้าหมายของการจัดการศึกษาดังกล่าวนั้นต้องอาศัยการพัฒนาคนและการพัฒนาชีวิตตรงกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนาว่า ภาวนา (Development) ซึ่งมี 4 ด้าน เหมือนกับในพุทธศาสนา “การพัฒนาคน” จะประกอบด้วย 4 ด้าน คือ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต. 2542 : 166)

1. การพัฒนาด้านกาย เรียกว่า กายภาวนา (Physical Development) หรือ เรียกว่า พัฒนาการทางกาย
2. การพัฒนาด้านศีล เรียกว่า ศีลภาวนา (Social Development) หรือ พัฒนาทางสังคม
3. การพัฒนาด้านจิต เรียกว่า จิตภาวนา (Emotional Development) หรือ เรียกว่าพัฒนาทางอารมณ์
4. การพัฒนาด้านปัญญา เรียกว่า ปัญญาภาวนา (Intellectual Development) หรือเรียกว่าพัฒนาทางปัญญา

พระพุทธศาสนาสอนให้คนเราพัฒนาสิ่งที่มองไม่เห็นเป็นนามธรรม และสิ่งที่มองเห็นเป็นรูปธรรม เพราะเมื่อสองสิ่งนี้ประกอบเข้าด้วยกันเป็นชีวิตจะต้องพัฒนาควบคู่กันไป เนื่องจากเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อกัน เมื่อพัฒนาไปแล้วก็ต้องพัฒนาทั้งด้านนำสิ่งข้างนอกเข้ามาพิจารณาในตน (Outside In) แล้วนำสิ่งที่ตนมีคือสิ่งที่เป็นามธรรมของเราออกไปสัมพันธ์เป็นรูปธรรมกับคนอื่น (Inside Out) เป็นการพัฒนาทั้งสิ่งที่มียู่ภายในตนและสิ่งที่อยู่ภายนอกด้วย คือ ไตรสิกขา คือศีลเป็นการพัฒนาทั้งด้านพฤติกรรม สมาธิคือการพัฒนาจิต ความคิด อารมณ์และปัญญาคือการพัฒนาด้วยการฝึกฝน ฝึกสติ ภาวนา ใฝ่รู้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การจัดการศึกษาในยุคใหม่เป็นเพียงแค่การพัฒนาให้รู้ตามหลักการและทฤษฎีที่มีอยู่ในโลกปัจจุบัน เพียงเรียนรู้ในเรื่องความรู้ในทางโลก เพียงเรียนรู้ในมวลความรู้ที่มีอยู่ในโลกปัจจุบันแต่มนุษย์ยังขาดการเรียนรู้ ที่เกิดจากจิตวิเคราะห์ และการใช้ปัญญาของตนเอง เราจะแก้ปัญหาก็ให้มนุษย์ได้มีการเรียนรู้ได้เท่าทันความรู้ที่มีอยู่ในโลกซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้มนุษย์มีการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ดังนั้นจึงจำเป็นต้องใช้หลักการศึกษ และการเรียนรู้ที่แบบยลซึ่งเรียกว่า การศึกษาโดยใช้หลักโยนิโสมนสิการ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) มองว่าการศึกษาเป็นเรื่องของชีวิต หลักไตรสิกขาเป็นหัวใจของพุทธศาสนา ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา อยู่ที่ชีวิตของคนเราทั้งหมด ส่วนการศึกษาคือกระบวนการที่มนุษย์เกิดการเรียนรู้โดยใช้สติปัญญา ซึ่งมีหน้าที่หลัก 2 ประการ คือ การถ่ายทอดศิลปวิทยา และการชี้แนะให้รู้จักดำเนินชีวิตที่ดีงามถูกต้อง ท่านได้ให้นิยามของโยนิโสมนสิการว่าเป็นหมวดธรรมเพื่อการดำเนินชีวิตให้ห่างจากบรรลุประโยชน์สุข หมายถึง การใช้ความคิดถูกวิธี คือการทำในใจโดยแยบคาย มองสิ่งทั้งหลายด้วยความคิดพิจารณา สืบค้นถึงต้นเค้า สาเหตุผลจนตลอดสาย แยกแยะออกพิเคราะห์คู่ด้วยปัญญาที่คิดเป็นระเบียบและโดยอุบายวิธี ให้เห็นสิ่งนั้นๆ หรือปัญหานั้นๆ ตามสภาวะและตามความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). 2548 : 57) จะเห็นได้จากผลการวิจัยของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่พบว่าเด็กไทยในปัจจุบันมีปัญหาทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรม ไม่สนใจศาสนา มีความคิดสับสน ขาดการเชื่อมโยงในการมองปัญหา (สมพงษ์ จิตระดับ. 2547 : 8) จึงได้มี

การจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกับสิ่งที่เรียนจริง แล้วพิจารณาให้เห็นประโยชน์ คุณ โทษ ตามความเป็นจริงด้วยตนเองแล้วนำความรู้ที่นั่นมาเป็นหลักในการปฏิบัติตามอย่างจริงจัง (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2545 : 130)

โดยใช้วิธีการสอนแบบไตรสิกขาเป็นวิธีการสอนที่ประกอบไปด้วย ขั้นตอนในการศึกษา 3 ขั้นตอนนี้

1. ขั้นศีล(ศีลสิกขา) คือการควบคุมให้นักเรียนอยู่ในระเบียบวินัย ทั้งทางกายและวาจา ให้อยู่ในสภาพเรียนร้อยเป็นปกติ พร้อมทั้งจะเรียน
2. ขั้นสมาธิ(จิตตสิกขา) คือการฝึกสมาธิขั้นต้นในการควบคุมสติ ให้นักเรียนรวมจิตใจ ความคิดแน่วแน่เป็นจุดเดียว นักเรียนตัดสิ่งรบกวนอื่นๆ ออกจากความคิดและจิตใจ
3. ขั้นปัญญา(ปัญญาสิกขา) คือขั้นนักเรียนใช้สมาธิ ความมีจิตใจแน่วแน่ทำความเข้าใจ ในปัญหา การหาสาเหตุของปัญหาเพื่อการแก้ไข พิจารณาผลที่เกิดขึ้นจนเกิดความรู้แจ้งเข้าใจและแก้ไขปัญหานั้นได้ เกิดการเรียนรู้ เกิดปัญญาญาณขึ้นในตนเอง มีมโนทัศน์ในเรื่องนั้นได้ถูกต้องตามความเป็นจริง

วิธีสอนแบบไตรสิกขา มีความเชื่อว่า คนจะมีปัญญาเกิดจากการฝึกกำลังใจให้แน่วแน่มีสมาธิ การที่จะมีสมาธิแน่วแน่ ก็ต่อเมื่อร่างกาย อยู่ในสภาพปกติ อยู่ในระเบียบวินัย อันได้แก่ การมีศีล เมื่อทางกายควบคุมสติได้ จิตก็สงบ ช่วยให้อำนาจความคิดคมกล้าเกิดปัญญาที่แจ้ง (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). 2543 : 342)

โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 เป็นโรงเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้วยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้หรือประยุกต์ใช้ในการบริหารและพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของ สถานศึกษา โดยการจัดโครงการนิมนต์พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มาสอนในโรงเรียน โดยผู้ทำวิจัยได้รับนิมนต์เข้าสอนช่วงชั้นที่ 2 ประถมศึกษาปีที่ 6 ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จากภารกิจที่ได้รับมอบหมายให้ทำ ผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษา ความพึงพอใจของนักเรียน โดยใช้วิธีการสอนแบบไตรสิกขา ในการเรียนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ผลการวิจัยที่ได้จะได้นำไปปรับปรุงในการเรียนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา เพื่อปลูกฝังด้านคุณธรรมจริยธรรม จิตสาธารณะ และความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนในสถานศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ทักษะ กระบวนการคุณธรรมและค่านิยมที่ดีงาม ดังนั้นผู้วิจัย ต้องการพัฒนาความพึงพอใจทางการเรียนและพฤติกรรม การปฏิบัติตน ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจในการเรียนมากขึ้น และสามารถนำหลักธรรมไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตซึ่งเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของนักเรียน และเป็นการพัฒนาสังคมโดยรวมของชาวจันทบุรี ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา
2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามเพศ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา และการรับรู้เกี่ยวกับคุณค่า และประโยชน์วิชาพระพุทธศาสนา

ประโยชน์ของการวิจัย

ผลของกาวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้ข้อมูล ระดับความความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ซึ่งจะเป็นข้อมูลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและปรับปรุงแก้ไขพัฒนาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาผลของการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูล สำหรับผู้สอนในการพิจารณาปรับปรุงการสอนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ให้มีประสิทธิภาพ และเหมาะสมสอดคล้องกับความพึงพอใจของนักเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 ของโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี มีจำนวนห้องเรียนทั้งหมด 9 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 322 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 ของโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี จำนวน 9 ห้องเรียน ซึ่งกำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปตามแบบของ เครัจซี่ และ มอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 608) จำนวน 175 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ แบ่งเป็นดังนี้

1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

1.1.1 เพศ

1.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา

- 1.2.1 พระพุทธเจ้า
- 1.2.2 การดำเนินชีวิตตามหลักธรรม
- 1.2.3 พระสงฆ์ผู้ปฏิบัติและสืบทอด พระพุทธศาสนา
- 1.3 การรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าและประโยชน์วิชาพระพุทธศาสนา
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา ในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี แบ่งเป็นดังนี้
 - 2.1 ชั้นศีล (ศีลสิกขา)
 - 2.2 ชั้นสมาธิ (จิตตสิกขา)
 - 2.3 ชั้นปัญญา (ปัญญาสิกขา)

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้การศึกษานี้มีความชัดเจนขึ้น ผู้ศึกษาจึงให้ความหมายของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

1. ความพึงพอใจของนักเรียน หมายถึง ความรู้สึกที่ดี ความรู้สึกนิยมนิยมชอบ และมีทัศนคติที่ดีในทางบวก ที่เกิดจากการได้รับการตอบสนองความต้องการในการเรียนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา
2. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา หมายถึง ความสามารถในการจำและเข้าใจรายละเอียดของวิชาพระพุทธศาสนาที่บุคคลได้ศึกษาสะสมไว้และถ่ายทอดต่อกันมาตลอดจนสามารถที่จะสื่อความหมาย แปลความ ตีความ ขยายความ หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องพระพุทธศาสนาต่างๆ
 - 2.1 พระพุทธเจ้า หมายถึง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ประวัติและความสำคัญของพระพุทธศาสนา ในฐานะเป็นศาสนาประจำชาติ พุทธประวัติ สรูปพุทธประวัติ การปลงอายุสังขาร ปัจฉิมสาวก ปรินิพพาน การถวายพระเพลิง แจกพระบรมสารีริกธาตุ สังกะสีสถาน 4 ซาก เรื่องที่ผิดโกสลดชาดก สัพพทาสชาดก วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา สรูปความหมาย ความสำคัญ ประโยชน์ การเข้าร่วมกิจกรรมและหลักปฏิบัติในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอัฐมีบูชา วันอาสาฬหบูชา และวันธรรมสวนะ ศึกษา วิเคราะห์ คุณค่าของศาสนวัตถุและศาสนสถาน ในท้องถิ่น
 - 2.2. การดำเนินชีวิตตามหลักธรรม หมายถึง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เรื่อง พระรัตนตรัย (ศรัทธา 4) พระพุทธ (พุทธกิจ 5) พระธรรม (อริยสัจ 4 หลักธรรม) และพระสงฆ์ ไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) โอวาท 3 ไม่ทำชั่ว (เบญจศีล

อบายมุข 6 อกุศลมูล 3) ทำความดี(เบญจธรรม กุศลมูล 3 พละ 4 การวระ 6 กัตถัญญกตเวที่ต่อพระมหากษัตริย์ มงคล 38 ในเรื่อง มีวินัย การงานไม่มีโทษ ไม่ประมาทในธรรม) และทำจิตให้บริสุทธิ์ (บริหารจิตและเจริญปัญญา) พุทธศาสนสุภาษิต คือ สจฺเจ กิตฺติ ปโปโปติ (คนจะได้เกียรติด้วยสัจจะ) ขลาวาที ตถากาโร (พูดเช่นไรทำเช่นนั้น) พระไตรปิฎก ลักษณะเฉพาะ และความสำคัญของพระไตรปิฎก เรื่องนำรู้จากพระไตรปิฎก (หากินผัดถั่นยอมพินาศ) ศัพท์ทางพระพุทธศาสนา คือ ตัณฑา จันตะ การบริหารจิตและเจริญปัญญา สวคมนตรีให้พระสรรเสริญคุณพระรัตนตรัยและแผ่เมตตา ความหมายของสมาธิและปัญญา วิธีปฏิบัติและประโยชน์ของการบริหารจิตและเจริญปัญญา ฝึกการยืน เดิน นั่ง และนอนอย่างมีสติ ฝึกการกำหนดรู้ความรู้สึกเมื่อตาเห็นรูป หูฟังเสียง จมูกดมกลิ่น ลิ้นลิ้มรส กายสัมผัสสิ่งที่มากระทบ ฝึกให้มีสมาธิในการฟัง การอ่าน การคิด การถาม และการเขียน

2.3 พระสงฆ์ผู้ปฏิบัติดีและสืบทอดพระพุทธศาสนา หมายถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกา เรื่องพระราชา หน้าทีชาวพุทธ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสถานที่ต่าง ๆ ภายในวัด เขตพุทธาวาส-สังฆาวาส และการปฏิบัติตนที่เหมาะสม การเข้ารับการบรรพชาในพระพุทธศาสนา การเข้าค่ายคุณธรรม การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ มรรยาทชาวพุทธ และการปฏิบัติตนต่อพระภิกษุ ฝึกปฏิบัติในเรื่องการถวายของแก่พระภิกษุ การปฏิบัติตนในขณะฟังธรรม การปฏิบัติตนตามแนวทางของพุทธศาสนิกชนเพื่อประโยชน์ต่อศาสนา และศึกษากรณีชาวพุทธตัวอย่าง เรื่องพ่อขุนรามคำแหงมหาราช สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระปรมานุชิตชิโนรส และชาวพุทธตัวอย่างในชุมชน ทบพวน ศาสนพิธี เกี่ยวกับการอาราธนาศีล อาราธนาธรรม และอาราธนาพระปริตร พิธีทอดผ้าป่า พิธีทอดกฐิน ระเบียบพิธีในการทำบุญงานอวมงคล การประพฤติปฏิบัติตนในศาสนพิธีและพิธีกรรมของชุมชนในท้องถิ่น

3. การรับรู้เกี่ยวกับคุณค่า และประโยชน์วิชาพระพุทธศาสนา หมายถึง สามารถนำหลักธรรมไปปฏิบัติใช้ในชีวิตประจำวัน ในการฟัง การอ่าน การคิด การถาม และการเขียน

4. **พุทธวิธีในการสอนแบบไตรสิกขา** หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติ ฝึกหัดอบรมตนด้วยหลักของ ศีล สมาธิ ปัญญา และทำให้ผู้เรียนสามารถควบคุมพฤติกรรม ทางกาย วาจา และใจ ของตนเองได้ เพื่อให้เกิดปัญญา รู้แจ้งในการที่จะเรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ และผู้เรียนสามารถตัดสินใจเลือกกระทำหรือประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม ได้อย่างเหมาะสมการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

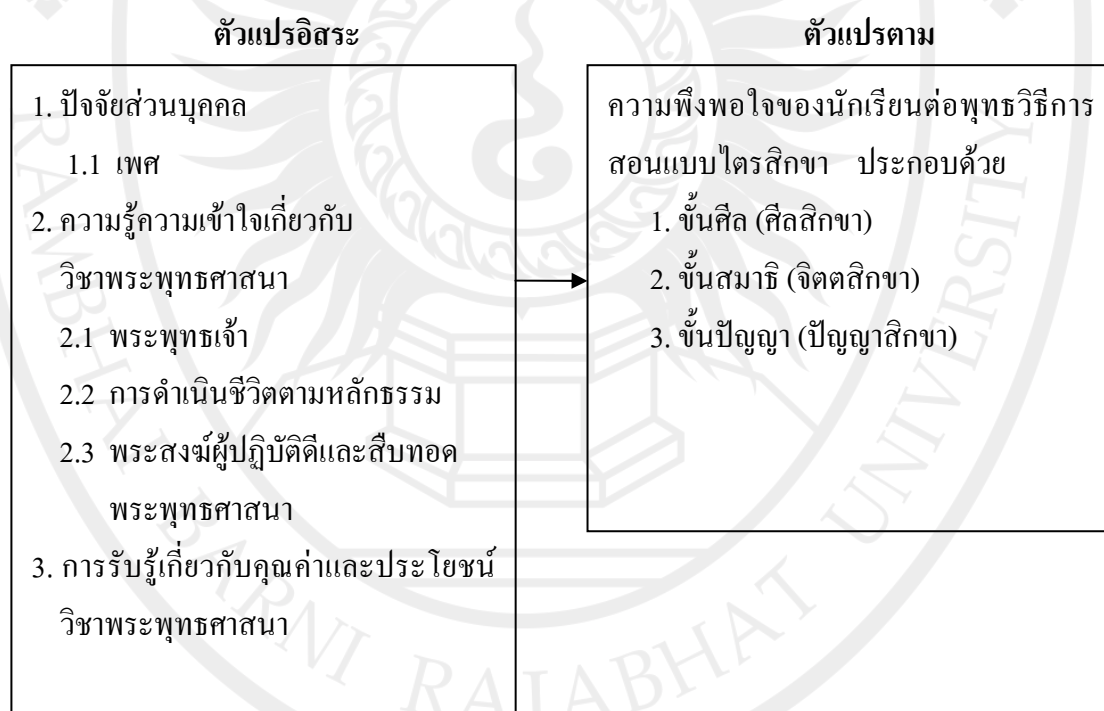
4.1 **ขั้นศีล (ศีลสิกขา)** คือ ผู้เรียนควบคุมตนเองให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยเป็นปกติ ร่างกายพร้อมที่จะเรียน และรับรู้ถึงสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมที่ผู้สอนกำหนดให้

4.2 **ขั้นสมาธิ (จิตตสิกขา)** คือ ผู้เรียนรวบรวมจิตใจ และความคิดให้แน่วแน่เป็นจุดเดียวกัน ปราศจากสิ่งรบกวน ไม่นำจิตไปสู่เรื่องอื่น ๆ หรือออกนอกห้องเรียน จดจ่ออยู่กับกิจกรรมที่กำหนดให้พร้อมที่จะเผชิญหน้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

4.3 **ขั้นปัญญา (ปัญญาสิกขา)** คือ เมื่อผู้เรียนมีจิตใจแน่วแน่ จดจ่ออยู่กับกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่กำหนดให้ นั้น พลังแห่งความมีจิตใจแน่วแน่จะช่วยให้ทำความเข้าใจกับปัญหาที่เกิดขึ้น และสามารถแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับกิจกรรม ต่าง ๆ ที่กำหนดให้ได้ ซึ่งจะทำให้เกิดปัญญาขึ้นในตนเองในเรื่องนั้น ๆ ได้ถูกต้องตามที่เป็นจริง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา ในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ดังนี้

1. นักเรียนที่มี เพศ ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาในการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ต่างกัน
2. นักเรียน ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา ในการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ต่างกัน
3. นักเรียน ที่มี การรับรู้เกี่ยวกับคุณค่า และประโยชน์วิชาพระพุทธศาสนา ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา ในการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ต่างกัน

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. พุทธวิธีการสอน
 - 1.1 วิธีการสอนของพระพุทธเจ้า
 - 1.2 แนวการสอนพุทธวิธี
2. การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา
 - 2.1 ความสำคัญของการเรียนรู้พระพุทธศาสนา
 - 2.2 การจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนา
3. พุทธวิธีการสอนไตรสิกขา
 - 3.1 ความหมายของไตรสิกขา
 - 3.2 กระบวนการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ตามหลักไตรสิกขา
 - 3.3 การจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา
4. ความพึงพอใจ
 - 4.1 ความหมายของความพึงพอใจ
 - 4.2 องค์ประกอบของความพึงพอใจ
 - 4.3 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับความพึงพอใจ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พุทธวิธีการสอน

พุทธวิธีในการสอน วิธีการที่พระพุทธเจ้าทรงสอนพุทธบริษัท คือ ภิกขุ ภิกษุณี อุบาสก การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสาร ตำราต่างๆ ที่เกี่ยวแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับพุทธวิธีการสอนซึ่งผู้วิจัยสามารถรวบรวมได้ดังนี้

วิธีการสอนของพระพุทธเจ้า

วิธีการสอนของพระพุทธเจ้าพระพุทธเจ้าเมื่อจะทรงสอนใครแต่ครั้งพระองค์ ก็ทรงอาศัยองค์ประกอบหลายๆอย่างในการสอนบุคคลระดับต่างๆ ที่มีพื้นฐานความรู้สติปัญญาที่แตกต่างกันพระองค์ได้ประยุกต์คำสอนแต่ละลักษณะให้มีความเหมาะสมเป็นการสอนที่แสดงถึงพุทธลีลาของพระองค์ที่สำคัญการสอนในลักษณะนี้ของพระองค์เป็นการนำเนื้อหาที่มีอยู่มาทำการ

ตีความโดยอาศัยข้อมูลที่มีอยู่ตามสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น แล้วนำเข้าสู่หลักการที่ถูกต้องตามคำสอนทางพระพุทธศาสนา จากการศึกษาค้นคว้าแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับพุทธวิธีการสอนมีผู้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการสอนของพระพุทธเจ้าไว้ดังนี้

พุทธทาสภิกขุ (2516 ก : 215) ได้แบ่งการสอนแบบพุทธวิธีออกเป็นประเภทใหญ่ 3 ประเภท คือ

1. สอนโดยพูดให้ฟัง
2. สอนโดยทำให้ดู
3. สอนโดยรับประโยชน์ คือมีความสุขให้ดู (รับผลจากการปฏิบัติธรรม)

กรมวิชาการ (2551 : 179 - 180) ได้กล่าวไว้ว่า วิธีการสอนของพระพุทธเจ้า มี 4 วิธีดังต่อไปนี้

1. แบบสากัจฉา หรือสนทนา

วิธีนี้น่าจะเป็นวิธีที่ทรงใช้บ่อยไม่น้อยกว่าวิธีใด ๆ โดยเฉพาะในเมื่อผู้มาเฝ้าหรือทรงพบนั้น ยังไม่ได้เลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา ยังไม่รู้ไม่เข้าใจหลักธรรม ในการสนทนาพระพุทธเจ้ามักจะทรงเป็นฝ่ายถามนำคู่สนทนาเข้าสู่ความเข้าใจธรรมและความเลื่อมใสศรัทธาในที่สุด แม้ในหมู่พระสาวก พระองค์ก็ทรงใช้วิธีนี้ไม่น้อย และทรงส่งเสริมให้สาวกสนทนาธรรมกัน อย่างในมงคลสูตรว่า “กาลเนน ชมมสากัจฉา เอตมมจกมุตตม - การสนทนาธรรมตามกาลเป็นมงคลอันอุดม” ดังนี้

2. แบบบรรยาย

วิธีสอนแบบนี้ น่าจะทรงใช้ในที่ประชุมใหญ่ในการแสดงธรรมประจำวัน ซึ่งมีประชาชน หรือพระสงฆ์จำนวนมากและส่วนมากเป็นผู้มีพื้นฐานความรู้ความเข้าใจเพิ่มเติม และหาความสงบสุขทางจิตใจ นับได้ว่าเป็นคนประเภทและระดับใกล้เคียงกันพอจะใช้วิธีบรรยายอันเป็นแบบกว้าง ๆ ได้ ลักษณะพิเศษของพุทธวิธีสอนแบบนี้ที่พบในคัมภีร์บอกว่ ทุกคนที่ฟังพระองค์แสดงธรรมอยู่ในที่ประชุมนั้น แต่ละคนรู้สึกว่พระพุทธเจ้าตรัสอยู่กับ ตัวเอง โดยเฉพาะ ซึ่งนับว่เป็นความสามารถอัศจรรย์อีกอย่างของพระพุทธเจ้า

3. แบบตอบปัญหา

ผู้ที่มาถามปัญหานั้น นอกจากผู้ที่มีความสงสัยข้องใจในข้อธรรมต่าง ๆ แล้วโดยมากเป็นผู้นับถือลัทธิศาสนาอื่น บ้างก็มาถามเพื่อต้องการรู้คำสอนทางฝ่ายพระพุทธศาสนาหรือเทียบเคียงคำสอนในลัทธิตน บ้างก็ถามเพื่อลองภูมิ บ้างก็เตรียมมาถามเพื่อข่มปราบให้จน หรือให้ได้รับความอับอาย ในการตอบพระพุทธองค์ทรงสอนให้พิจารณาคุณลักษณะของปัญหาไว้ตามลักษณะวิธีตอบเป็น 4 อย่างคือ

3.1 เอ็กซพยากรณ์ปัญหา ปัญหาที่ฟังตอบตรงไปตรงมา ตามตัว พระอรธกถาจารย์ ยกตัวอย่างเช่น ถามว่า “จักขุ เป็นอนิจจังหรือ” ฟังตอบตรงไปได้ทีเดียวว่า “ถูกแล้ว”

3.2 ปฏิปุจฉาพยากรณ์ปัญหา ปัญหาที่ฟังย้อนถามแล้วจึงแก้ ท่านยกตัวอย่างเช่น เขาถามว่า “โสตะก็เหมือนจักขุหรือ” ฟังย้อนถามก่อนว่า “ที่ถามนั้นหมายถึงโนแง่ใด” ถ้าเขาว่า “โนแง่เป็นเครื่องมองเห็น” ฟังตอบว่า “ไม่เหมือน” ถ้าเขาว่า “โนแง่เป็นอนิจจัง” จึงตอบรับว่า “เหมือน”

3.3 วิชชพยากรณ์ปัญหา ปัญหาที่จะต้องแยกความตอบ เช่น เมื่อเขาถามว่า สิ่งที่เป็นอนิจจัง ได้แก่ จักขุใช่ไหม? ฟังแยกความออกตอบว่า “ไม่เฉพาะจักขุเท่านั้น ถึงโสตะ ฆานะ ฯลฯ ก็เป็นอนิจจัง” หรือปัญหาว่า “พระตถาคตตรัสวาจาซึ่งไม่เป็นที่รักที่ชอใจของคนอื่นไหม? ก็ต้องแยกตอบตามหลักการตรัสวาจา 6 หรือปัญหาว่าพระพุทเจ้าทรงดิเตียนตบะทั้งหมดจริงหรือ ก็ต้องแยกตอบว่าชนิดใดดิเตียนชนิดใดไม่ดิเตียน ดังนี้เป็นต้น

3.4 ฐปนียปัญหา ปัญหาที่ฟังยับยั้งเสีย ได้แก่ ปัญหาที่ถามนอกเรื่อง ไร่ประโยชน์ อันจักเป็นเหตุให้เขา ยึดเยื้อ สิ้นเปลืองเวลาเปล่า ฟังยับยั้งเสียแล้วชักนำผู้ถามกลับเข้าสู่แนวเรื่องที่ ประสงค์ต่อไป ท่านยกตัวอย่าง เมื่อถามว่า “ชีวะอันใดสรีระก็อันนั้นหรือ?” อย่างนี้เป็นคำถาม ประเภทถึงความจริง ซึ่งถึงอธิบายอย่างไรผู้ถามก็ไม่อาจเข้าใจ เพราะไม่อยู่ในฐานะที่เขาจะเข้าใจ ได้พิสูจน์ไม่ได้ ทั้งไม่เกิดประโยชน์อะไรแก่เขาด้วย

นอกจากนี้ ท่านยังสอนให้คำนึงถึงเหตุแห่งการถามปัญหาด้วยในเรื่องนี้พระสารีบุตร อัครสาวก เคยแสดงเหตุแห่งการถามปัญหา ไว้ว่า

“บุคคลผู้ใดผู้หนึ่ง ย่อมถามปัญหาแก่ผู้อื่น ด้วยเหตุ 5 อย่าง คือ

3.1 บางคน ย่อมถามปัญหาเพราะความโง่เขลา เพราะความไม่เข้าใจ

3.2 บางคน มีความปรารถนาเลวทราม เกิดความอยากได้จึงถามปัญหา

3.3 บางคน ย่อมถามปัญหา ด้วยต้องการอวดเด่นข่มเขา

3.4 บางคน ย่อมถามปัญหาด้วยประสงค์จะรู้

3.5 บางคน ย่อมถามปัญหาด้วยความดำริว่า เมื่อเราถามแล้ว เขาตอบได้ถูกต้องก็ เป็นกรณี แต่ถ้าเราถามแล้ว เขาตอบไม่ถูกต้อง เราจะได้ช่วยแก้ไขเขาโดยถูกต้อง”

4. แบบวางกฎข้อบังคับ

เมื่อเกิดเรื่องมีภิกษุกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นเป็นครั้งแรก พระสงฆ์หรือ ประชาชนเล่าลือโพนทนาดิเตียนกันอยู่ มีผู้นำความมากราบทูลพระพุทธเจ้า พระองค์ก็จะทรงเรียก ประชุมสงฆ์ สอบถามพระภิกษุผู้กระทำความผิด เมื่อเจ้าตัวรับได้ความเป็นสัจจริงแล้ว ก็ทรง ดำหนิ ชี้แจงผลเสียหายที่เกิดแก่ส่วนรวม พรรณนาผลร้ายของความประพฤติไม่ดี และ

คุณประโยชน์ของความประพฤติที่ดีงาม แล้วทรงแสดงธรรมกถาที่สมควรเหมาะสมกับเรื่องนั้น จากนั้นจะตรัสให้สงฆ์ทราบว่าจะทรงบัญญัติสิกขาบท โดยทรงแถลงวัตถุประสงค์ในการบัญญัติให้ทราบ แล้วทรงบัญญัติสิกขาบทข้อนั้นๆ ไว้ โดยความเห็นชอบพร้อมกันของสงฆ์ ในท่ามกลางสงฆ์ และโดยความรับทราบร่วมกันของสงฆ์

ในการสอนแบบนี้ ฟังสังเกตว่าพระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบทโดยความเห็นชอบของสงฆ์ ซึ่งบาลีใช้คำว่า “สงฆสมุจฺจทาย” แปลว่า “เพื่อความรับว่าดีแห่งสงฆ์” ท่านอธิบายความหมายว่า ทรงบัญญัติโดยชี้แจงให้เห็นแล้วว่า ถ้าไม่รับจะเกิดผลเสียอย่างไร เมื่อรับจะมีผลดีอย่างไร จนสงฆ์รับคำของพระองค์ว่า ดีแล้ว ไม่ทรงบังคับเอาโดยพลการ

กรมวิชาการ (2551 : 168 - 169) ได้กล่าวว่า การสอนของพระพุทธเจ้า แต่ละครั้งจะดำเนินไปจนถึงผลสำเร็จโดยมีคุณลักษณะที่เรียกได้ว่าเป็นลีลาการสอน 4 อย่างดังนี้

1. สันตัสสนา อธิบายให้เห็นชัดเจน แจ่มแจ้ง เหมือนจูงมือไปดูให้เห็นกับตา
2. สมาทปนา ชักจูงให้เห็นจริง ชวนให้คล้อยตาม จนต้องยอมรับและนำไปปฏิบัติ
3. สมุตเตชนา เร้าใจให้แกลั้วกล้า บังเกิดกำลังใจ ปลุกให้มีอุตสาหะแข็งขัน มั่นใจว่าจะทำให้สำเร็จได้ ไม่หวั่นและย่อท้อต่อความเหนื่อยยาก
4. สัมปหังสนา ชโลมใจให้เข้มแข็ง ร่าเริง เบิกบาน ฟังไม่เบื่อและเปี่ยมด้วยความหวัง เพราะมองเห็นประโยชน์ที่ตนจะพึงได้รับจากการปฏิบัติ อาจผูกเป็นคำสั้น ๆ ได้ว่า แจ่มแจ้ง จูงใจ กล่าวหาญ ร่าเริง หรือ ชี้ชัด เจริญธรรม ฝึกคิด เบิกบาน

จากวิธีการสอนของพระพุทธเจ้าดังกล่าวสรุปได้ว่า วิธีการสอนของพระพุทธเจ้า คือแบบสาธกัจฉา หรือสนทนา แบบบรรยาย แบบตอบปัญหา แบบวางกฎข้อบังคับ

แนวการสอนพุทธวิธี

การสอนธรรมะของพระพุทธเจ้ามีวิธีการที่หลากหลาย พระองค์จะทรงพิจารณาจากบุคคลที่กำลังรับฟัง ถ้าบุคคลมีระดับสติปัญญาน้อยก็จะทรงสอนธรรมะอีกรูปแบบหนึ่ง ผู้มีปัญญามากก็จะใช้อีกรูปแบบหนึ่งแต่ถึงจะมีวิธีการสอนที่หลากหลายอย่างไร เมื่อจัดเข้าอยู่ในประเภทแล้วจากการศึกษาค้นคว้าแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับพุทธวิธีการสอนมีผู้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวแนวการสอนพุทธวิธีไว้ดังนี้

กรมวิชาการ (2551 : 173) ได้กล่าวว่าแนวการสอนพุทธวิธีไว้ 9 วิธี ดังนี้

1. การสอนแบบอุปมา อุปไมย

วิธีสอนแบบอุปมา อุปไมย หมายถึง วิธีสอนโดยการบรรยายเนื้อหาเปรียบเทียบกับคน สัตว์หรือสิ่งของเพื่อให้นักเรียนเข้าใจและมองเห็นภาพ เกิดมโนทัศน์ง่าย ชัดเจนและสมจริง ใช้วิธีการบรรยายอธิบายเนื้อหาที่เป็นนามธรรมหรือเรื่องที่เข้าใจยาก เปรียบเทียบกับสิ่งที่นักเรียน

จะเข้าใจและมองเห็นเป็นรูปธรรมได้ ในการเปรียบเทียบอุปมา อุปไมย จะต้องเลือกตัวอย่าง สิ่งของที่นำมาเปรียบเทียบอุปมา อุปไมย ที่ชัดเจน และตรงกับเนื้อหา ตรงกับจุดมุ่งหมายของการ สอนเรื่องนั้นๆ มากที่สุด

2. วิธีสอนแบบปจฉาวิสัชนา

วิธีการสอนแบบปจฉาวิสัชนา หมายถึง วิธีสอนที่ใช้การถาม - ตอบ ระหว่างผู้สอน กับนักเรียน โดยผู้สอนเป็นผู้ถาม นักเรียนเป็นผู้ตอบ หรือนักเรียนเป็นผู้ถาม นักเรียนเป็นผู้ตอบ เพราะในการถาม - ตอบนี้ ผู้สอนจะไม่ตอบคำถามเอง แต่จะกระตุ้นเร้าหรือส่งเสริมให้นักเรียน ช่วยกันตอบ เป็นวิธีทำให้นักเรียนเกิดปัญญาขึ้นในตนเอง คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น

3. วิธีสอนแบบธรรมสาส์กัจฉา

การสอนแบบธรรมสาส์กัจฉา หมายถึง วิธีสอนที่ผู้สอนเสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหา ของการปฏิบัติศีล หรือการขาดหลักธรรม ให้นักเรียนสนทนากันจนได้ข้อสรุปความรู้ทางธรรม โดยมีลักษณะการสนทนา ดังนี้

3.1 อภิปรายตามหัวข้อธรรมในหมู่นักเรียน จนนักเรียนสรุปหลักธรรมได้

3.2 ซักถามกันระหว่างนักเรียนกับนักเรียน นักเรียนกับครูผู้สอน โดยนักเรียน เป็นฝ่ายถาม หรือเป็นฝ่ายตอบสลับกัน หรือนักเรียนและครูผู้สอนผลัดกัน ถาม - ตอบ จนนักเรียน สรุปหลักธรรมได้

3.3 ตั้งตัวแทนขึ้นซักถามกันระหว่างนักเรียนสองฝ่ายจนสรุปหลักธรรมได้ วิธีสอน แบบนี้เหมาะกับนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ในเนื้อหาพอสมควร และต้องการที่จะหาความกระจ่าง ในเนื้อหาเพิ่มขึ้น วิธีการนี้ใช้ได้ดีกับนักเรียนจำนวนน้อย และมีความสามารถในการใช้ภาษา การซักถาม ได้ตอบ แสดงความคิดเห็น อภิปราย อธิบายได้ดีพอสมควร

4. วิธีสอนแบบอริยสัง 4

วิธีสอนแบบอริยสัง 4 มีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 4 ขั้นตอน ดังนี้

4.1 ขึ้นกำหนดปัญหา หรือขึ้นทุกข์ ครูช่วยนักเรียนให้ได้ศึกษาพิจารณาปัญหา ที่ เกิดขึ้นด้วยตัวเอง ด้วยความรอบคอบ และพยายามกำหนดขอบเขตของปัญหา ซึ่งนักเรียน จะต้องคิดแก้ไขให้ได้

4.2 ขึ้นตั้งสมมติฐาน หรือขึ้นสมุทัย

4.2.1 ครูช่วยนักเรียนให้ได้พิจารณาตัวเองว่าสาเหตุของปัญหาที่ยกขึ้นมากล่าว ในขั้นที่ 1 นั้นมีอะไรบ้าง

4.2.2 ครูช่วยนักเรียนให้เกิดความเข้าใจว่า ในการแก้ปัญหาใด ๆ นั้นจะต้อง กำจัด หรือดับที่ต้นตอ หรือแก้ปัญหาลำต้น

4.2.3 ครูช่วยนักเรียนคิดว่า ในการแก้ที่สาเหตุนั้น อาจจะทำอะไรได้บ้าง คือ ให้กำหนดสิ่งที่กระทำเป็นข้อ ๆ ไป

4.3 ขั้นการทดลองและเก็บข้อมูล หรือขั้นนิโรธ

4.3.1 ขั้นทำให้แจ้ง ครูต้องสอนให้นักเรียนได้กระทำหรือทำการทดลองด้วยตนเอง ตามหัวข้อต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ในขั้นที่ 2 ข้อ 3

4.3.2 เมื่อทดลองได้ผลประการใด ต้องบันทึกผลการทดลองแต่ละอย่าง หรือที่เรียกว่าข้อมูลไว้เพื่อพิจารณาในขั้นต่อไป

4.4 ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผล หรือขั้นมรรค

4.4.1 จากการทดลองกระทำด้วยตนเองหลาย ๆ อย่างนั้น ย่อมจะได้ผลออกมาให้เห็นชัด ผลบางประการชี้ให้เห็นว่า แก้ปัญหาได้บ้าง แต่ไม่ค่อยชัดเจนนัก ผลที่ถูกต้องชี้ให้เห็นว่า แก้ปัญหาได้บ้าง แต่ไม่ค่อยชัดเจนนัก ผลที่ถูกต้องชี้ให้เห็นว่า แก้ปัญหาได้แน่นอนแล้ว และได้บรรลุจุดหมายแล้ว ได้แนวทางหรือข้อปฏิบัติที่เราต้องการแล้ว เหล่านี้หมายความว่า จะต้องวิเคราะห์ และเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้อันบันทึกไว้ในขั้นที่ 3 ข้อ 2. นั้น จนแจ่มแจ้งว่าทำอย่างไรจึงจะแก้ปัญหาที่กำหนดในขั้นที่ 1 ได้สำเร็จ

4.4.2 จากการวิเคราะห์ดังกล่าวนี้ จะทำให้เห็นว่าสิ่งใดแก้ปัญหาก็จริง ต่อไปก็สรุปการกระทำที่ได้ผลนั้นไว้เป็นข้อ ๆ หรือเป็นระบบหรือเป็นแนวทางปฏิบัติและให้ลงมือกระทำหรือปฏิบัติอย่างเต็มที่ ตามแนวทางนั้นโดยทั่วกัน

5. วิธีสอนแบบสืบสวน สอบสวนตามแนวพุทธศาสตร์

ระบบการเรียนการสอนแบบสืบสวน สอบสวน มีแนวคิดว่าการสืบสวน สอบสวน เป็นกระบวนการหาความจริงและวิธีการแก้ปัญหาคำถามในแนวกระบวนการวิทยาศาสตร์ทั้งทางโลก และทางธรรม โดยมีขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนดังนี้

- 5.1 การเห็นปัญหา และการวิเคราะห์ปัญหา
- 5.2 การเสนอเหตุแห่งปัญหาในรูปของการตั้งสมมติฐาน
- 5.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 5.4 การทดสอบสมมติฐานด้วยข้อมูล
- 5.5 การสรุปผล

6. วิธีสอนแบบไตรสิกขา

วิธีการสอนแบบไตรสิกขา เป็นวิธีการสอนที่ประกอบด้วย ขั้นตอนในการศึกษา 3 ขั้น ดังนี้

6.1 **ขั้นศีล (ศีลสิกขา)** คือ การควบคุมให้นักเรียนอยู่ในระเบียบวินัย ทั้งทางกาย และวาจาให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยเป็นปกติ พร้อมทั้งจะเรียน

6.2 **ขั้นสมาธิ (จิตตสิกขา)** คือ การฝึกสมาธิขั้นต้นในการควบคุมสติ ให้นักเรียน รวมจิตใจความคิดแน่วแน่เป็นจุดเดียว นักเรียนตัดสิ่งรบกวนอื่น ๆ ออกจากความคิดและจิตใจ

6.3 **ขั้นปัญญา (ปัญญาสิกขา)** คือ ขั้นนักเรียนใช้สมาธิ ความมีจิตใจแน่วแน่ ทำความ เข้าใจในปัญหา การหาเหตุของปัญหาเพื่อการแก้ไข พิจารณาผลที่เกิดขึ้นจนเกิดความรู้แจ้งเข้าใจ และแก้ปัญหาได้ เกิดการเรียนรู้ เกิดปัญญาญาณขึ้นในตนเอง มีมโนทัศน์ในเรื่องนั้นได้ถูกต้อง ตามความเป็นจริง

กล่าวโดยสรุป วิธีสอนแบบไตรสิกขา มีความเชื่อว่า คนจะมีปัญญาเกิดจากการฝึก กำลังใจให้แน่วแน่ มีสมาธิ การที่จะมีสมาธิแน่วแน่ก็ต่อเมื่อร่างกายอยู่ในสภาพปกติ อยู่ใน ระเบียบวินัยอันได้แก่ การมีศีล เมื่อทางกายควบคุมสติได้ จิตใจก็สงบ ช่วยให้อำนาจความคิดคมกล้า เกิดปัญญารู้แจ้ง

7. วิธีสอนแบบเบญจขั้น

การสอนแบบเบญจขั้น ใช้หลักการยึดมั่น ถือนั่นในขั้น 5 อันได้แก่ รูป เวทนา ตัญญา สังขาร และวิญญาณ ซึ่งมี 5 ขั้นตอนคือ

7.1 **ขั้นกำหนดและเสนอสิ่งเร้า (ขั้นรูป)** โดยครูกำหนดสิ่งเร้าเป็นสิ่งที่สัมผัสรับรู้ แล้วเกิดอารมณ์ ความรู้สึก เป็นสถานการณ์หลาย ๆ สถานการณ์

7.2 **ขั้นรับรู้ (ขั้นเวทนา)** ครูควบคุมการสัมผัสให้นักเรียนได้สัมผัสโดยอายตนะ ทั้ง 6 ให้ถูกช่องทางการรับรู้อย่างแท้จริง และใช้คำถามการเรียนการสอนทางรับรู้

7.3 **ขั้นวิเคราะห์เหตุผลและสังเคราะห์ความรู้สึก (ขั้นตัญญา)** ครูตั้งคำถามเพื่อให้นักเรียนคิดแยกแยะ ว่ามีอะไรเกิดขึ้น ใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร ผลเป็นอย่างไร ใช้คำถาม เพื่อให้นักเรียนสรุปความรู้สึกขั้นต้นที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ

7.4 **ขั้นตัดสินความดีงาม (ขั้นสังขาร)** เป็นขั้นให้นักเรียนพิจารณาความผิด ความถูก ความดีงาม ความชั่วร้าย ความเหมาะสม ควรประพฤติ และไม่ควรประพฤติ

7.5 **ขั้นก่อเกิดอุปนิสัยหรือคุณธรรมฝังใจ (ขั้นวิญญาณ)** เป็นขั้นใช้คำถามเพื่อโน้มนำ ความดีหรือความรู้สึกอันชอบธรรมเข้ามาไว้ในใจของตน เป็นคำถามให้นักเรียนตอบโดยคำนึงถึง ตนเองเป็นที่ตั้ง

8. วิธีสอนโดยการสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ

วิธีสอนโดยการสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ

8.1 ขั้นนำ การสร้างเจตคติที่ดีต่อวิธีการเรียน และบทเรียน

8.1.1 การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เหมาะสม

8.1.2 บุคลิกภาพของครู และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน

8.1.3 การเสนอสิ่งเร้าและแรงจูงใจ

8.2 ขั้นสอน มีขั้นตอนดังนี้

8.2.1 ครูเสนอปัญหาที่เป็นสาระสำคัญของบทเรียนหรือเสนอหัวข้อเรื่องประเด็นสำคัญของบทเรียน ด้วยวิธีการต่าง ๆ

8.2.2 ครูแนะแหล่งวิทยาการและแหล่งข้อมูล

8.2.3 นักเรียนฝึกการรวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้ และหลักการ โดยใช้ทักษะที่เป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ ทักษะทางวิทยาศาสตร์และทักษะทางสังคม

8.2.4 จัดกิจกรรมที่เร้าให้เกิดการคิดวิธีต่าง ๆ และยกตัวอย่างวิธีคิด 4 อย่าง คือ

- 1) คิดสืบค้นต้นเค้า
- 2) คิดสืบสาวตลอดสาย
- 3) คิดสืบค้นต้นปลาย
- 4) คิดโยงสายสัมพันธ์

8.2.5 ฝึกการสรุปประเด็นของข้อมูล ความรู้ และเปรียบเทียบ ประเมินค่าโดยวิธีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทดลอง ทดสอบ จัดเป็นทางเลือก และทางออก ของการแก้ปัญหา

8.2.6 ดำเนินการเลือกและตัดสินใจ

8.2.7 กิจกรรมฝึกปฏิบัติ เพื่อพิสูจน์ผลการเลือกและการตัดสินใจให้ประจักษ์จริง

8.3 ขั้นสรุป

8.3.1 ครูและนักเรียนสังเกตวิธีการปฏิบัติ ตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขให้ปฏิบัติถูกต้อง

8.3.2 อภิปรายและสอบถามข้อสงสัย

8.3.3 สรุปบทเรียน

8.3.4 วัดและประเมินผล

กล่าวโดยสรุป การสอนโดยการสร้างศรัทธานั้น ครูเป็นบุคคลสำคัญที่สามารถจัดสภาพแวดล้อม จูงใจ และวิธีการสอนให้นักเรียนเกิดศรัทธาที่จะเรียนรู้ และได้ฝึกฝนวิธีการคิด โดยแบบคายนนำไปสู่การปฏิบัติ ปฏิบัติจนประจักษ์จริง มุ่งเน้นให้ครูเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียน

ครูและนักเรียนมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน นักเรียนได้มีโอกาสคิด แสดงออก ปฏิบัติอย่างถูกวิธี จนสามารถใช้ปัญญาแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

9. วิธีสอนตามหลักพุทธ

กระบวนการเรียนการสอนตามหลักพุทธ มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

9.1 การสร้างศรัทธา

9.1.1 การจัดบรรยากาศของชั้นเรียนให้เหมาะสม

9.1.2 บุคลิกภาพของครูและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน

9.1.3 การเสนอสิ่งเร้าและสร้างแรงจูงใจใฝ่รู้

9.2 การฝึกทักษะภาษาตามหลักพุทธ

9.2.1 การฝึกหัดฟัง พูด อ่าน เขียน

9.2.2 การฝึกปรือ เพื่อจับประเด็นสาระและจดจำ

9.2.3 การฝึกฝน ฝึกการใช้ภาษาให้แคล่วคล่องจัดเจน

9.2.4 การฝึกคิดพิจารณาจนเข้าใจ แจ่มแจ้ง มีวิธีคิด ดังนี้

1) คิดจำแนกแยกแยะ

2) คิดเชื่อมโยงสัมพันธ์

3) คิดสรุปหลักการ

9.2.5 การฝึกสรุปรวมสาระความรู้เป็นหลักการด้วยความเข้าใจ แจ่มแจ้ง และนำไปใช้ได้จริง (ขั้นการสอนที่ 2.4 และ 2.5 ผสมกลมกลืนกันมาก ตั้งแต่ขั้น 2.4 เน้นการฝึกคิด ส่วนขั้นที่ 2.5 เน้นการสรุปและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน)

9.3 การมองตนและการประเมินของกัลยาณมิตร

9.3.1 การวัดและประเมินตนเอง

9.3.2 การวัดและประเมินโดยเพื่อนนักเรียน

9.3.3 การวัดและประเมินโดยครูผู้สอน

9.3.4 การช่อมเสริมและช่วยเหลือกันฉันกัลยาณมิตร

การสอนตามหลักพุทธ เน้นการสร้างศรัทธาที่ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน เน้นการฝึกหัด ฝึกปรือ และฝึกฝน เน้นการฝึกคิดอย่างถูกต้องแยกคาย และเน้นการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

จากแนวการสอนพุทธวิธีดังกล่าว สรุปได้ว่า แนวการสอนพุทธวิธี คือ การสอนแบบ อุปัชฌาย์ อุปมา อุปไมย วิธีสอนแบบปจฺฉาวิสังขนา วิธีสอนแบบธรรมสากัจฉา วิธีสอนแบบบอริยสัง 4 วิธีสอนแบบสืบสวน สอบสวนตามแนวพุทธศาสตร์ วิธีสอนแบบไตรสิกขา วิธีสอนโดยการสร้าง ศรัทธาและโยนิโสมนสิการ วิธีสอนตามหลักพุทธ

การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา

การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนามีนักการศึกษาหลายท่านได้เสนอแนะแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

ความสำคัญของการเรียนรู้พระพุทธศาสนา

การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนามีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความสำคัญของการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ดังนี้

กรมวิชาการ (2546 : 2 - 3) ได้กล่าวถึงความสำคัญผลที่คนไทยส่วนใหญ่ต้องเรียนรู้พระพุทธศาสนาเอาไว้ดังนี้

1. พระพุทธศาสนาเป็นจริยศึกษาเพื่อรับมือกับปัญหาของยุคพัฒนา
2. พระพุทธศาสนา เป็นระบบจริยธรรมที่สอดคล้องกับพื้นฐานเดิมของสังคมไทยถึงแม้ผู้คนห่างเหินจากหลักธรรม แต่ระบบศีลธรรมตามหลักพุทธศาสนาก็ยังสืบต่ออยู่อย่างแน่นหนาในรากฐานทางวัฒนธรรมของไทย
3. ชาวพุทธควรมีสิทธิเรียนจริยศึกษาแบบพุทธ การปลูกฝังจริยธรรมต้องดำเนินไปอย่างมีกระบวนการและเป็นระบบ โดยสอดคล้องกับกฎเกณฑ์แก่สังฆธรรมที่รองรับเป็นพื้นฐาน
4. สังคมไทยมีข้อได้เปรียบในการจริยศึกษาที่มีเอกภาพ สังคมไทยมีประชากรส่วนใหญ่เป็นพุทธศาสนิกชน แม้จะมีความแตกต่างหลากหลายก็เป็นความแตกต่างในระดับของการพัฒนาทางจิตปัญญา ส่วนหลักความเชื่อและหลักคำสอนทั่วไปเป็นตัวแบบเดียวกัน
5. สังคมไทยไม่มีเหตุผลที่จะไม่สอนจริยศึกษาตามหลักพระพุทธศาสนา เนื่องจากพุทธศาสนาในประเทศไทยมีเอกภาพ
6. การเรียนพระพุทธศาสนาเพื่อมาร่วมอยู่ และร่วมพัฒนาสังคมไทย ถ้าคนไทยไม่รู้จักพุทธศาสนาทั้งในด้านเนื้อหาและสถาบันก็คงต้องถือว่าเป็นความบกพร่องของการศึกษาชาติ
7. การศึกษาเพื่อสร้างชนชั้นสำหรับมาพัฒนาสังคมไทย การศึกษาจะต้องกล้าเผชิญหน้าความจริง ถ้าพระพุทธศาสนาเป็นองค์ประกอบสำคัญอยู่ในกระบวนการสืบทอดต่อเนื่องของสังคมไทยไม่ว่าโดยฐานะที่เป็นสถาบันสังคมอันกว้างใหญ่ก็ดี โดยเป็นรากฐานของวัฒนธรรมไทยก็ดี โดยเป็นสภาพแวดล้อมที่ครอบคลุมสังคมไทยก็ดี โดยเป็นมรดกและเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยก็ดี โดยเป็นระบบจริยธรรมที่สังคมไทยได้ยอมรับนับถือปฏิบัติเป็นมาตรฐานกันมาที่ดี การศึกษาจะต้องจัดดำเนินการให้คนไทยได้ศึกษาพระพุทธศาสนา ทั้งในแง่ที่เป็นองค์ความรู้และในแง่ที่เป็นเครื่องมือพัฒนาชีวิตและสังคม
8. การศึกษาพระพุทธศาสนา เพื่อรักษาผลประโยชน์ทางสังคมไทย

9. ข่าวร้ายๆ ในวงการพุทธศาสนาของไทย เป็นเครื่องสะท้อนสภาพเสื่อมโทรมทั้งของสถาบันพุทธศาสนา และสังคมไทย

10. บูรณาการสำคัญ ขั้นตอนที่ขาดหายไป การบูรณาการด้วยการสอนจริยธรรมเข้าไปในทุกวิชานั้น เป็นเพียงแง่มุมด้านหนึ่งของบูรณาการ เป็นการบูรณาการในขอบเขตที่แคบเฉพาะส่วนหนึ่งเท่านั้น การบูรณาการสำคัญขั้นตอนใหญ่ที่ขาดหายไปคือ

10.1 การบูรณาการองค์จริยธรรมเข้าในระบบจริยธรรม หมายถึง การบูรณาการจริยธรรมเฉพาะอย่างเข้าในระดับจริยธรรมที่เป็นองค์รวม หรือการบูรณาการเนื้อหาจริยธรรมเข้าในชีวิตจริง

10.2 การบูรณาการตนเข้าในชุมชนหรือการบูรณาการบุคคลเข้าในสังคม ที่สำคัญมากคือการบูรณาการคนรุ่นใหม่เข้าในสังคมไทยและในปัจจุบันการที่มีปัญหานี้มากขึ้น แม้ว่าปัญหาจะไม่ออกมาในรูปที่รุนแรง

10.3 การบูรณาการสถาบันศาสนาเข้าในระบบจริยศึกษาของชุมชน

11. จากคดีแห่งศาสนศึกษาในอังกฤษสู่ความคิดหาทางสายกลางของการจัดจริยศึกษาในประเทศอังกฤษ พระราชบัญญัติการศึกษา ค.ศ. 1944 (พ.ศ. 2487) กำหนดให้เรียนวิชาศาสนาเป็นการศึกษาบังคับสำหรับนักเรียนทุกคน ให้สอนจริยธรรมที่เป็นกลางๆ แต่เนื้อหาที่ต้องเรียนเกี่ยวกับศาสนายังปรากฏ ในวิชาอื่นๆ ด้วย ประเทศไทยก็ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดนี้

12. ทางสายกลาง ให้การเรียนเป็นกิจกรรมร่วมกันที่ทั้งผู้สอนและผู้เรียนทั้งสองฝ่ายร่วมมือประสานงาน มีบทบาทแสดงต่อกัน

13. เรื่องสำคัญของตนเองที่ควรจะต้องรู้ สิ่งดีที่ตนมีพิเศษ อีกด้านหนึ่งของการศึกษาพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นเรื่องใหญ่มาก คือการศึกษาพระพุทธศาสนาในฐานะที่เป็นองค์ความรู้หรือเป็นเรื่องของวิชาการ และการศึกษาพระพุทธศาสนาในฐานะที่เป็นแหล่งสำคัญแห่งหนึ่งแห่งอารยธรรมของมนุษยชาติ

14. หลักการที่ควรตรวจสอบและปฏิบัติที่ควรทบทวน เป็นที่ยอมรับกันว่าโลกซีกตะวันออกนี้มีความเจริญทางด้านวัฒนธรรมจิตใจดีกว่าโลกซีกตะวันตก สังคมไทยควรตื่นตัวปลุกจิตสำนึกในความเป็นผู้นำและผู้ให้ขึ้นมา อย่างน้อยควรจะรักษาความเป็นผู้นำด้านจริยศึกษาและการพัฒนาจิตใจไว้ให้ได้

จากความสำคัญของการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ดังกล่าวสรุปได้ว่า ความสำคัญของการเรียนรู้พระพุทธศาสนา คือ พระพุทธศาสนาเป็นจริยศึกษา เป็นระบบจริยธรรมที่สอดคล้องกับพื้นฐานเดิมของสังคมไทย ชาวพุทธควรมีสติทริเรียนจริยศึกษา การจริยศึกษาที่มีเอกภาพสังคมไทยมีประชากรส่วนใหญ่เป็นพุทธศาสนิกชน ป็นรากฐานของวัฒนธรรมไทย เป็นแหล่งสำคัญแห่งหนึ่ง

แห่งอารยธรรมของมนุษยชาติ ทางสายกลางถ้าคนไทยไม่รู้จัก พุทธศาสนาทั้งในด้านเนื้อหาและสถาบัน

การจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนา

จากการศึกษาค้นคว้าแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนามีผู้ให้การจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาไว้ดังนี้

นัคตา ชรรวมวงศ์ผล (2542 : 111) ได้กล่าว ถึงการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาว่า ไม่ได้อยู่ที่เนื้อหาสาระว่าผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรบ้าง แต่สำคัญอยู่ที่ผู้เรียนคิดอย่างไร เชื่ออย่างไร และปฏิบัติอย่างไร ความสำคัญอยู่ที่การพัฒนาความคิด หากคิดดี คิดถูกต้อง จะทำ ให้นำ ไปประพฤติปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

พชร มิกกลาง (2540 : 24) ได้กล่าวว่า ในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาไว้คือ

1. หลักการสอน

1.1 สาระสำคัญของการเรียนการสอนจะต้องให้เหมาะสมกับวัยของนักเรียนและสอนให้เหมาะสม

1.2 การสอนต้องมีเหตุผล สนับสนุนให้เห็นประโยชน์ และโทษของการไม่ปฏิบัติ

1.3 การปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอเป็นสิ่งจำ เป็น โดยครูเป็นตัวอย่างที่ดี และเป็นผู้นำด้านคุณธรรม จริยธรรม

2. วิธีสอน

การสอนจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมให้ผู้เรียนทราบล่วงหน้าครุควรระบุว่าให้เรียนทำ อะไรบ้าง กำหนดเกณฑ์ที่จะตัดสินไว้ และใช้วิธีประเมินผลอย่างถูกต้อง การเขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม จะต้องระบุเงื่อนไขพฤติกรรมขั้นสุดท้ายที่ต้องการและเกณฑ์การตัดสิน ครูต้องพิจารณาเนื้อหาก่อนแล้ว จึงเลือกวิธีสอนให้เหมาะสม หรือจะประยุกต์หลาย ๆ วิธีในเนื้อหา 1 เรื่องก็ได้ ตามความเหมาะสมของผู้เรียน

ปราณีต จันทรขันธ์ (2542 : 7 – 8) ได้กล่าวว่า การสอนวิชาพระพุทธศาสนา ต้องใช้วิธีการหลากหลายรูปแบบประกอบกัน เช่น การตั้งปัญหาการศึกษาค้นคว้ารายงาน การอภิปราย การโต้วาที การสัมภาษณ์ การสังเกต การเล่าประสบการณ์ การเขียนแสดงความคิด การแสดงละคร บทบาทสมมุติ สถานการณ์จำลอง กรณีตัวอย่าง การเรียนจากข่าวเหตุการณ์และสถานการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งการใช้สื่อประกอบ เช่น หุ่นนิทาน เพลง เกม ประกอบการบรรยาย และการอธิบาย

อีกทั้ง เสนอแนวทางเกี่ยวกับวิธีสอนวิชาพระพุทธศาสนา เพื่อให้เกิดผลดี ดังนี้

1. ควรเลือกวิธีการสอนให้เหมาะสมกับเรื่องที่สอน ไม่ควรใช้วิธีบรรยายในทุกเรื่อง บางครั้งควรใช้วิธีการอธิบายเหตุผล ใช้ตรรกะ ใช้การสร้างจุดสะเทือนใจ ใช้การอนุมาน และการอุปมาอุปไมย
2. ควรมีนิทาน ขำ หรือเรื่องตัวอย่างประกอบ เพื่อให้เห็นสิ่งที่ต้องการสอนได้อย่างชัดเจน
3. ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อให้เด็กเกิดความมั่นใจ และอยากทำ ตามที่ครูสอน หากจะมีแบบอย่างอื่น ๆ ให้เด็กยึดถือ แบบอย่างนั้นต้องชัดเจน ไม่คลุมเครือ
4. ให้เด็กมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ให้มีประสบการณ์ในการคิด และแก้ปัญหา
5. ใช้สื่อการเรียนการสอน
6. เน้นการสอนและฝึกฝนอบรมเป็นรายบุคคล ต้องดูความแตกต่างของนักเรียนในเรื่องความพร้อม และสติปัญญา

ประณีต จันทรขันธ์ (2542 : 6 – 7) ได้กล่าวถึงการสอนวิชาพระพุทธศาสนาว่า ควรพิจารณาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. หลักการและจุดประสงค์ในการสอน

เนื่องจากพระพุทธศาสนา เป็นสถาบันหลักของสังคมไทย เป็นรากฐานของวัฒนธรรม เป็นเอกลักษณ์ของมรดกของชาติ เป็นแหล่งอารยธรรมของมนุษย์และเป็นหลักในการพัฒนาชีวิตและสังคม หลักสูตรพระพุทธศาสนาจึงมีหลักการ ดังนี้

1.1 นักเรียนในสถานศึกษาทุกระดับเรียนพระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาตนเองและสังคมให้เจริญก้าวหน้าและสงบสุข

1.2 การเรียนการสอนพระพุทธศาสนาจะต้องให้ครบทั้ง 3 องค์ประกอบ คือ สาระความรู้ (ปริยัติ) การฝึกอบรมกาย วาจา ใจ (ปฏิบัติ) และการวิเคราะห์ประเมินผลการปฏิบัติของตนเอง (ปฏิเวธ)

1.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จะต้องคำนึงถึงวัยของผู้เรียนความเหมาะสมของเวลาเรียน การลำดับความยากง่าย การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและป้องกันการเข้าใจผิดต่อหลักของพระพุทธศาสนา

1.4 การจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนการสอน มุ่งบูรณาการทั้ง 4 ด้านคือ ให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง สนองความต้องการและปัญหาของบุคคลและสังคม มีระบบการฝึกอบรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา และสอดคล้องกับเอกลักษณ์และวัฒนธรรมไทย

2. วิธีสอนวิชาพระพุทธศาสนา

วิชาพระพุทธศาสนาเป็นวิชาที่ผู้เรียนคิดว่า เป็นเรื่องของผู้ใหญ่ เขาวชนส่วนใหญ่ จึงไม่ชอบและเบื่อหน่าย การจะสอนให้ได้ผลดี ผู้เรียนสนใจเรียน และบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรทั้งในด้านความพึงพอใจของนักเรียนทางการเรียน และควมมีคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

พระเทพโสภณ (ประยูร ธรรมจิตโต). (2548 : 48) ได้กล่าวว่า ในการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาตามพุทธวิธีนั้น บทบาทของครูสำคัญมาก บทบาทของครูอยู่ที่การแนะนำวิธีการ ถ้าผู้เรียนสามารถทำเองได้ก็ให้ทำเอง บทบาทของครูอยู่ที่ การแนะนำ ครูที่ดีต้องมีทั้งวิชา และ จรรยา (วิชชาจรณสมฺปนฺโน) วิชา คือความรู้ดี จรรยา คือความประพฤติดี บทบาทสำคัญของครูมีสามคำคือ แนะนำให้ทำ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น ดังพุทธพจน์ที่ว่า ตุมฺเหหิ กิจฺจํ อาตปฺปํ อุกฺขตาโร ตถาคตา การลงมือปฏิบัติเป็นหน้าที่ของท่านทั้งหลาย พระตถาคตเป็นผู้บอกวิธีการ

ความศรัทธาเป็นรุ่งอรุณแห่งการศึกษา เมื่อจิตอ่อนโยน มีศรัทธาร่วมที่จะพัฒนาไปตามลำดับ 7 ขั้น ดังนี้

1. มีศรัทธาเข้าไปหาครู
2. ศึกษาคำสอนของท่าน
3. จดจำเรื่องที่ศึกษา
4. พิจารณาความหมายของคำที่จดจำมานั้น
5. เกิดความเข้าใจเพราะเห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันเป็นระบบ
7. เกิดฉันทะ คือ ความพอใจ การศึกษาต้องสร้างฉันทะนี้ให้ได้
8. อุตสาหะ คือ รับไปปฏิบัติ

ลำดับขั้นทั้ง 7 นี้ เป็นการศึกษาเพื่อชีวิต อาจลดขั้นลงเหลือสามขั้นใหญ่ ดังนี้

ขั้นแรก รับฟังและจดจำข้อมูลที่ได้จากผู้อื่น (ลำดับที่ 1 - 3)

ขั้นที่สอง คือการที่เราปฏิบัติกริยาต่อข้อมูลนั้น (ลำดับที่ 4 - 5) นั่นคือพิจารณาอย่างถี่ถ้วน การที่เราคิด คือ เราเป็นฝ่ายกระทำต่อข้อมูลนั้น โดยจับพลิกคว่ำพลิกหงายมีปฏิกริยา (Reaction) คือ กระทำต่อข้อมูลที่ได้รับ

ขั้นที่สาม คือเกิดเจตคติต่อเรื่องนั้นว่าดีหรือเลว ถ้าเห็นว่าดีก็มีฉันทะคือพอใจที่จะทำตาม และอุตสาหะพยายามจนเกิดทักษะ (ลำดับที่ 6 - 7)

จากจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ดังกล่าวสรุปได้ว่า จากจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนา คือต้องใช่วิธีการหลากหลายรูปแบบประกอบกัน สาระ ความรู้ (ปริยัติ) การฝึกอบรมกาย วาจาใจ (ปฏิบัติ) และการวิเคราะห์ประเมินผลการปฏิบัติของตนเอง (ปฏิเวธ)

พุทธวิธีการสอนไตรสิกขา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับพุทธวิธีการสอนไตรสิกขาซึ่งผู้วิจัยสามารถรวบรวมได้ดังนี้

ความหมายของไตรสิกขา

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสาร ตำราต่างๆที่เกี่ยวข้องกับพุทธวิธีการสอนไตรสิกขาซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไตรสิกขา ผู้วิจัยสามารถรวบรวมได้ดังนี้

สุมน อมรวิวัฒน์ (2535 : 152) ได้กล่าวว่า ไตรสิกขาเป็นกระบวนการฝึกหัด กาย วาจา และจิตของมนุษย์ให้สามารถดำรงและดำเนินชีวิตที่ดีโดยใช้ปัญญาและด้วยวิธีทางเดินสายกลาง อันสุจริตชอบธรรม อำนวยประโยชน์ทั้งแก่ตนและส่วนรวม ซึ่งสรุปกระบวนการศึกษาเพื่อพัฒนา มนุษย์ตามหลักไตรสิกขา ดังภาพประกอบ 2

อริศีลสิกขา		
ศีล การฝึกหัดอบรม ควบคุมกาย และ วาจา	สมาธิ การฝึกหัด อบรมให้มี ความคิดแน่วแน่ ปลอดโปร่ง ตั้งใจ	ปัญญา การฝึกหัด อบรมให้เกิด ความรู้สูงสุด
พุดดี ทำดี ดำรงชีวิตที่ดี	ความเพียร การระลึกรู้ จิตตั้งมั่นแน่วแน่	ความเห็นที่ตรงความจริง ความดำรินึกคิดในทางที่ชอบ
บรรลุประโยชน์ปัจจุบัน	บรรลุประโยชน์อนาคต	บรรลุประโยชน์สูงสุดคือ ความสงบ อิศรภาพ หรือความหลุดพ้น

พระธรรมปิฎก (ประยูร ธมฺมปุตฺโต) (2538 : 914 - 916) อธิบายสิกขา อริศีลสิกขา อริจิตสิกขา อริปัญญาสิกขา ซึ่งมักเรียกกันง่ายๆ สะดวกๆ ว่า ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งได้อธิบายว่า

1. อริศีลสิกขา คือ การฝึกความประพฤติสุจริตทางกาย วาจาและอาชีพะ ได้แก่ รวมเอา องค์มรรคข้อ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ และสัมมาอาชีพะ เข้ามา ว่าโดยสาระก็คือการดำรงตน ด้วยดีในโนสังคม รักษาระเบียบวินัย ปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบทางสังคมให้ถูกต้อง มีความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีงามเกื้อกูลประโยชน์ ช่วยรักษาส่งเสริมสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะ

ในทางสังคมให้อยู่ในภาวะเอื้ออำนวยแก่การที่ทุกคนสามารถดำเนินชีวิตที่ดีงามหรือปฏิบัติได้ด้วยดี

2. อธิจิตศึกษา คือการฝึกปรือในด้านคุณภาพและสมรรถภาพของจิต ได้แก่ เอาจิตมารรค ข้อสัมมาวาจา มะ สัมมาสติ และสัมมาสมาธิเข้ามาว่า โดยสาระก็คือ การฝึกจิตใจ เข้มแข็ง มั่นคง แน่วแน่ ควบคุมตนได้ดี มีสมาธิ มีกำลังใจสูง ให้เป็นจิตที่สงบ ผ่องใส เป็นสุข บริสุทธิ์ปราศจากสิ่งรบกวนหรือทำให้เศร้าหมอง อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งานมากที่สุด โดยเฉพาะการใช้ปัญญาอย่างลึกซึ้งและตรงตามความเป็นจริง

3. อธิปัญญาศึกษา คือ การฝึกปรือปัญญาให้เกิดความรู้ความเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงจนถึงความหลุดพ้นมีจิตใจเป็นอิสระ ผ่องใส เบิกบาน โดยสมบูรณ์ ได้แก่รวมเอาองค์มารค ข้อสัมมาทิฐิและสัมมาสังกัปปะ สองอย่างแรก เข้ามา ว่าโดยสาระก็คือ การฝึกอบรมให้เกิดปัญญาบริสุทธิ์ รู้แจ้งชัดตรงสภาพความเป็นจริง ไม่เป็นความรู้ ความคิดความเข้าใจ ที่ถูกบิดเบือน อำพราง หรือพรางมัว เพราะอิทธิพลของกิเลส มี อวิชาและตัณหาเป็นผู้ครอบงำจิตใจอยู่ การฝึกปัญญาเช่นนี้ ต้องอาศัยการฝึกจิตใจให้ผ่องแผ้วเป็นพื้นฐาน แต่ในเวลาเดียวกัน เมื่อปัญญาที่บริสุทธิ์รู้เห็นตามความเป็นจริงนี้เกิดขึ้นแล้ว ก็กับช่วยให้จิตนั้น สงบ มั่นคง บริสุทธิ์ ผ่องใสอย่างแน่นอนยิ่งขึ้น และส่งผลออกไปในการดำเนินชีวิต ทำให้วางใจ วางท่าที มีความสัมพันธ์กับสิ่งทั้งหลายอย่างถูกต้อง และใช้ปัญญาที่บริสุทธิ์ ไม่เอนเอียง ไม่มีกิเลสแอบแฝงนั้น คิดพิจารณาแก้ไขปัญหาต่างๆ ทำกิจทั้งหลายในทางที่เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขอย่างแท้จริง

อมร โสภณวิเศษฐวังศ์ และคนอื่นๆ (2539 : 7) กล่าวว่า ไตรสิกขา คือ ข้อปฏิบัติที่ต้องศึกษา 3 ประการ คือ อธิศีลศึกษา อธิจิตศึกษา และอธิปัญญาศึกษา หรือเรียกว่า ศีล สมาธิ ปัญญา

1. ศีล คือข้อสำหรับอบรมความประพฤติทาง กาย วาจา เพื่อให้สามารถดำรงตนด้วยดีในสังคม รักษาระเบียบวินัย ปฏิบัติ หน้าที่และมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสัมพันธ์กับสังคมในทางเกื้อกูลประโยชน์

2. สมาธิ คือ ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมด้านคุณภาพและสมรรถภาพของจิต เพื่อให้เกิดคุณธรรม หรือสมาธิอย่างสูง ทำให้จิตใจเข้มแข็งมั่นคงแน่วแน่ ควบคุมตนได้ดี มีสมาธิดีสงบ บริสุทธิ์ผ่องใส เหมาะสมกับการใช้ปัญญาอย่างลึกซึ้ง

3. ปัญญา คือ ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมปัญญา เพื่อให้เกิดความรู้แจ้ง เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง สามารถคิดพิจารณาแก้ปัญหาต่างๆและทำกิจทั้งหลายในทางที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

ธรรมะแต่ละข้อในไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา นี้ต่างก็มีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ ศีล เป็นพื้นฐานให้เกิดสมาธิ และสมาธิ เป็นพื้นฐานให้เกิดปัญญา ในขณะที่เดียวกันเมื่อเกิด ปัญญา

ที่รู้แจ้งเห็นจริงแล้ว ก็จะช่วยให้จิตสงบมั่นคงบริสุทธิ์ เป็นสมาธิที่แน่วแน่ยิ่งขึ้นส่งผลต่อความประพฤติ การดำเนินชีวิตที่ถูกต้องเป็นผู้มีศีลอันบริสุทธิ์

สมเด็จพระสังฆราช (สมเด็จพระญาณสังวร) (2541 : 48 - 49) ได้ให้ความหมายเรื่อง ไตรสิกขาว่า ไตรสิกขา ได้แก่ ศีลสิกขา จิตสิกขา ปัญญาสิกขา หรือ ศีลาสิกขา ศีลาจิต ศีลาปัญญา ซึ่งนับว่าเป็นประถมศึกษา มัชฌมศึกษา อุดมศึกษาในพระพุทธศาสนาโดยลำดับ ธรรมที่พระพุทธเจ้าสอนให้ปฏิบัติทุกประการรวมลงในหลักไตรสิกขานี้ ศีลสิกขาเกี่ยวกับความประพฤติทั้งปวง จิตสิกขาเกี่ยวกับภาวะทางจิตใจทุกอย่าง ปัญญาสิกขาเกี่ยวกับความรู้ความเห็นทุกประการ คนเราทุกคนทั้งเด็กและผู้ใหญ่ต้องมีความประพฤติของตน ต้องมีจิตใจของตน ต้องมีความรู้ความเห็นของตน จึงมีหน้าที่หรือมีความสมควรจะพึงศึกษาในเรื่องเหล่านี้ ซึ่งเป็นการศึกษาเรื่องตนเอง และต้องศึกษาอยู่เรื่อยไปจึงจะมีความเฉลียวฉลาดต่อตนเองอยู่เสมอ ไม่เช่นนั้นก็จะโง่เขลาต่อตนเอง ฉะนั้นไตรสิกขาของพระพุทธเจ้า จึงจำเป็นแก่ชีวิตร่างกาย หยุดหายใจเมื่อใดก็ตายเมื่อนั้น หยุดศึกษาเมื่อใดก็ตายจากความดีและความรู้เมื่อนั้น คนตายย่อมไม่มีความรู้สักตัว คนที่ไม่รู้จักตนเองจึงเหมือนคนตาย ไตรสิกขาของพระองค์จึงเป็นหลักที่บริสุทธิ์บริบูรณ์และรวบรัดเข้าใจง่าย มีเหตุผล ปฏิบัติ ให้สำเร็จผลได้จริง

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2541: 17) กล่าวว่า ไตรสิกขาเป็นระบบการฝึกอบรมจากภายนอกเข้าไปหาภายใน จากส่วนที่หยาบเข้าไปหาส่วนที่ละเอียดและจากส่วนที่ง่ายกว่าเข้าไปหาส่วนที่ยากและลึกซึ้งกว่า เมื่อแรกเริ่ม การฝึกอาศัยความเห็นชอบหรือความรู้ความเข้าใจถูกต้องที่เรียกว่าสัมมาทิฐิเป็นเชื้อ หรือเป็นเชื้อให้เพียงเล็กน้อยพอให้รู้ว่าตนจะไปไหน ทางไหนจะตั้งต้นที่ไหนเท่านั้น การเข้าใจปัญหาและการมองโลกและชีวิตตามความเป็นจริง คือจุดเริ่มต้นที่ถูกต้อง และคือความหมายพื้นฐานของสัมมาทิฐิ ส่วนในระหว่างการฝึก การฝึกส่วนที่หยาบภายนอกในขั้นศีล ช่วยเป็นฐานให้แก่การฝึกส่วนละเอียดภายใน ทำให้พร้อมและสะดวกที่จะฝึกในขั้นจิตและปัญญาให้ได้ผลดียิ่งขึ้น เมื่อฝึกขั้นละเอียดภายในคือขั้นจิตและปัญญา ผลก็ส่งกลับมาช่วยการดำเนินชีวิตด้านนอก เช่น มีความประพฤติสุจริต มั่นคง มีศีลที่เป็นไปโดยปกติธรรมดาของตนเอง ไม่ต้องฝืนใจ หรือตั้งใจควบคุมรักษา คิดแก้ปัญหาและทำกิจต่าง ๆ ด้วยปัญญาบริสุทธิ์ เมื่อฝึกตลอดระบบสิกขาแล้ว ระบบการดำเนินชีวิตทั้งหมดก็กลายเป็นระบบของมรรค สอดคล้องกันทั้งหมดภายนอกและภายใน

พุทธทาสภิกขุ (2542 : 56 - 57) ได้อธิบายเรื่องไตรสิกขาว่าเป็นขั้นของการปฏิบัติศาสนา มีนัยเพิ่มเติมจากที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า ศีลเป็นการปฏิบัติเพื่อความสงบเรียบร้อย ปราศจากโทษขั้นต้น ๆ ทางกาย วาจา ของตนที่เกี่ยวกับสังคมและส่วนรวม หรือเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่จำเป็นแก่การเป็นอยู่ สมานธิ เป็นการบังคับจิตใจของตนเองไว้ให้อยู่ในสภาพที่จะทำประโยชน์ให้มาก

ที่สุดตามที่ตนต้องการ ส่วนปัญหาหมายถึงการฝึกฝนอบรมทำให้เกิดความเข้าใจให้เห็นแจ้งในสิ่งทั้งหลายตามที่เป็นจริงโดยสมบูรณ์

ศุมน อมรวิวัฒน์ (2544 : 35) ได้อธิบายเรื่องไตรสิกขาว่า การศึกษาตามหลักไตรสิกขานั้น ต้องเป็นการฝึกหัดอบรมตนด้วยตนเอง และประเมิณผลสำเร็จด้วยตนเอง แต่มิได้ปิดกั้นการรับคำแนะนำสั่งสอนจากกัลยาณมิตร ไตรสิกขาเป็นการฝึกหัดอบรมที่เป็นขั้นตอนสืบเนื่อง เริ่มจากรูปธรรมไปสู่นามธรรม เป็นการพัฒนามนุษย์ทั้งกาย วาจา ความคิด จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา การฝึกหัดอบรมตามหลักไตรสิกขามีลักษณะเป็นบูรณาการและปัจเจกการที่ว่าบูรณาการนั้นเพราะทุกองค์ประกอบอันมีศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งครอบคลุมมรรคมีองค์แปดมีลักษณะผสมผสานกลมกลืนอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน มีความสอดคล้องรองรับกันทั้งในด้านที่ต้องละเว้นและในด้านที่เจริญ ยากที่จะแยกออกมาโดดเดี่ยว และไม่สามารถตัดองค์ประกอบข้อใดทิ้งไปได้ว่าไตรสิกขาเป็นปัจเจกการนั้น เพราะมี ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นปัจจัยต่อเนื่องอิงอาศัยกันโดยตลอด จะเริ่มที่ปัญญา หรือสมาธิ หรือศีล ก็ได้

จากความหมายของไตรสิกขาดังกล่าวสรุปได้ว่า ไตรสิกขา คือ ศีล ประพฤติดีงาม เว้นจากประพฤติเสียหลายต่าง ๆ สมาธิ ตั้งใจมั่นคง ปัญญา รอบรู้ดีในเหตุผล บาป บุญ คุณ โทษ ประโยชน์ หรือมิใช่ประโยชน์และในวิธีนำตนให้พ้นจากทุกข์ภัยพิบัติ บรรลุถึงความสวัสดิ

กระบวนการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ตามหลักไตรสิกขา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสาร ตำราต่างๆ ที่เกี่ยวแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับพุทธวิธีการสอนไตรสิกขาซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวกระบวนการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ตามหลักไตรสิกขา ผู้วิจัยสามารถรวบรวมได้ดังนี้

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2542ข : 733 - 735) และ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2548 : 215) ได้กล่าวว่า วิธีการปฏิบัติฝึกหัดอบรมตนตามหลักของศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งผู้ศึกษาต้องปฏิบัติตามแนวทางของมรรคซึ่งมีองค์แปด หรือมัชฌิมาปฏิปทา ได้อธิบายไว้ดังนี้

1. สัมมาทิฐิ ความเห็นชอบ หมายถึง การรู้การเห็นอริยสัจ 4 อย่างถูกต้อง โดยมีลักษณะเด่น ๆ ดังนี้

1.1 ความเข้าใจชัดว่า อะไรคือทุกข์ อะไรคือสาเหตุแห่งทุกข์ อะไรคือความดับทุกข์ และอะไรคือข้อปฏิบัติที่จะนำไปสู่ความดับทุกข์

1.2 ความเข้าใจชัดว่า อะไรคืออกุศลกรรม อะไรคืออกุศลกรรม

1.3 ความเข้าใจหลักปฏิจสมุบาท คือกระบวนการเกิดขึ้นและการดับแห่งทุกข์ โดยเป็นปัจจัยอาศัยกันสัมมาทิฐินับเป็นจุดเริ่มต้นหรือตัวกำหนดที่สำคัญที่นำไปปฏิบัติให้ดำเนินไปถูกทางและก้าวหน้าในการปฏิบัติ

2. สัมผัสกับปะ ความคำริชอบหรือความคิดชอบมีลักษณะเด่นๆ ดังนี้
 - 2.1 ความคิดที่โปร่ง ไม่หมกมุ่นพัวพันอยู่ในสิ่งที่สนองความอยาก อันได้แก่ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส ที่เรียกว่า กามคุณ รวมความคิดเสียดลปราศจากการครุ่นคิดหาผลประโยชน์ใส่ตัว (เนกขัมมวิตก)
 - 2.2 ความคิดที่ไม่พยาบาทมุ่งร้ายใคร เต็มไปด้วยเมตตาและกรุณา(อพยาบาทวิตก)
 - 2.3 ความคิดไม่เบียดเบียนใคร ไม่คิดทำร้ายหรือทำลายใคร (อวิหิงสาวิตก)
3. สัมมาวาจา การเจรจาชอบมีลักษณะเด่น ๆ ดังนี้
 - 3.1 การเว้นจากการพูดเท็จ (มุสสาวาท)
 - 3.2 การเว้นจากการพูดส่อเสียดหรือการพูดยุ่งให้เขาแตกกัน (ปิสุณวาจา)
 - 3.3 การเว้นจากการพูดคำหยาบคาย (ผรุสวาจา)
 - 3.4 การเว้นจากการพูดเพื่อเจ้อหรือพูดสิ่งไร้สาระ (สัมผัปปลาปะ)
4. สัมมากัมมันตะ การทำงานชอบ มีลักษณะเด่น ๆ ดังนี้
 - 4.1 การเว้นจากการทำลายชีวิตคนอื่นและสัตว์อื่น (ปาณาติบาต)
 - 4.2 การเว้นจากการขโมยของของคนอื่น (อทินนาทาน)
 - 4.3 การเว้นจากการประพฤติดีกในกาม (กามเมสุ มิจฉาจาร)
5. สัมมาอาชีวะ การเลี้ยงชีพชอบ หมายถึง การทำมาหากินด้วยอาชีพสุจริต เว้นมิจฉาชีพต่าง ๆ เป็นต้นว่า การโกงหรือหลอกลวง การประจบประแจง การใช้เครื่องหมายนิมิตการบีบบังคับขู่เข็ญ และการต่อลาภด้วยลาภ และเว้นอาชีพอีก 5 ประการดังต่อไปนี้
 - 5.1 สัตตวนิชชา ค้าขายอาวุธ
 - 5.2 สัตตวนิชชา ค้าขายมนุษย์
 - 5.3 มังสวานิชชา ค้าขายเนื้อสัตว์ (อรรถกถา แก้วว่า เลี้ยงสัตว์ไว้ขาย)
 - 5.4 มัชชวานิชชา ค้าขายน้ำเมา
 - 5.5 วิสวานิชชา ค้าขายยาพิษ
6. สัมมาวายามะ ความเพียรชอบ หมายถึง เพียรพยายามทางจิตอย่างยิ่งใหญ่ (สัมมัปปธาน) 4 ประการ ดังต่อไปนี้
 - 6.1 เพียรระวังมิให้ความชั่วเกิดขึ้น (สังวรปธาน)
 - 6.2 เพียรละความชั่วที่เกิดขึ้นแล้วให้หมดไป (ปหานปธาน)
 - 6.3 เพียรสร้างความดีที่ยังไม่เกิดขึ้น (ถวานาปธาน)
 - 6.4 เพียรรักษาความดีที่เกิดขึ้นแล้วไม่ให้เสื่อม (อนุรักษนาปธาน)

7. สัมมาสติ การตั้งสติชอบ หมายถึง สติปัฏฐาน 4 การตั้งสติพิจารณาสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง 4 ประการ ดังต่อไปนี้

7.1 พิจารณาความเป็นไปของร่างกาย มีหลายวิธี เช่น กำหนดลมหายใจเข้าและลมหายใจออก เป็นต้น (กายนุปัสสนาสติปัฏฐาน)

7.2 พิจารณาความเป็นไปของเวทนาว่ามีความเป็นสุข เป็นทุกข์ หรือไม่สุขไม่ทุกข์ (เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน)

7.3 พิจารณาความเป็นไปของจิตว่า เสรีหรือติดเพราะกิเลสชนิดใด หรือฟุ้งไปเพราะปราศจากกิเลสเหล่านั้น (จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน)

7.4 พิจารณาธรรมต่าง ๆ ทั้งฝ่ายดี ฝ่ายชั่ว และฝ่ายกลางว่าธรรมชนิดใดผ่านเข้ามาในจิต (ธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน)

8. สัมมาสมาธิ การตั้งจิตมั่นชอบ หมายถึง การทำจิตให้เป็นสมาธิผ่านระดับต่ำระดับกลาง ถึงระดับสูง จนบรรลุฌาน

สมาธิ แบ่งออกเป็น 3 ระดับ จากระดับต่ำไปหาระดับสูงดังต่อไปนี้

8.1 สมาธิชั่วขณะซึ่งเกิดแก่สามัญบุคคลทั่วไปในเวลาปฏิบัติภารกิจประจำวัน เรียกว่า ขณิกสมาธิ

8.2 สมาธิที่จวนจะแน่วแน่ สมาธิที่ตั้งจิตมั่นกว่าระดับแรก เรียกว่า อุปจารสมาธิ

8.3 สมาธิที่แนบแน่นสนิท เป็นสมาธิระดับฌานชั้นต่าง ๆ อันเป็นระดับสูงสุด เรียกว่า อัปปนาสมาธิจากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปความสัมพันธ์ของไตรสิกขากับอริยอัฏฐังคิกมรรคจากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปความสัมพันธ์ของไตรสิกขากับอริยอัฏฐังคิกมรรคดังภาพประกอบ 3

ไตรสิกขา		
อริศีลสิกขา (ศีล)	อริจิตตสิกขา	อริปัญญาสิกขา
- สัมมาวาจา (การเจรจาชอบ) - สัมมากัมมันตะ (การทำงานชอบ) - สัมมาอาชีวะ (การเลี้ยงชีพชอบ)	- สัมมาวายามะ (ความเพียรชอบ) - สัมมาสติ (การตั้งสติชอบ) - สัมมาสมาธิ (การตั้งจิตมั่นชอบ)	- สัมมาทิฏฐิ (การเห็นชอบ) - สัมมาสังกัปปะ (การดำริชอบ)

เพ็ญรุ่ง ปานใหม่ (2544 : 21 - 22) ได้กล่าวว่ากระบวนการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ตามหลักไตรสิกขามีความสำคัญตามที่ได้อธิบายไว้ดังนี้คือ

ศีล เป็นเรื่องการฝึกพฤติกรรม เครื่องมือที่ใช้ในการฝึกศีล คือ วินัย เด็กควรได้รับการปลูกฝังให้อยู่ในหลักของศีล 5 เน้นการไม่เบียดเบียน โดยไม่ทำร้ายชีวิต ร่างกาย ไม่ลักขโมย ไม่แย่งของรักของหวงของผู้ใด ไม่ใช่วาจาประทุษร้าย สร้างความสดีสัมปะชัญญะ โดยเห็นโทษของการดื่มสุรา เสพของมีนเมาของเสพติด นอกจากการปลูกฝังการไม่เบียดเบียนกันทางสังคมแล้ว ยังต้องพัฒนามนุษย์ในเรื่องความสัมพันธ์ทางสังคมในลักษณะที่เกื้อกูล สร้างสรรค์และส่งเสริมสันติสุขให้เกิดขึ้น

การพัฒนามนุษย์ในระดับศีล จะต้องตั้งเป้าหมายที่จะสร้างพฤติกรรมที่ดีงามให้สะสมขึ้นในตัวมนุษย์เมื่อเกิดการสะสมและปฏิบัติติดต่อกันไปก็จะส่งผลไปที่จิตใจให้เกิดความชื่นชมและยึดถือเวลาจะประพฤติอย่างนั้น ความชื่นชมยึดถือในจิตใจจะส่งเสริมให้มีเจตนาที่มุ่งประพฤติดี สมภาณี เป็นเรื่องการฝึกในด้านจิตหรือระดับจิตใจ การอบรมมนุษย์เป็นไปในเรื่องการพัฒนาคุณลักษณะต่าง ๆ ทางจิตให้สมบูรณ์ด้วย

1. คุณภาพจิต คือ ประกอบไปด้วยคุณธรรม เป็นความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเคารพบนอบ ความอ่อนน้อมถ่อมตน ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ความมีน้ำใจ ความกตัญญู กตเวที เป็นต้น

2. สมรรถภาพจิต คือ การมีจิตใจเข้มแข็ง มีความขยันหมั่นเพียร มีความอดทน ไม่ย่อท้อ มีความรับผิดชอบ มีความแน่วแน่มั่นคง มีความกระตือรือร้น มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีสติ มีสมาธิ เป็นต้น

3. สุขภาพจิต คือการมีจิตใจที่ร่าเริง เบิกบาน มีความสดชื่นผ่อนคลาย มีความพอใจอิ่มเอมใจ และสงบสุข เป็นต้น

ปัญญา เป็นเรื่องของการฝึกหรือพัฒนาในด้านการรู้ความจริง โดยนัยนี้ มนุษย์ควรได้รับการอบรมสั่งสอนในทางที่ถูกต้องที่ควร ในเรื่องความเชื่อ ความเห็น ความรู้ ความเข้าใจการรู้จักคิด รู้จักพิจารณา รู้จักวินิจฉัยใคร่ครวญ รู้จักแก้ปัญหา รู้จักดำเนินการต่าง ๆ มีเหตุมีผลรู้จักคิดการต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์โดยเฉพาะอย่างยิ่งเน้นการรู้ตรงตามความเป็นจริงของสิ่งทั้งหลาย ทั้งปวง นั่นคือรู้เท่าทันธรรมชาติของโลกและชีวิต

ในการฝึกอบรมในมนุษย์ตามหลักไตรสิกขานี้สามารถฝึกได้ในทุกการกระทำของมนุษย์ และฝึกหัดให้รู้จักการตรวจสอบด้วยตนเองจะช่วยให้การปฏิบัติศีล สมภาณี ปัญญาก้าวหน้ายิ่งขึ้น นั่นคือ พิจารณาการกระทำของตนในส่วนของ “ศีล” ว่า ไปเบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นหรือไม่ หรือว่าการกระทำนั้นเป็นเพื่อความสนับสนุน เกื้อกูลช่วยเหลือ และสร้างสรรค์ ในขณะที่เกิดการกระทำนั้น “จิตใจ” ของตนเป็นอย่างไร คือเป็นการกระทำด้วยจิตที่เห็นแก่ตัว คิดร้ายต่อผู้อื่น หรือริษยา อาฆาต โลก โกรธ หลงหรือเปล่า หรือทำด้วยความรักความเมตตา

ความปรารถนาดีต่อกัน ทำด้วยความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความศรัทธาความมีสติ ในขณะที่ทำมีสุขภาพจิตเป็นอย่างไร เช่น กระวนกระวาย เศร้าหมอง หรือมีจิตที่ร่าเริงแจ่มใสหรือ สุขสงบ และใช้ “ ปัญญา ” ในการพิจารณาการกระทำของตนนั้นทำด้วยความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่กำลังทำอยู่ มีความเข้าใจในกฎเกณฑ์และความมุ่งหมาย ทำโดยมีการคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ มองเห็นถึงผลดีผลเสียและวิธีการปรับปรุงแก้ไขแล้วหรือไม่

จากกระบวนการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ตามหลักไตรสิกขา ดังกล่าวสรุปได้ว่า กระบวนการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ตามหลักไตรสิกขา คือ วิธีการปฏิบัติฝึกหัดอบรมตนตามหลักของศีลสมาธิ ปัญญา ซึ่งผู้ศึกษาต้องปฏิบัติตามแนวทางของมรรคซึ่งมีองค์แปดสัมมาวาจา (การเจรจาชอบ) สัมมากัมมันตะ (การทำงานชอบ) สัมมาอาชีวะ (การเลี้ยงชีพชอบ) สัมมาวายามะ (ความเพียรชอบ) สัมมาสติ (การตั้งสติชอบ) สัมมาสมาธิ (การตั้งจิตมั่นชอบ) สัมมาทิฐิ (การเห็นชอบ) สัมมาสังกัปปะ (การดำริชอบ)

การจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสาร ตำราต่างๆที่เกี่ยวข้องแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับพุทธวิธีการสอนไตรสิกขาซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าว การจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขาผู้วิจัยสามารถรวบรวมได้ดังนี้

ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสาร ตำราต่างๆที่เกี่ยวข้องแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขาซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวความหมาย การจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขาผู้วิจัยสามารถรวบรวมได้ดังนี้

สุมน อมรวิวัฒน์ (2542 : 15 - 16) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้แบบไตรสิกขา เป็นการศึกษาที่มีลักษณะบูรณาการและปัจจัยยาการที่มีลักษณะบูรณาการนั้น เพราะทุกองค์ประกอบ ด้วย ศีลสมาธิ ปัญญา นั้นอยู่ในองค์รวมของมรรคมีองค์แปดนั้นมีลักษณะผสมผสานกลมกลืนอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน มีความสอดคล้องรองรับกันทั้งในด้านที่ต้องละเว้นและในด้านที่ต้องเจริญองงามยากที่จะแยกออกมาโคดเดี่ยวและไม่สามารถตัดองค์ประกอบข้อใดทิ้งไปได้

ศุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ (2545 : 130) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกับสิ่งที่เรียนจริง ๆ แล้วพิจารณาให้เห็นประโยชน์ คุณ โทษ ตามความเป็นจริงด้วยตนเองแล้วนำความรู้ที่นำมาเป็นหลักในการปฏิบัติตามจริงจัง

จากความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา ดังกล่าวสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา คือ จะช่วยให้นักเรียนเป็นคนมีปัญญาซึ่งเกิดจากการฝึกกำลังใจให้แน่น มีสมาธิ

การที่จะมีสมาธิแน่วแน่ว่าร่างกายจะต้องอยู่ในสภาพปกติ อยู่ในระเบียบวินัยอันได้แก่ การมีศีล เมื่อทางกายควบคุมสติได้จิตใจก็สงบ ช่วยให้กำลังความคิดคมกล้า เกิดปัญญาแจ่มแจ้ง

การจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสาร ตำราต่างๆที่เกี่ยวข้องแนวคิดที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขาซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึง การจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขาผู้วิจัยสามารถรวบรวมได้ดังนี้

สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ (2545 : 131 - 133) ได้อธิบายถึง การจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา มีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นศีล ให้ผู้เรียนเลือกกระทำถูกหรือผิด ในการตอบสนองสถานการณ์ที่ผู้สอนกำหนดไว้ในขั้นตอนนี้จะเกี่ยวข้องกับหลักปฏิบัติที่เรียกว่า ศีลสิกขา เป็นการควบคุมตนเองให้อยู่ในความถูกต้องทางกาย วาจา ดังพุทธทาสภิกขุ ให้ความเห็นว่า ศีลมีขอบเขตตรงที่ปรากฏทาง กาย วาจา ใจ เป็นการกระทำที่ทำให้ผู้ประพฤติสบายกาย ใจ และทำให้โลกมีสันติภาพ โดยการปฏิบัตินี้ เน้นการควบคุมตนเอง เห็นได้จากการอาราธนาศีล และศีลไม่ใช่พิธีรีตอง

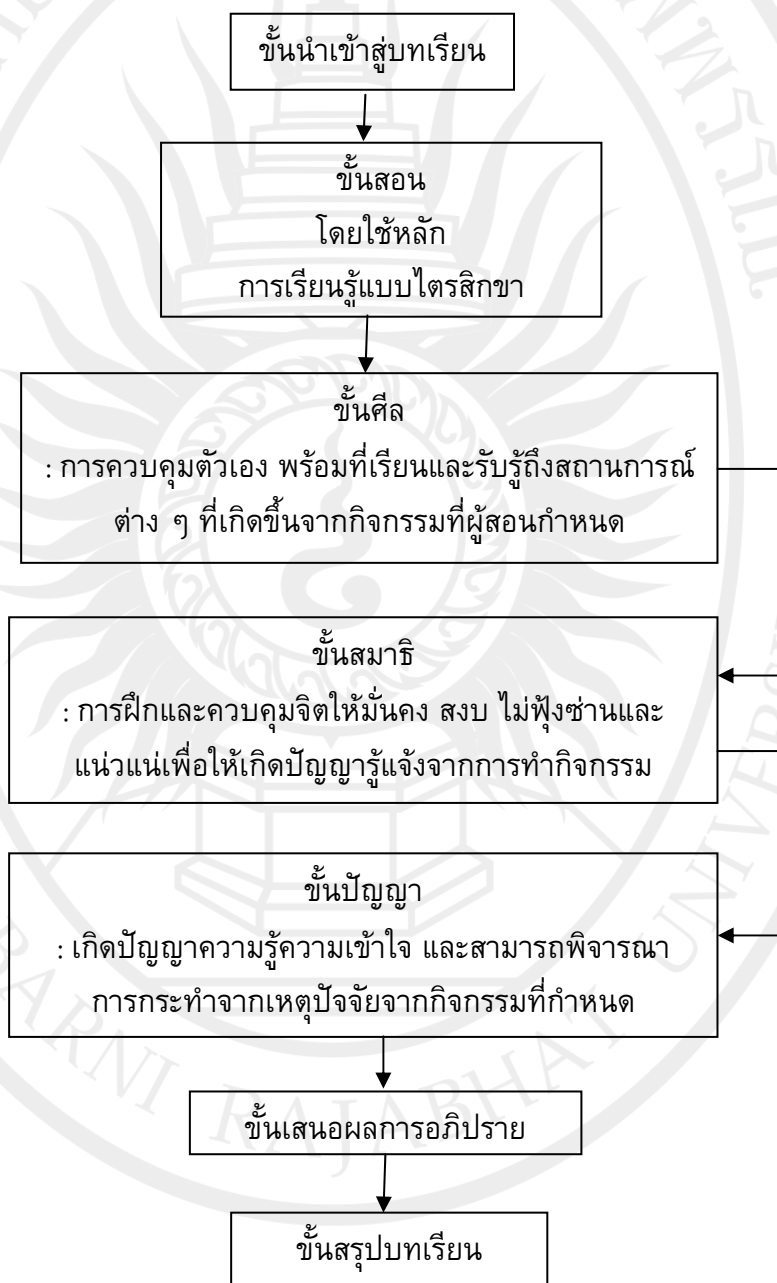
สรุปได้ว่า ศีลสิกขา คือ การปฏิบัติตนให้ถูกต้อง ทางกาย วาจา โดยการควบคุมตนเอง การฝึกในขั้นศีล หรือศีลสิกขา นี้ผู้สอนอาจฝึกให้ผู้เรียนรักษาศีล โดยควบคุม กาย วาจา ของตนให้อยู่ในระเบียบ วินัย และศีลธรรม

2. ขั้นกำหนดสมาธิ เป็นการฝึกขั้นตอน ในการควบคุมสติให้ระลึกรู้อยู่กับลมหายใจ เพื่อความระลึกรู้แน่วแน่ที่จุดเดียว ในขั้นตอนนี้จะเกี่ยวข้องกับหลักปฏิบัติที่เรียกว่าจิตสิกขา คือ การปฏิบัติเพื่อดำรงสภาพจิตให้ปกติมั่นคงต่อความดีงาม โดยทั่วไปบุคคลมีจิตสมาธิอยู่แล้ว โดยธรรมชาติและบุคคลควรฝึกให้เป็นสมาธิด้วย

3. ขั้นพิจารณาด้วยปัญญา เป็นขั้นสุดท้ายหลังจากผ่านการฝึกสมาธิระยะหนึ่งจนสามารถระลึกรู้ แน่วแน่ที่จุดเดียวจึงทำให้พิจารณาว่าสถานการณ์ที่เลือกกระทำครั้งแรกนั้น เหมาะสมหรือไม่อะไรผิดอะไรถูกจนสามารถเลือกปฏิบัติได้ถูกต้องเหมาะสมอย่างสมเหตุสมผล ในขั้นตอนนี้ จะเกี่ยวข้องกับหลักปฏิบัติที่เรียกว่า ปัญญาสิกขา เป็นการทำความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ตามสภาวะ ที่เป็นจริง โดยเน้นการมองเห็นอย่างนั้นจริง ไม่ใช่การคาดคำนวณเอาเองแล้วกำหนดหลักความประพฤติของตน ให้ดำรงความดีไม่เป็นภัยต่อตนเองและผู้อื่น

จากข้อความที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา เป็นการจัดการเรียนการสอนที่นำกระบวนการฝึกอบรม และพัฒนามนุษย์ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มาประยุกต์ เป็นการสอนที่ครูเป็นผู้สร้างสถานการณ์ที่เปิดโอกาสให้นักเรียน ได้ปฏิบัติทางกาย วาจา ใจ แล้วพิจารณาผลของการปฏิบัติของตนต่อสถานการณ์นั้นจนกำหนดควบคุมความประพฤติทางกาย

วาทะ และเกิดปัญญาในตนได้ โดยมีครูเป็นกัลยาณมิตรคอยให้คำแนะนำในทางที่ถูกที่ควรทำให้นักเรียนสามารถประพฤติปฏิบัติตนได้ด้วยตนเองอย่างถูกต้อง ซึ่งขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ (2545 : 134) ได้สรุปไว้ดังภาพประกอบ 4

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาพประกอบ 4 การจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา

ที่มา : สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ. 2545 : 134.

ความพึงพอใจ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสาร ตำราต่างๆที่เกี่ยวข้องแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ ซึ่งผู้วิจัยสามารถรวบรวมได้ดังนี้

ความหมายของความพึงพอใจ

จากการศึกษาค้นคว้าความหมายของความพึงพอใจมีผู้ให้ความหมายและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจไว้ดังนี้

มอร์ส (Morse. 1955: 27) ได้ให้ความหมายว่า ความพึงพอใจหมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่สามารถผ่อนคลายความเครียด ของผู้ที่ทำงานให้ลดน้อยลง ถ้าเกิดความเครียดมากจะทำให้เกิดความไม่พอใจในการทำงาน และความเครียดนี้ มีผลมาจากความต้องการของมนุษย์เมื่อมนุษย์มีความต้องการมาก จะเกิดปฏิกิริยาเรียกร้องหาวิธีตอบสนอง ความเครียดก็จะลดน้อยลงหรือหมดไป ความพึงพอใจก็จะมากขึ้น

วอลเลอร์สแตน (Wallerstein. 1971 : 256) ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมายและอธิบายว่า 8 ความพึงพอใจเป็นขบวนการทางจิตวิทยาไม่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน แต่สามารถคาดคะเนได้ว่า มีหรือไม่มีจากการสังเกตพฤติกรรมของคนเท่านั้น การที่จะทำให้คนเกิดความพึงพอใจจะต้องศึกษาปัจจัยและองค์ประกอบที่เป็นสาเหตุของความพึงพอใจนั้น

กู๊ด (Good. 1973 : 7) ให้ความหมายว่า ความพึงพอใจ หมายถึง สภาพ หรือ ระดับความพึงพอใจที่เป็นผลมาจากความสนใจและเจตคติของบุคคลที่มีต่องาน

แคมบริดจ์ (Cambridge University . 1995 : 1256) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า หมายถึง ความรู้สึกพอใจเมื่อได้รับในสิ่งที่ต้องการหรือเมื่อรู้สึกว่าการประสบความสำเร็จในสิ่งที่ทำ

เพาเวลล์ (Powell. 1983 : 17 - 18) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข สนุกสนาน ปราศจากความรู้สึกที่เป็นทุกข์ ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า บุคคลจะได้รับการตอบสนองอย่างสมบูรณ์ในทุกๆสิ่งที่ต้องการ แต่ความพึงพอใจนั้นจะหมายถึง ความสุขที่เกิดจากการปรับตัวของบุคคลต่อสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี และเกิดความสมดุลระหว่างความต้องการของบุคคลและการได้รับการตอบสนองในสิ่งต่างๆเหล่านั้น

แอปเปิลไวท์ (Applewhite. 1965 : 6) ได้กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจความรู้สึกส่วนตัวของบุคคลในการปฏิบัติงาน ซึ่งมีความหมายกว้างรวมไปถึงความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมทางกายภาพด้วย การมีความสุขที่ทำงานร่วมกับคนอื่นที่เข้ากันได้มีทัศนคติที่ดีต่องานด้วย

บุญธรรม กิจปริดาปริสุทธิ (2549 : 189) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นสภาพความรู้สึกที่มีความสุข สดชื่น เป็นภาวะทางอารมณ์เชิงบวกที่บุคคลแสดงออกเมื่อได้รับผลสำเร็จทั้งปริมาณ และคุณภาพ ตามจุดมุ่งหมาย ตามความต้องการ ความพึงพอใจจึงเป็นผลของความต้องการที่ได้รับการตอบสนอง โดยมีการจูงใจ (Motivation) หรือสิ่งจูงใจ (Motivators) เป็นตัวเหตุ

จากการศึกษาความหมายของความพึงพอใจที่มีผู้กล่าวไว้ข้างต้น อาจนำมากล่าวโดยสรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบ ดีใจ พอใจ มีความรู้สึกดีและมีความสุขที่ได้ปฏิบัติกิจกรรมนั้นๆ และความพึงพอใจในการเรียนพระพุทธศาสนา ก็คือ ความรู้สึกชอบ ดีใจ พอใจ มีความรู้สึกที่ดีและมีความสุขที่ได้เรียนและปฏิบัติกิจกรรมการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา มีความต้องการและมุ่งมั่นที่จะเรียนจนบรรลุผลสำเร็จ

องค์ประกอบของความพึงพอใจ

จากการศึกษาค้นคว้าองค์ประกอบของความพึงพอใจมีผู้ให้ความหมาย และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจไว้ดังนี้

บุญรัตน์ อินทรสมพันธ์ (2542 : 13) ได้กล่าว ถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อ ความพึงพอใจของบุคคลในการเรียนว่าประกอบด้วยองค์ปัจจัยต่างๆ 7 ประการ คือ

1. ความสมหวังในชีวิต ความสมหวังเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนา ปรารถนาให้ตนเอง ประสบผลสำเร็จในชีวิตการเรียนในแนวทางที่ตนเองพอใจ ก็จะทำให้เกิดการทุ่มเทความพยายาม กำลึงกาย กำนึงใจในการเรียน เพื่อให้เกิดประโยชน์และการเปลี่ยนแปลงแก่ตนเองทั้งในด้าน ความคิดความสามารถ ทักษะ และการเรียนรู้ที่ดีขึ้น
2. ความพอใจในการเรียน ถ้ามนุษย์เราได้เรียนในสิ่งที่เราพอใจ ก็จะมีความสุขและ ทำให้ประสบผลสำเร็จ ความพอใจในการเรียนนั้นเกิดผลของการเรียนเป็นที่พอใจ การได้รับรางวัล จากการเรียน การได้รับการเสริมแรงในทางบวกจากอาจารย์ผู้สอนหรือครูฝึก เป็นต้น สิ่งต่างๆ เหล่านี้ทำให้เกิดความพึงพอใจในการเรียน
3. การยอมรับนับถือ มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ที่ต้องการพึ่งพาอาศัยกัน ถ้ามนุษย์หรือสมาชิกที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพัง โดดเดี่ยว เขาก็จะเกิดความวิตกกังวล เครียด ไม่สามารถเรียนหรือปฏิบัติงานให้บังเกิดผลดีได้ แต่ทางตรงข้ามถ้าสมาชิกนั้นเป็นบุคคลที่สังคมยอมรับนับถือ และให้ความไว้วางใจ บุคคลผู้นั้นก็ย่อมมีความสุขใจ มีความพึงพอใจต่อการเรียนหรือการทำงานนั้นให้สำเร็จบรรลุผลที่ตั้งใจไว้ได้
4. ความก้าวหน้า เมื่อทุกคนเข้ามาเรียนในสถาบันสิ่งที่ทุกคนหวังคือความก้าวหน้า หมายถึง เมื่อเรียนจบหลักสูตรแล้ว โอกาสที่จะได้รับตำแหน่งหน้าที่การงานและเงินเดือนที่สูงขึ้น

รวมทั้งมีโอกาสที่จะเพิ่มพูนความรู้ไปในทางที่สูงขึ้น สิ่งต่างๆเหล่านี้ ย่อมเป็นกำลังใจให้มนุษย์เรา พร้อมทั้งจะฟันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ ในการเรียนหรือการปฏิบัติงานนั้นๆ ได้

5. ความสนใจ ความสนใจเป็นภาวะที่จิตใจของบุคคลจดจ่อ และปรารถนาที่จะรู้ สิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อนำไปบำบัดความต้องการให้เป็นที่ยอมรับของสังคม ถ้าบุคคลนั้นมีความสนใจกับการเรียนก็จะทำให้มีความกระตือรือร้น ก่อให้เกิดแรงจูงใจอยากที่จะเรียน เมื่อมีแรงจูงใจก็จะเกิดมีการกระตุ้น ซึ่งย่อมจะทำให้การเรียนนั้นมีประสิทธิภาพกว่าการเรียนที่ไม่มีการกระตุ้นเดือน

6. ความเสมอภาค หมายถึง การเท่าเทียมกันในการเรียนของคนในสถาบัน ไม่มีการแบ่งแยกนักเรียนในระบบ นอกกระบวนหลักสูตรหรือการลำเอียงของอาจารย์ผู้สอน เพราะสิ่งเหล่านี้ จะทำลายขวัญในการเรียนของนักเรียน และจะทำลายความสามัคคีในสถาบันนั้น ๆ

7. สภาพของการเรียน หมายถึง การจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการต่างๆ ที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถรับความรู้ ประสบการณ์ได้เต็มที่ด้วยความเข้าใจ ไม่เบื่อหน่าย ทำให้เรียนได้ความรู้มาก และผู้เรียนพร้อมที่จะร่วมมือด้วยความสนใจ กระตือรือร้น และมีความพึงพอใจ กับการเรียน ความสนใจ

ทรงศักดิ์ พลคหาญ (2543 : 35) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจที่มีต่อการให้บริการจะเกิดขึ้นได้หรือไม่ นั้น จะต้องพิจารณาถึงลักษณะการให้บริการขององค์กร ประกอบกับระดับความรู้สึกของผู้รับบริการในมิติต่างๆ ของแต่ละบุคคลและขึ้นอยู่กับองค์ประกอบดังนี้

1. การให้บริการอย่างเสมอภาค หมายถึง ความยุติธรรมที่ฐานคติที่ว่า ทุกคนเท่าเทียมกัน ดังนั้นประชาชนทุกคนควรจะได้รับบริการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน
2. การให้บริการที่ตรงเวลา หมายถึง การให้บริการสาธารณะจะต้องตรงเวลา ผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานจะไม่มีประสิทธิภาพถ้าไม่ตรงเวลา
3. การให้บริการอย่างเพียงพอ หมายถึง การให้บริการต้องมีลักษณะและมีจำนวน การให้บริการที่เพียงพอ และสถานที่ที่สร้างความยุติธรรมให้เกิดแก่ผู้รับบริการ
4. การให้บริการอย่างต่อเนื่อง หมายถึง การให้บริการอย่างสม่ำเสมอโดยยึดประโยชน์ของสาธารณะเป็นหลัก เช่น ไม่ยึดความพอใจของหน่วยงานว่าจะเปิดและปิดเวลาใด หรือเมื่อใดก็ได้
5. การให้บริการอย่างก้าวหน้า หมายถึง การให้บริการมีการปรับปรุงคุณภาพและผลการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพในการทำงานได้มากขึ้น โดยใช้ทรัพยากรเท่าเดิมนอกจากนี้ ความพึงพอใจของประชาชนจะเกิดขึ้นได้จากองค์ประกอบ ดังนี้

1. ความถูกต้องของเอกสาร ผู้ให้บริการควรเขียนอย่างถูกต้องและลายมือสวยงาม
2. ระยะเวลาการรับบริการ บางกรณีอาจลดขั้นตอนให้ง่าย ใช้เวลาน้อย การจัดลำดับก่อนหลังอย่างยุติธรรมและให้บริการอย่างต่อเนื่องรวดเร็ว

3. ความสะดวกจากระบบงานทะเบียน ด้วยการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบว่า จะต้องนำหลักฐานใดมาบ้างและมีป้ายบอกงานชัดเจน
4. ความสะดวกของอาคารสถานที่ โดยจัดที่นั่งรอ ช่องทางเดินแสงสว่าง บริการน้ำดื่ม
5. บุคลิกภาพของเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ การพูดจาไพเราะ อ่อนหวานและยิ้มแย้มแจ่มใส
6. วิธีปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ต้องมีความกระตือรือร้นและให้ความสำคัญต่อผู้รับบริการ

จากการศึกษาองค์ประกอบของความพึงพอใจที่มีผู้กล่าวไว้ข้างต้น อาจนำมากล่าวโดยสรุปได้ว่า องค์ประกอบของความพึงพอใจ คือ ความสมหวังในชีวิต ความพอใจในการเรียน การยอมรับนับถือ ความก้าวหน้า ความเสมอภาคและ สภาพของการเรียน

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับความพึงพอใจ

มีนักการศึกษาหลายท่านได้ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีความพึงพอใจไว้ ดังนี้

จอห์น ดี มิลเล็ท (John D.Millet. 1954 : 397 - 400) กล่าวว่า เป้าหมายสำคัญของการบริการ คือ การสร้างความพึงพอใจ ในการให้บริการประชาชน โดยมีหลักหรือแนวทาง คือ

1. การให้บริการอย่างเสมอภาค หมายถึง ความยุติธรรมในการบริหารงานภาครัฐที่มีฐานะกันว่าคนทุกคนเท่าเทียมกัน ดังนั้น ประชาชนทุกคนควรจะได้รับบริการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน ในแง่มุมของกฎหมายไม่มีการแบ่งแยกกีดกันในการให้บริการ ประชาชนจะได้รับการปฏิบัติในฐานะที่เป็นปัจเจกบุคคลที่ใช้มาตรฐานการบริการเดียวกัน
2. การให้บริการที่ตรงเวลา หมายถึง ในการบริการจะต้องมองว่าการให้บริการสาธารณะจะต้องตรงเวลา ผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐจะถือว่าไม่มีประสิทธิภาพเลย ถ้าไม่มีการ ตรงเวลาซึ่งจะสร้างความไม่พร้อมให้แก่ประชาชน
3. การให้บริการอย่างเพียงพอ หมายถึง การให้บริการสาธารณะต้องมีลักษณะมีจำนวนการให้บริการและสถานที่ให้บริการอย่างเหมาะสม มีผลให้เห็นว่าความเสมอภาค หรือการตรงเวลา จะไม่มีความหมายเลย ถ้ามีจำนวนการให้บริการที่ไม่เพียงพอ และสถานที่ตั้งให้บริการสร้างความไม่ยุติธรรมให้เกิดขึ้นแก่ผู้รับบริการ
4. การให้บริการอย่างต่อเนื่อง หมายถึง การให้บริการสาธารณะที่เป็นอย่างสม่ำเสมอ โดยยึดประโยชน์ของสาธารณะเป็นหลัก ไม่ใช่ยึดความพอใจของหน่วยงานที่ให้บริการว่าจะให้ หรือ หยุดบริการเมื่อใดก็ได้

5. การให้บริการอย่างก้าวหน้า หมายถึง การให้บริการสาธารณะที่มีการปรับปรุงคุณภาพและผลการปฏิบัติงาน กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การเพิ่มประสิทธิภาพ หรือความสามารถที่จะทำหน้าที่ได้มากขึ้นโดยใช้ทรัพยากรเท่าเดิม

ฟิตเจอร์รัดด์ และ ดูแรนต์ (Fitzgerald and Durant. 1980 : 586) ได้กล่าว ความพึงพอใจของประชาชน ที่มีต่อการบริการสาธารณะ (Public Service Satisfaction) ว่าเป็นการประเมินผลการปฏิบัติงานด้านการให้บริการของหน่วยปกครองท้องถิ่น โดยมีพื้นฐานเกิดจากการรับรู้ (Perceptions) ถึงการส่งมอบการบริการที่แท้จริง และการประเมินผลนี้ก็จะแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลได้ เกณฑ์ (Criteria) ที่แต่ละบุคคลตั้งไว้ รวมทั้ง การตัดสินใจ (Judgment) ของบุคคลนั้นด้วย โดยการประเมินผล สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ด้าน คือ

1. ด้านอัตวิสัย (Subjective) ซึ่งเกิดจากการได้รับรู้ถึงการส่งมอบการบริการ
2. ด้านวัตถุวิสัย (Objective) ซึ่งเกิดจากการได้รับปริมาณและคุณภาพของการบริการ

แชลลี (Maynard W.Shelly. 1975 : 215) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจว่าเป็นความรู้สึกสองแบบของมนุษย์ คือ ความรู้สึกทางลบและความรู้สึกทางบวก ความรู้สึกทางบวกจะทำให้เกิดความสุขซึ่งแตกต่างจากรู้สึกทางบวกอื่นๆ กล่าวคือ เป็นความรู้สึกที่มีระบบย้อนกลับ เป็นความรู้สึกที่สลับซับซ้อน และเป็นความสุขที่มีผลต่อบุคคลมากกว่าความรู้สึกทางบวกอื่นๆ

อเดย์ และ แอนเดอร์เซน (Aday and Andersen. 1975 : 58-60) ได้ชี้ถึงพื้นฐาน 6 ประเภทที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของผู้รับบริการกับการรักษาพยาบาลและความรู้สึกที่ผู้ป่วยจะได้รับจากการบริการเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยประเมินบริการทางการแพทย์ว่าได้มีการเข้าถึงประชาชน ความพึงพอใจ 6 ประเภท คือ

1. ความพึงพอใจต่อความสะดวกที่ได้รับบริการ (Convenience) ซึ่งแยกออกเป็น
 - 1.1 การใช้เวลารอคอยในสถานบริการ
 - 1.2 การได้รับการรักษาดูแลเมื่อมีความต้องการ
 - 1.3 ความสะดวกสบายที่ได้รับจากสถานบริการ

2. ความพึงพอใจต่อการประสานงานของการบริการ (Coordination) ซึ่งแยกออกเป็น
 - 2.1 ผู้ป่วยได้รับบริการทุกประเภทตามความต้องการของผู้ป่วย
 - 2.2 แพทย์ให้ความสนใจสุขภาพทั้งหมดของผู้ป่วยทั้งร่างกายและจิตใจ
 - 2.3 แพทย์ได้มีการติดตามผลการรักษา

3. ความพึงพอใจต่ออหยาศัยความสนใจของผู้ให้บริการ (Courtesy) ได้แก่ การแสดงอหยาศัยท่าทางที่ดีเป็นกันเองของผู้ให้บริการ และแสดงความสนใจห่วงใยต่อผู้ป่วย

4. ความพึงพอใจต่อข้อมูลที่รับจากบริการ (Medical Information) แยกออกเป็น ข้อมูล 2 ประเภท คือ

4.1 ข้อมูลสาเหตุการเจ็บป่วย

4.2 ข้อมูลการรักษาพยาบาล

5. ความพึงพอใจต่อคุณภาพของบริการ (Quality of Care) ได้แก่ คุณภาพของการดูแล ทั้งหมดที่ผู้ป่วยได้รับในทัศนะของผู้ป่วยที่มีต่อการบริการของโรงพยาบาล

6. ความพึงพอใจต่อค่าใช้จ่ายเมื่อใช้บริการ (Out-of Pocket Cost) ได้แก่ ค่าใช้จ่าย ต่าง ๆ ที่ผู้ป่วยจ่ายไปกับการรักษาความเจ็บป่วย

คอตเลอร์ (Kotler, 2000 : 36-38) ได้กล่าวถึงความพึงพอใจของลูกค้าและผู้รับบริการว่าเป็นความรู้สึกพอใจหรือผิดหวังของคนต่อการปฏิบัติที่ได้รับและคาดหวัง และถ้าผลการทำงานที่ได้รับต่ำกว่าความคาดหวัง ลูกค้าจะไม่พอใจ แต่ถ้าการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เหมาะสมกับความคาดหวังลูกค้าจะเกิดความพอใจ และความพึงพอใจจะอยู่ในระดับสูง ลูกค้าหรือผู้รับบริการจะมีความสุขอย่างมากต่อการให้บริการ ซึ่งจะส่งผลต่อความภักดีในตัวสินค้าและบริการนั้น จนกลายเป็นพฤติกรรมซ้ำๆ และบอกต่อในที่สุด

จินดา อัทธู (2545 : บทคัดย่อ) ได้สรุปการสร้างรูปแบบของคุณภาพบริการ (Service quality model) และมิติแห่งคุณภาพบริการ (Dimensions of service quality) โดยวัดจากการรับรู้ต่อการบริการของผู้รับบริการ ว่าเป็นไปตามความคาดหวังหรือไม่เพียงใด และได้มีการนำผลการวิจัยไปพัฒนาเป็นรูปแบบของการบริการตามความคาดหวังของผู้รับบริการ มีสิ่งชี้วัดคุณภาพของการบริการในมิติแห่งคุณภาพบริการ (Dimensions of service quality) โดยการประเมินจากผู้รับบริการ ประกอบด้วย 10 ด้าน ดังนี้

1. ความเป็นรูปธรรมของบริการ หมายถึง ลักษณะสิ่งอำนวยความสะดวกทางกายภาพ อุปกรณ์เครื่องมือ อุปกรณ์และวัสดุในการติดต่อสื่อสาร

2. ความเชื่อมั่นวางใจได้ หมายถึง ความสามารถในการให้บริการตามที่สัญญาไว้ และมีความน่าเชื่อถือ

3. การตอบสนองต่อผู้รับบริการ หมายถึง ความยินดีที่จะช่วยเหลือผู้รับบริการ และความพร้อมที่จะให้บริการได้ในทันที

4. สมรรถนะของผู้ให้บริการ หมายถึง การมีความรู้ความสามารถ ทักษะในการให้บริการที่ให้ และสามารถแสดงออกมาให้ผู้รับบริการประจักษ์ได้

5. ความมีอัธยาศัยไมตรี หมายถึง ความสุภาพอ่อนโยน ให้เกียรติ มีน้ำใจ และเป็นมิตรต่อผู้รับบริการ

6. ความน่าเชื่อถือ หมายถึง ความน่าไว้วางใจ เชื่อถือได้ ซึ่งเกิดจากความซื่อสัตย์ และความจริงใจของผู้ให้บริการ

7. ความมั่นคงปลอดภัย หมายถึง ความรู้สึกมั่นใจในความปลอดภัยในชีวิต ทรัพย์สิน ชื่อเสียง ปราศจากความรู้สึกเสี่ยงอันตรายและข้อสงสัยต่าง ๆ รวมทั้งการรักษาความลับของผู้รับบริการ

8. การเข้าถึงบริการ หมายถึง การที่ผู้รับบริการสามารถเข้ารับบริการได้ง่าย และการได้รับความสะดวกจากการมารับบริการ

9. การติดต่อสื่อสาร หมายถึง การให้ข้อมูลต่าง ๆ แก่ผู้มารับบริการ ใช้การสื่อสารด้วยภาษาที่ผู้รับบริการเข้าใจและรับฟังเรื่องราวต่าง ๆ จากผู้รับบริการ

10. การเข้าใจและรู้จักผู้รับบริการ หมายถึง การทำความเข้าใจ และรู้จักผู้รับบริการ รวมทั้งรู้ความต้องการของผู้รับบริการ

จากการพัฒนาการศึกษาและการวิจัยมาโดยตลอดพบว่า คุณภาพบริการขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างความคาดหวังกับการรับรู้ของผู้รับบริการ เมื่อผู้รับบริการมารับบริการในแต่ละครั้งก็จะเปรียบเทียบบริการที่ตนได้รับจริงกับบริการที่คาดหวังไว้ และยังพบเกณฑ์ในการประเมินคุณภาพการบริการซึ่งมี 10 ด้านดังกล่าวมาแล้วเมื่อนำเกณฑ์การประเมินคุณภาพการบริการทั้ง 10 ด้าน ไปศึกษาวิจัยกับธุรกิจบริการต่าง ๆ โดยสร้างและใช้เครื่องมือแบบประเมินคุณภาพการบริการที่เรียกว่า SERVQUAL (Service quality) แล้วนำไปวิเคราะห์ค่าทางสถิติ และหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างมิติทั้ง 10 ด้าน จนกระทั่งพบว่าเกณฑ์การประเมินคุณภาพสามารถสรุปรวมมิติสำคัญที่บ่งชี้ถึงคุณภาพบริการได้เพียง 5 ด้านหลัก ดังนี้

1. ความเป็นรูปธรรมของบริการ (Tangibles) หมายถึง ลักษณะทางกายภาพที่ปรากฏให้เห็นถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ เครื่องมือ และอุปกรณ์ บุคลากร และการใช้สัญลักษณ์ หรือเอกสารที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารให้ผู้รับบริการได้สัมผัส และการบริการนั้นเป็นนามธรรมสามารถรับรู้ได้

2. ความเชื่อถือและไว้วางใจได้ (Reliability) หมายถึง ความสามารถในการให้บริการนั้นตรงกับสัญญาที่ให้ไว้กับผู้ให้บริการ บริการที่ให้ทุกครั้งมีความถูกต้อง เหมาะสม และมีความสม่ำเสมอในทุกครั้งของการให้บริการ ที่จะทำให้ผู้รับบริการรู้สึกว่าการบริการที่ได้รับนั้นมีความน่าเชื่อถือและสามารถไว้วางใจได้

3. การตอบสนองต่อผู้ใช้บริการ (Responsiveness) หมายถึง ความพร้อมและความเต็มใจที่จะบริการ โดยสามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างทันท่วงที ผู้รับบริการ

ได้รับความสะดวกจากการมารับบริการ รวมทั้งจะต้องกระจายการบริการอย่างทั่วถึงรวดเร็ว ไม่ต้องรอนาน

4. การให้ความมั่นใจแก่ผู้ใช้บริการ (Assurance) หมายถึง ผู้ให้บริการมีทักษะ ความรู้ ความสามารถในการให้บริการ ตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการด้วยความสุภาพ มีกิริยา ท่าทางและมารยาทที่ดีในการให้บริการ สามารถที่จะทำให้ผู้รับบริการเกิดความไว้วางใจ และเกิดความมั่นใจว่าจะได้รับบริการที่ดีที่สุด

5. ความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้ใช้บริการ (Empathy) หมายถึง ความสามารถในการดูแล ความเอื้ออาทร เอาใจใส่ผู้รับบริการตามความต้องการที่แตกต่างกัน ของผู้รับบริการ แต่ละคน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยต่างประเทศ

ฮาร์เรลล์ (Harrell Thomas Willard. 1972 : 260) กล่าวว่า ความพึงพอใจในการทำงานมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัจจัยต่าง ๆ และปัจจัย เพศ แม้ว่างานวิจัยหลายชิ้นจะแสดงว่าเพศไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานก็ตาม แต่ก็ขึ้นอยู่กับลักษณะของงานที่ทำด้วยว่าเป็นงานลักษณะใด รวมทั้งเกี่ยวข้องกับระดับความทะเยอทะยานและความต้องการทางการเงิน เพศหญิงมีความอดทนที่จะทำงานที่ต้องใช้ฝีมือและงานที่ต้องการความละเอียดอ่อนมากกว่าเพศชาย

พรีโต (Prieto. 1997 : 255) ได้วิจัยเรื่อง ความพึงพอใจเกี่ยวกับการฝึก โดยทั่วไป ในชั้นเรียน การฝึกงาน ของผู้เข้ารับการอบรมคลินิกจิตวิทยาการแนะแนว และการให้คำปรึกษา” ในชั้นเรียน การฝึกงานทักษะระดับฝีมือ เป็นการศึกษาการฝึก โดยทั่วไป และความสัมพันธ์ของ ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมกับรูปแบบ (Style) ของผู้แนะแนว และคำปรึกษา กลุ่มตัวอย่างได้จากผู้แนะแนว และให้คำปรึกษาประจำกลุ่มของห้องเรียน การฝึกงาน 350 คน และผู้เข้ารับการอบรม 32 คน ผลการศึกษาสรุปว่า รูปแบบ (Style) ของผู้แนะแนวให้คำปรึกษา (ครูประจำกลุ่ม) ที่นัยสำคัญกับการใช้วิธีการแนะแนว และให้คำปรึกษากับกลุ่มผู้ฝึกงานและผู้เข้ารับการอบรม มีความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญกับวิธีการ แนะแนว และให้คำปรึกษาแบบมุ่งสัมพันธ์มากกว่าวิธีการมุ่งงาน

บราตซิงเกม (Blassingame. 1997 : 85) ได้วิจัยเรื่องระดับความพึงพอใจต่อองค์ประกอบ ที่เกี่ยวกับงาน และองค์ประกอบที่ไม่เกี่ยวกับงานที่มีผลกับการทำงานอยู่ในสถาบันศึกษา ทางพลศึกษา 4 ปี ในรัฐเทกซัส (Texas) มีความมุ่งหมายเพื่อทราบระดับความพึงพอใจ ต่อองค์ประกอบที่เกี่ยวกับงาน และองค์ประกอบที่ไม่เกี่ยวกับงานที่มีผลต่อการคงอยู่ทำงาน ในสถาบันอุดมศึกษาทางพลศึกษา จากการแจกแจงความถี่ พบว่า ระดับ ความพึงพอใจมากที่สุด

เกี่ยวกับองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับงาน ได้แก่ การบริการต่อสังคม และการมีความคิดสร้างสรรค์ ส่วนระดับความพึงพอใจน้อยที่สุดเกี่ยวกับองค์ประกอบภายนอกที่เกี่ยวข้องกับงาน ได้แก่ ค่าตอบแทน วิธีการปฏิบัติ นโยบายของสถาบัน ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพบว่า ความพึงพอใจเกี่ยวกับองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับงานและองค์ประกอบที่ไม่เกี่ยวข้องกับงาน ไม่แตกต่างกัน ตามเพศ วุฒิการศึกษา และระยะเวลาในการปฏิบัติงานความสัมพันธ์เป็นลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระหว่างความพึงพอใจ โดยทั่วไปกับการอยู่ทำงาน ความพึงพอใจองค์ประกอบตามในที่เกี่ยวข้องกับงานกับการคงอยู่ทำงาน ความพึงพอใจองค์ประกอบที่ไม่เกี่ยวข้องกับงาน กับการคงอยู่ทำงาน ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ระหว่างความพึงพอใจภายนอกที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานกับความคงอยู่ทำงาน ความพึงพอใจ องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับงานกับองค์ประกอบที่ไม่เกี่ยวข้องกับงาน

งานวิจัยในประเทศ

นัสดา ชรรวมศ์ผล (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลทางการเรียน วิชาพระพุทธศาสนา ส 0412 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยการสอนแบบไตรสิกขา กับการสอนแบบบรรยาย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียน โดยการสอนแบบ ไตรสิกขาสูงกว่าการสอนแบบบรรยาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปราณีต จันทรขันตี (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการใช้กระบวนการเผชิญ สถานการณ์ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักธรรมในรายวิชา ส 0412 พระพุทธศาสนาและทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน ชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยใช้ กระบวนการเผชิญสถานการณ์กับการสอนแบบปกติ ไม่แตกต่างกัน

อารมณี ขอบศีลประกอบ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการใช้วิธีการเรียน แบบร่วมมือที่ใช้เทคนิคสแตดในการเรียนการสอนเรื่องหลักธรรม ในรายวิชา ส 018 พระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียน แบบร่วมมือที่ใช้เทคนิคสแตด มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือ ที่ใช้เทคนิคสแตดมีพฤติกรรมการทำงานกลุ่มสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือที่ใช้ เทคนิคสแตดมีคะแนน เจตคติหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ธาริณี วิทยาอนิวรรต (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการเรียนการสอนด้วยวิธีสตอรีไลน์ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง

มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสตอรีไลน์ ผลจากการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนวิธีสตอรีไลน์ มีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนระดับมาก โดยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสูง และระดับปานกลาง มีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนระดับมาก และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับต่ำ มีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนระดับปานกลาง

อาภรณ์ แสงรัศมี (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาผลของการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก ต่อลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม และความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง ผลจากการวิจัยพบว่านักเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีแบบใช้ปัญหาเป็นหลักมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมหลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนในระดับมาก

สุนีย์ ผจญศิลป์ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง ผลการสอนแบบไตรสิกขาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนแบบไตรสิกขามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนแบบไตรสิกขามีการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนแบบไตรสิกขามีการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุภารัตน์ ท้าวบุญชู (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยการสอนแบบไตรสิกขาและการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการสอนแบบ 4 MAT จำนวน 80 คนกลุ่มทดลองที่ 1 เรียนโดยการสอนแบบไตรสิกขา จำนวน 40 คน กลุ่มทดลองที่ 2 เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการสอนแบบ 4 MAT จำนวน 40 คน พบว่า นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยการสอนแบบไตรสิกขาและการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการสอนแบบ 4 MAT มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และนักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาโดยวิธีสอนแบบไตรสิกขา กับนักเรียน

ที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการสอนแบบ 4 MAT มีความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ไชศรี พานิกุล (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนเรื่องหลักธรรมในพุทธศาสนา โดยการสอนแบบไตรสิกขากับการสอนแบบธรรมสาส์กัจฉา นักเรียนจำนวน 50 คนกลุ่มทดลองที่ 1 เรียนโดยการสอนแบบไตรสิกขา จำนวน 25 คน กลุ่มทดลองที่ 2 เรียนโดยการสอนแบบธรรมสาส์กัจฉา จำนวน 25 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนเรื่องหลักธรรมในพุทธศาสนาโดยการสอนแบบไตรสิกขากับการสอนแบบธรรมสาส์กัจฉา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และ นักเรียนที่เรียนเรื่องหลักธรรมในพุทธศาสนาโดยการสอนแบบไตรสิกขากับการสอนแบบธรรมสาส์กัจฉา มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

บุญล้อม ศรีคร้าม (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของนักเรียน ในช่วงชั้นที่ 3 ในโรงเรียนรัฐบาลจังหวัดปทุมธานี ที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษกับครูชาวต่างชาติ ผลการวิจัยพบว่า

1. การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนในช่วงชั้นที่ 3 ในโรงเรียนรัฐบาล จังหวัดปทุมธานีที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษกับครูชาวต่างชาติ ด้านบุคลิกลักษณะและด้านประสิทธิภาพการสอนพบว่าส่วนใหญ่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
2. การเปรียบเทียบ ความพึงพอใจของนักเรียนในช่วงชั้นที่ 3 ในโรงเรียนรัฐบาล จังหวัดปทุมธานี ที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษกับครูชาวต่างชาติ ด้านบุคลิกลักษณะ และด้านประสิทธิภาพการสอนของครู จำแนกตามเพศของนักเรียนพบว่าไม่แตกต่างกัน แต่ถ้าจำแนกตามช่วงเวลาในการเรียนระดับชั้นเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน และโรงเรียน พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นัตระชัย พงษ์ลิขิตพัฒน์ (2548 : บทคัดย่อ) ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียน การสอนสถาบันการบันพลเรือน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียน การสอน สถาบันการบันพลเรือนอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ส่วนการเปรียบเทียบ ในด้านปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่เพศ อายุ ระดับการศึกษา และหลักสูตรการเรียนไม่มีความแตกต่าง ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สโรชบล เจริญใจ (2549 : บทคัดย่อ) การศึกษาความพึงพอใจของผู้อ่านที่มีต่อ การออกแบบหนังสือพิมพ์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีทั้งเพศหญิงและชายมีลักษณะ ทางกายภาพใกล้เคียงกัน ความพึงพอใจต่อลักษณะทางกายภาพของหนังสือพิมพ์ได้แก่ ขนาดของ

หนังสือพิมพ์ขนาด Broadsheet ชอบกระดาษปรีฟ ชอบการแบ่งส่วนอยู่ระหว่าง 2-3 ส่วน มีจำนวนหน้า 28 – 32 หน้านิยม การจัดหน้าหนังสือพิมพ์แบบผสม ชอบลักษณะการวางพาดหัวข่าวแบบตัวอักษรใหญ่กว่าข่าวอื่นๆ อยู่เหนือเนื้อหา ชอบให้มีรูปภาพบนหน้าหนึ่งเด่นๆ เพียง 2-3 ภาพ ฟังพอใจต่อการวางชื่อหัวหนังสือพิมพ์ไว้บนสุดของหน้าหนังสือพิมพ์ และวางสารบัญข่าวไว้ที่มุมใดมุมหนึ่งของหน้าหนังสือพิมพ์ ตัวอักษรที่ใช้พาดหัวข่าวชอบแบบตัวอักษรแบบมีหัวกลม ไม่ได้สนใจต่อการมีงานโฆษณาปรากฏบนหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ กลุ่มตัวอย่างฟังพอใจต่อการที่มีรูปสี่เหลี่ยมมีสีตัดกับบนหน้าหนังสือพิมพ์บ้าง ชอบให้มีหัวข้อข่าวเด่นและรองพร้อมเนื้อหาพอสมควรแล้วไปอ่านต่อด้านใน และสิ่งที่กลุ่มตัวอย่างชอบมากที่สุดบนหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์คือพาดหัวข่าวและภาพข่าว ชอบลักษณะการจัดเนื้อในของหนังสือพิมพ์แบบผสม ในแต่ละหน้าหนังสือพิมพ์ควรมีประมาณ 6 คอลัมน์ เห็นว่าควรมีภาพประกอบสำหรับทุกๆ ข่าวหรือบทความอย่างละภาพชอบให้มีการวางตำแหน่งอยู่ด้านบนของข่าวหรือบทความ คิดว่าการออกแบบหัวคอลัมน์มีความจำเป็น ฟังพอใจต่อการใช้สีรองพื้นในการแบ่งคอลัมน์ และชอบให้แต่ละข่าวยกในหน้าเดียว ฟังพอใจขนาดของตัวอักษรตั้งแต่ 14 – 16 pt ชอบตัวอักษรสำหรับเนื้อหาแบบมีหัวกลม ชอบลักษณะการจัดวางงานโฆษณาแบบ Solus ชอบภาพประกอบแบบ กราฟฟิกมากกว่าภาพการ์ตูน และฟังพอใจต่อการใช้พื้นที่ขาวในการแบ่งคอลัมน์น้อยที่สุด

ภูมิพรรณ ทวีชาติ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและปรีชาเชิงอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนเรื่องหลักธรรมในพุทธศาสนา ที่ได้รับการสอนแบบไตรสิกขากับการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค เอส ที เอ ดี (STAD) จำนวน 80 คน กลุ่มทดลองที่ 1 เรียนโดยสอนแบบไตรสิกขา จำนวน 40 คน กลุ่มทดลองที่ 2 เรียนโดยการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค เอส ที เอ ดี จำนวน 40 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนเรื่องหลักธรรมในพุทธศาสนาโดยการสอนแบบไตรสิกขากับการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค เอส ที เอ ดี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ นักเรียนที่เรียนเรื่องหลักธรรมในพุทธศาสนาโดยการสอนแบบไตรสิกขากับการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค เอส ที เอ ดี มีปรีชาอารมณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

ชาญ เมืองโคตร (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของนักเรียนเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในอำเภอแม่ลาน้อย เขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

ผลการศึกษาพบว่า

1. นักเรียนส่วนใหญ่เป็นชาย มีอายุระหว่าง 12-13 ปี เรียนในโรงเรียนบ้านกอกหลวง

2. นักเรียนมีความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียนในระดับมาก ดังนี้ คือ การจัดให้นักเรียนทุกคนมีบัตรบันทึกสุขภาพประจำตัว การให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องสุขภาพอนามัย การจัดน้ำดื่มที่สะอาดไว้บริการนักเรียน การดูแลรักษาเมื่อนักเรียนเจ็บป่วยในโรงเรียน การมีเวชภัณฑ์ยาและอุปกรณ์ที่จำเป็นในการบริการสุขภาพอนามัย การจัดน้ำใช้ที่สะอาดไว้บริการนักเรียน ความเพียงพอของน้ำดื่มตลอดปี การดูแลความสะอาดของบริเวณหอพัก ความเพียงพอของน้ำใช้ตลอดปี ความร่วมมือของชุมชนในโครงการอาหารกลางวัน การจัดครูรับผิดชอบในการบริการสุขภาพอนามัย การตรวจสอบสุขภาพจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข การบูรณาการกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่ออาหารกลางวัน การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการจัดบริการอาหารกลางวัน คุณค่าของอาหารกลางวันในแง่โภชนาการ การบริการอาหารกลางวันให้กับนักเรียน อาหารเสริมที่จัดให้กับนักเรียน การดำเนินโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน การจัดบริการแนะแนวด้านการเรียน การสำรวจความต้องการของนักเรียนด้านอาชีพ การจัดครูแนะแนวที่มีความรู้ความสามารถในการให้คำปรึกษา การสำรวจความต้องการของนักเรียนด้านสังคม การสำรวจความต้องการของนักเรียนด้านอาชีพ การจัดบริการแนะแนวด้านสังคม การจัดห้องแนะแนวให้มีบรรยากาศเอื้อต่อการให้คำปรึกษา การรายงานผลการดำเนินงานต่อเจ้าของทุนการศึกษา การประกาศเงื่อนไขและคุณสมบัติของผู้ขอรับทุนให้นักเรียนได้รับทราบอย่างทั่วถึง การจัดหาแหล่งเงินทุนการศึกษาให้กับนักเรียน การสำรวจความต้องการของนักเรียนในการรับทุนการศึกษา การตรวจสอบการใช้เงินให้ตรงตามวัตถุประสงค์ การเข้าร่วมกิจกรรมศาสนาที่นักเรียนนับถือ การฝึกฝนอบรมจริยมารยาทตามค่านิยมของไทย การส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมของศาสนา การฝึกฝนในการเป็นผู้นำในการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา การส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจในขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่น การสอดแทรกคุณธรรมในกิจกรรมการเรียนการสอน การส่งเสริมให้นักเรียนกระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเอง การได้รับความช่วยเหลือเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียน การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการปรับตัวให้เข้ากับสังคม การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเกี่ยวกับสุขภาพ การเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาประเภทต่างๆ ตามความสนใจของนักเรียน การจัดกิจกรรมกีฬาเพื่อสุขภาพสำหรับนักเรียน การเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียน การส่งเสริมความสามารถด้านกีฬาเฉพาะบุคคลแก่นักเรียน การจัดกิจกรรมกีฬาที่ดำเนินการต่อเนื่องตลอดปี การให้คำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับทักษะการเล่นกีฬาของผู้เชี่ยวชาญกีฬาประเภทต่างๆ การเป็นนักกีฬาของโรงเรียน และการส่งเสริมสมรรถภาพทางกายแก่นักเรียน

3. นักเรียนมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ การตรวจสอบสุขภาพนักเรียนควรเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขโดยตรง ควรเพิ่มปริมาณอาหารกลางวันให้มากขึ้น ควรจัดรูปแบบการบริการแนะแนวที่หลากหลาย ควรให้นักเรียนทุกคนได้รับทุนการศึกษารวมทั้งนักเรียนที่ไม่เคยรับทุนการศึกษาโดย

การเพิ่มทุนการศึกษาให้มากขึ้น ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมให้มากขึ้น ควรจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพในโรงเรียน ควรฝึกให้นักเรียนมีความสามารถด้านกีฬา และควรจัดการแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียนทุกปี

ปณิทัศน์ พันธุ์ พึ่งจิตร (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า

1. นักเรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมต่อการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนอย่างถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับ มีความขยันหมั่นเพียรใช้เวลาว่างค้นคว้าเพิ่มเติม เข้าร่วมกิจกรรม สม่ำเสมอ สามารถใช้ปัญญาในการแก้ปัญหาด้วยตนเองอย่างมี เหตุผล มีการแก้ปัญหาโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดทำโครงการเป็นบางครั้ง

2. นักเรียนมีระดับความพึงพอใจต่อการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ด้านการบริหารงานอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมภายในภายนอกห้องเรียน ด้านการบริหารงานวิชาการและด้านการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง

3. เมื่อเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนกับปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นการศึกษา และสถานศึกษาแตกต่างกันมีระดับความพึงพอใจต่อการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนแตกต่างกัน นักเรียนที่มีอายุแตกต่างกัน มีระดับความพึงพอใจด้านการบริหารงานอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมภายในภายนอกห้องเรียน และด้านการบริหารงานวิชาการแตกต่างกัน

4. เมื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน จำแนกตามพฤติกรรมของนักเรียน พบว่า นักเรียนที่มีความขยันหมั่นเพียรแตกต่างกัน มีระดับความพึงพอใจในด้านการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนแตกต่างกัน

ธีระ สุภาวิมล (2551 : บทคัดย่อ) ความพึงพอใจของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองอ่างทอง ที่มีต่อการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ปีการศึกษา 2550 ผลการวิจัยพบว่า

1. ความพึงพอใจของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองอ่างทองที่มีต่อการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ด้านจุดมุ่งหมายของพลศึกษา ด้านเนื้อหาสาระหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านประสิทธิภาพของครูผู้สอน

ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการวัดผลและประเมินผลอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.21, 3.90, 3.89, 3.91, 3.64 และ 3.96

2. เปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองอ่างทองที่มีต่อการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง ด้านจุดมุ่งหมายของพลศึกษา ด้านเนื้อหาสาระหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านประสิทธิภาพครูผู้สอน ด้านสถานที่อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการวัดผลและการประเมินผล ไม่แตกต่างกัน

สนฤดี ศรีสวัสดิ์ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาชุดการเรียนรู้โดยใช้หลักการเรียนรู้แบบไตรสิกขา เรื่อง การเสริมทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า ชุดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยใช้หลักการเรียนรู้แบบไตรสิกขา เรื่องการเสริมสร้างทางทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ โดยเฉลี่ย 87.23/86.58 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/8

พระชัยกมล สิงห์คุณ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นและความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการบริหารจัดการ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 14 ผลการศึกษาพบว่า

1. ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการศึกษาล่าเรียนของนักเรียนด้านการมาเรียน การเข้าห้องเรียน ด้านกิจกรรมส่งเสริมวิชาการ ด้านการใช้ห้องสมุดในการค้นคว้า และด้านการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีความเห็นด้วยมากทุกด้าน

2. ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการบริหารจัดการ โรงเรียน ด้านปรัชญาและแนวนโยบาย ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารกิจการนักเรียน ด้านการบริหารบุคคล ด้านการบริหารอาคารสถานที่ และด้านความสัมพันธ์กับชุมชน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน

3. นักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนแตกต่างกัน มีระดับความพึงพอใจที่มีต่อการบริหารจัดการ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. นักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการศึกษาล่าเรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 14 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อการศึกษาล่าเรียน มีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการบริหารจัดการ โรงเรียนในระดับต่ำถึงค่อนข้างสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการศึกษาความเป็นมา เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ตามกรอบการจัดการสารการเรียนรู้พระพุทธศาสนาโดยใช้วิธีการสอนแบบไตรสิกขาเป็นวิธีการสอนที่ประกอบไปด้วย ขั้นตอนในการศึกษา 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นศีล (ศีลสิกขา) คือการควบคุมให้นักเรียนอยู่ในระเบียบวินัย ทั้งทางกายและวาจาให้อยู่ในสภาพเรียนร้อยเป็นปกติ พร้อมทั้งจะเรียน
2. ขั้นสมาธิ (จิตตสิกขา) คือการฝึกสมาธิขั้นต้นในการควบคุมสติ ให้นักเรียนรวมจิตใจความคิดแน่วแน่เป็นจุดเดียว นักเรียนตัดสิ่งรบกวนอื่นๆ ออกจากความคิดและจิตใจ
3. ขั้นปัญญา (ปัญญาสิกขา) คือขั้นนักเรียนใช้สมาธิ ความมีจิตใจแน่วแน่ทำความเข้าใจในปัญหา การหาสาเหตุของปัญหาเพื่อการแก้ไข พิจารณาผลที่เกิดขึ้นจนเกิดความรู้แจ้งเข้าใจ และแก้ไขปัญหาได้ เกิดการเรียนรู้ เกิดปัญญาญาณขึ้นในตนเอง มีมโนทัศน์ในเรื่องนั้นได้ถูกต้องตามความเป็นจริง

วิธีการสอนแบบไตรสิกขา มีความเชื่อว่า คนจะมีปัญญาเกิดจากการฝึกกำลังใจให้แน่วแน่ มีสมาธิการที่จะมีสมาธิแน่วแน่ก็ต่อเมื่อร่างกายอยู่ในสภาพปกติ อยู่ในระเบียบวินัยอัน ได้แก่ การมีศีล เมื่อทางกายควบคุมสติได้ จิตก็สงบ ช่วยให้กำลังความคิดคมกล้าเกิดปัญญารู้แจ้ง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 ของโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี มีจำนวนห้องเรียนทั้งหมด 9 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 322 คน (นักเรียนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ปีการศึกษา 2554)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 ของโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี จำนวน 322 คน ซึ่งกำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างสำเร็จรูป ตามแบบของ เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 608) จำนวน 175 คน ในระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ .05 และใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. นำกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้มาจำแนกตามสัดส่วนตามห้องเรียน รายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามห้อง

นักเรียน	จำนวนประชากร (N)	กลุ่มตัวอย่าง (n)
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ห้อง 1	34	18
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ห้อง 2	36	20
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ห้อง 3	35	19
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ห้อง 4	37	20
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ห้อง 5	38	21
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ห้อง 6	38	21
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ห้อง 7	35	19
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ห้อง 8	33	17
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ห้อง 9	36	20
รวม	322	175

2. เมื่อได้สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละห้องเรียนแล้ว ผู้วิจัยได้นำชื่อนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี กำหนดของแต่ละบุคคลโดยให้เรียงตามลำดับตั้งแต่หมายเลขหนึ่งไปเรื่อยๆ จนถึงหมายเลขสุดท้ายของแต่ละห้อง จากนั้นผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) จนได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างครบตามห้อง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลการวิจัย โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1 การสร้างแบบสอบถาม

1.1 ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือจากเอกสารงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา และตำราที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ

1.2 สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดที่กำหนดโดยพิจารณาถึงรายละเอียดให้ครอบคลุมทั้งวัตถุประสงค์และลักษณะของการวิจัย

1.3 ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

1.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจทานและนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน (รายนามปรากฏอยู่ในภาคผนวก ก) ตรวจสอบเพื่อให้ได้ความเที่ยงตรงเชิงพินิจ และความเหมาะสมของแบบสอบถามเพื่อที่ปรับปรุงแก้ไขให้เกิดความสมบูรณ์ก่อนนำไปทดลองใช้

1.5 นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาและปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้

1.6 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงความเที่ยงตรงแล้วนำไปทดลองใช้ (Tri Out) กับกลุ่มประชากรที่มีคุณลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรเป้าหมายมากที่สุด ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสฤทธิเดช จันทบุรี จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990 : 19) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามดังนี้ แบบสอบถามทั้งฉบับได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.9462

คุณค่าความสำคัญและประโยชน์วิชาพระพุทธศาสนาได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.7858

พุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.9556

1.7 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นและมีความสมบูรณ์ ไปใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2. ลักษณะ โครงสร้างของแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 5 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล โดยมีข้อสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบไปด้วย เพศ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามที่ใช้วัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา ซึ่งข้อคำถามส่วนนี้ มีจำนวน 16 ข้อ แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ พระพุทธเจ้า จำนวน 5 ข้อ การดำเนินชีวิตตามหลักธรรมจำนวน 5 ข้อ พระสงฆ์ผู้ปฏิบัติดีและสืบทอด พระพุทธศาสนา จำนวน 6 ข้อ ซึ่งมีคำตอบให้เลือก 4 ข้อ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน แล้วเกณฑ์การประเมินระดับความรู้พิจารณาจากค่าความถี่ และร้อยละ ของกลุ่ม (แบบอิงกลุ่ม) โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 0.70$) หากผู้ตอบแบบสอบถามได้คะแนนน้อยกว่า (\bar{X}) หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา ในระดับน้อย และหากผู้ตอบแบบสอบถามได้คะแนนมากกว่า หรือเท่ากับ (\bar{X}) หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา ในระดับมาก

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้เกี่ยวกับคุณค่า และประโยชน์วิชาพระพุทธศาสนา

ซึ่งข้อคำถามส่วนนี้ มีจำนวน 19 ข้อกำหนดคะแนนในแต่ละข้อดังนี้

5	หมายถึง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4	หมายถึง	เห็นด้วย
3	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
2	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาจากค่าคะแนนเฉลี่ยและ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่ม (แบบอิงกลุ่ม) โดยกำหนดระดับการเห็นคุณค่าความสำคัญ ดังนี้

3.1 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา ในความรู้ระดับ สูง คือ ได้คะแนนมากกว่าหรือเท่ากับค่าเฉลี่ยของกลุ่ม ได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.18 - 5.00

3.2 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา ในความรู้ระดับน้อย คือ ได้คะแนนน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่ม ได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย 0.00 – 4.17

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบ ไตรสิกขา โดยมีคำถาม พุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา จำนวน 25 ข้อ ไว้ 3 ชั้น คือ ชั้นศีล (ศีลสิกขา) จำนวน 10 ข้อ ชั้นสมาธิ (จิตตสิกขา) จำนวน 10 ข้อ ชั้นปัญญา (ปัญญาสิกขา) จำนวน 5 ข้อ

กำหนดคะแนนในแต่ละข้อดังนี้

5	หมายถึง	มีพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
3	หมายถึง	มีพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การแปลความหมายของคะแนนและวิเคราะห์ เพื่อทราบระดับความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาจากค่าคะแนนเฉลี่ยและ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่ม (แบบอิงกลุ่ม) โดยกำหนดระดับความพึงพอใจดังนี้

4.1 ความพึงพอใจในระดับมาก คือ ได้คะแนนมากกว่าค่าเฉลี่ยบวกกับค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่ม ได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.86 - 5.00

4.2 ความพึงพอใจในระดับปานกลางคือ ได้คะแนนอยู่ระหว่างค่าเฉลี่ยบวกลบกับค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่ม ได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.99 - 4.85

4.3 ความพึงพอใจในระดับน้อย คือได้คะแนนน้อยกว่าค่าเฉลี่ยลบกับค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่ม ได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.00 - 3.86

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ประชุมชี้แจง ให้กลุ่มตัวอย่างตามรายชื่อที่สุ่ม ได้จำนวน 175 คน เพื่อทราบถึงความหมายของข้อคำถามแต่ละข้อ หลังจากนั้นจึงแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างเพื่อตอบแบบสอบถาม แล้วผู้วิจัยเป็นผู้ไปรับแบบสอบถามคืน พร้อมทั้งทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถามทุกชุดในวันเดียวกัน หากแบบสอบถามชุดใดตอบไม่สมบูรณ์ครบถ้วน ผู้วิจัยจะให้ผู้ตอบแบบสอบถามชุดดังกล่าวตอบเพิ่มเติมให้ครบถ้วนทุกข้อคำถาม แล้วจึงนำแบบสอบถามทุกชุดไปลงรหัสและบันทึกในคอมพิวเตอร์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้วิธีการทางสถิติ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลในแบบสอบถามส่วนที่ 1 โดยการหาค่าแจกแจงความถี่ และร้อยละ
2. วิเคราะห์ ข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ วิชาพระพุทธศาสนา และต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา ที่มีผลต่อ ความพึงพอใจ ของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอน แบบไตรสิกขาในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ในใบสอบถาม ส่วนที่ 3 และส่วนที่ 4 โดยการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ซึ่งมีเกณฑ์วัดระดับตัวแปร ตามหลักของเบสต์ (Best, 1983 : 179) โดยพิจารณาจากค่าคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

ถ้าคะแนนเฉลี่ยมีค่า 1.00 – 1.80 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

ถ้าคะแนนเฉลี่ยมีค่า 1.81 – 2.60 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย

ถ้าคะแนนเฉลี่ยมีค่า 2.61 – 3.40 หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง

ถ้าคะแนนเฉลี่ยมีค่า 3.41 – 4.20 หมายถึง มีความพึงพอใจมาก

ถ้าคะแนนเฉลี่ยมีค่า 4.21 – 5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจมากที่สุด

3. ทดสอบความแตกต่าง ระหว่างตัวแปรอิสระซึ่ง ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ วิชาพระพุทธศาสนา และต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา การรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าและประโยชน์วิชาพระพุทธศาสนากับความพึงพอใจของนักเรียน ต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา ในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี โดยใช้ สถิติเชิงอนุมาน t – test (Independent Samples

Test) หรือ F – test และในกรณีที่พบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของตัวแปร อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จะวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ (Scheffe’)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐาน

1. ค่าแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ
2. ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือคือสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach’s Coefficient Alpha)

สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

1. ค่า t-test (Independent Simple Test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05
2. ค่า F-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ในกรณีที่ตัวแปรอิสระมีค่ามากกว่า 2 ค่าขึ้นไป
3. หาค่าความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ (Scheffe’) ในกรณีที่หาค่า F-test แล้วพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี โดยนำเสนอผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

- 1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
- 2 การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่างๆ แทนความหมายของการแปลข้อมูล ดังนี้

\bar{X}	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
p	แทน	ความน่าจะเป็นของค่าสถิติ
t	แทน	ค่าสถิติการแจกแจงแบบที (t-test)
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับต่อไปนี้

- ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล
- ตอนที่ 2 ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา
- ตอนที่ 3 ระดับการรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าและประโยชน์วิชาพระพุทธศาสนา
- ตอนที่ 4 ระดับพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา
- ตอนที่ 5 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล

ตาราง 2 จำนวนและค่าร้อยละปัจจัยส่วนบุคคล ความพึงพอใจของนักเรียนต่อพฤติกรรมการสอนแบบไตรสิกขาในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลจำแนกรายด้าน

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (n = 175)	ร้อยละ (100.00)
1 เพศ		
ชาย	85	48.57
หญิง	90	51.43

จากตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลจำแนกเป็นรายด้าน ปรากฏผลดังนี้ ด้านเพศ กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งเป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 51.43 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 48.57

ตอนที่ 2 ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา

ตาราง 3 จำนวน และค่าร้อยละของความพึงพอใจของนักเรียนต่อพฤติกรรมการสอนแบบไตรสิกขา จำแนกตาม ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา

ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ วิชาพระพุทธศาสนา	จำนวน (n = 175)	ร้อยละ (100.00)
ระดับน้อย	85	48.57
ระดับมาก	90	51.43

จากตาราง 3 แสดงว่า ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนาตัวอย่างมากกว่าครึ่งมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมากคิดเป็นร้อยละ 51.43 มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา ระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 48.57 ดังรายละเอียดในตาราง 3

ตาราง 4 ค่าความถี่ และร้อยละ ของความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกเป็น
โดยรวม

ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา	ตอบถูก		ตอบผิด	
	จำนวน (n = 175)	ร้อยละ (100.00)	จำนวน (n = 175)	ร้อยละ (100.00)
ด้านพระพุทธเจ้า	128	73.14	47	26.86
ด้านการดำเนินชีวิตตามหลักธรรม	105	60.00	70	40.00
ด้านพระสงฆ์ปฏิบัติและสืบทอดพระพุทธศาสนา	132	75.43	43	24.57

จากตาราง 4 แสดงว่า ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนด้านพระสงฆ์ปฏิบัติและสืบทอดพระพุทธศาสนา มากที่สุด ร้อยละ 75.43 รองมา ด้านพระพุทธเจ้า ร้อยละ 73.14 และ ด้านการดำเนินชีวิตตามหลักธรรม ร้อยละ 60.00

ตาราง 5 ค่าความถี่ และร้อยละ ของความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกเป็นรายข้อ

ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา	ตอบถูก		ตอบผิด	
	จำนวน (n = 175)	ร้อยละ (100.00)	จำนวน (n = 175)	ร้อยละ (100.00)
ด้านพระพุทธเจ้า				
1. เจ้าชายสิทธัตถะ เป็นโอรสของใคร	164	93.70	11	6.30
2. พระธรรมเทศนาที่พระองค์แสดงเป็นครั้งแรก คือข้อใด	112	64.00	63	36.00
3. พระพุทธเจ้าทรงประสูติ ตรัสรู้ ปรีชาญาณในวันใด	134	76.60	41	23.40
4. พระพุทธเจ้าได้เดินทางสั่งสอนธรรมเป็นเวลา กี่ ปี	114	65.10	61	34.90
5. หลักธรรมที่ได้จากการตรัสรู้และบรรลุนิพพาน คือสิ่งใด	114	65.10	61	34.90

ตาราง 5 (ต่อ)

ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชา พระพุทธศาสนา	ตอบถูก		ตอบผิด	
	จำนวน (n = 175)	ร้อยละ (100.00)	จำนวน (n = 175)	ร้อยละ (100.00)
ด้านการดำเนินชีวิตตามหลักธรรม				
6. ผู้ที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีคุณธรรมอะไร	142	81.10	33	8.90
7. กุศลมูล คือรากเหง้า แห่งความดีนั้น มีอะไรบ้าง	77	44.70	98	55.30
8. ปัญหาที่ติดตัวเรามาแต่กำเนิด เรียกว่าอะไร	80	45.70	95	54.30
9. ข้อใดเป็นการเคารพในการศึกษา	133	76.00	42	24.00
10. ถ้าไม่ต้องการให้งานค้างค้ำควรใช้ หลักธรรมใด	95	54.30	80	54.70
ด้านพระสงฆ์ผู้ปฏิบัติดีและสืบทอด พระพุทธศาสนา				
11. ข้อใดไม่ใช่บทบาทและความสำคัญของ พระสงฆ์	146	83.40	29	16.60
12. ชาวพุทธที่ดีควรปฏิบัติอย่างไร	129	73.70	46	26.30
13. การเดินอย่างไรเป็นการเดินอย่างมีสติ	158	90.30	11	9.70
14. ข้อใดไม่ใช่แนวทางการปฏิบัติของ พุทธศาสนิกชนที่ดี	156	89.10	19	10.90
15. ข้อใดไม่ใช่ประโยชน์ของการฟังธรรม	151	86.30	26	13.70
16. การอาราธนาพระปริตรมีจุดประสงค์ เพื่ออะไร	47	26.90	128	73.10

จากตาราง 5 แสดงว่า ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียน ด้านพระพุทธเจ้า เจ้าชายสิทธัตถะ เป็น โอรสของใคร มากที่สุด ร้อยละ 93.70 รองลงมา พระพุทธเจ้าทรงประสูติ ตรัสรู้ ปรีณิพพาน ในวันใด ร้อยละ 76.60 และ พระพุทธเจ้าได้เดินทาง สั่งสอนธรรมเป็นเวลากี่ปี หลักธรรมที่ได้จากการตรัสรู้ และบรรลุนิพพานคือสิ่งใดร้อยละ 65.10 ด้านการดำเนินชีวิตตามหลักธรรม ผู้ที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีคุณธรรมอะไร มากที่สุด ร้อยละ

81.10 รองลงมา ข้อใดเป็นการเคารพในการศึกษา ร้อยละ 76.60 และ ด้านพระสงฆ์ผู้ปฏิบัติดีและ สืบทอดพระพุทธศาสนา การเดินอย่างไรเป็นการเดินอย่างมีสติ มากที่สุด ร้อยละ 90.30 รองลงมา ข้อใดไม่ใช่แนวทางการปฏิบัติของพุทธศาสนิกชนที่ดี ร้อยละ 89.10 และ ข้อใดไม่ใช่ประโยชน์ของการฟังธรรม ร้อยละ 86.30

ตอนที่ 3 ระดับการรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าและประโยชน์วิชาพระพุทธศาสนา

ตาราง 6 จำนวน และ ค่าร้อยละ เกี่ยวกับการรับรู้คุณค่าและประโยชน์วิชาพระพุทธศาสนา

การรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าและ ประโยชน์วิชาพระพุทธศาสนา	จำนวน (n = 175)	ร้อยละ (100.00)
ระดับต่ำ	84	48.00
ระดับสูง	91	52.00

จากตาราง 6 แสดงว่า การรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าและประโยชน์วิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งการรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าและประโยชน์วิชาพระพุทธศาสนาในระดับสูงคิดเป็น ร้อยละ 52.00 และการรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าและประโยชน์วิชาพระพุทธศาสนาในระดับต่ำ คิดเป็น ร้อยละ 48.00 ดังรายละเอียดในตาราง

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าและประโยชน์วิชาพระพุทธศาสนาจำแนกเป็นรายชื่อ

การรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าและประโยชน์วิชาพระพุทธศาสนา	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. นักเรียนสามารถนำหลักธรรมดำรงชีวิตด้วยดีในสังคม	4.57	.690	สูง	3
2. นักเรียนสามารถรักษาระเบียบวินัยได้ดีขึ้น	3.89	.906	สูง	14
3. นักเรียนสามารถปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคม	4.34	.849	สูง	9
4. นักเรียนสามารถช่วยเหลือเกื้อกูลประโยชน์ ต่อสังคม	3.82	.945	ต่ำ	16
5. นักเรียนช่วยส่งเสริมแวดล้อมในทางสังคม	4.45	.855	สูง	8
6. นักเรียนสามารถดำเนินชีวิตที่ดีงาม	4.50	.702	สูง	5
7. นักเรียนอดทนต่อการข่มขู่ได้เสมอ	3.70	.879	ต่ำ	17
8. นักเรียนสามารถนำหลักธรรมมาควบคุมตนเองได้ดี	4.47	.756	สูง	6

ตาราง 7 (ต่อ)

การรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าและประโยชน์วิชาพระพุทธศาสนา	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
9. หลักธรรมคำสอนช่วยให้นักเรียนมีสมาธิ	3.93	1.028	ต่ำ	13
10. นักเรียนชอบบทสวดมนต์เพราะทำให้เกิดสมาธิ	4.03	.883	ต่ำ	12
11. นักเรียนสามารถดำเนินชีวิตที่ดีงามหรือปฏิบัติได้ด้วยดี	4.69	.631	สูง	1
12. นักเรียน เชื่อว่าสรรพสัตว์มีกรรมเป็นของตนเอง	4.58	.680	สูง	2
13. นักเรียนอดทนต่อการขยันได้เสมอ	3.39	.970	ต่ำ	19
14. นักเรียนสามารถคิดพิจารณาแก้ไขปัญหาต่างๆ	3.86	.975	ต่ำ	15
15. นักเรียนมีความสัมพันธ์กับสิ่งทั้งหลายอย่างถูกต้อง	4.34	.842	สูง	9
16. นักเรียนควรมีเมตตากับทุกคนด้วยความเสมอภาค	4.54	.733	สูง	4
17. การเรียนวิชาพระพุทธศาสนาช่วยในการดำเนินชีวิต	4.13	.855	ต่ำ	11
18. การเรียนช่วยทำให้เกิดปัญญา รู้สภาพความเป็นจริง	4.47	.710	สูง	6
19. นักเรียนมีจิตใจสงบมั่นคง ในการเรียน	3.70	1.046	ต่ำ	17
รวม	4.18	0.41	สูง	

จากตาราง 7 แสดงว่า ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าและประโยชน์วิชาพระพุทธศาสนาโดยรวมมีระดับการรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าและประโยชน์วิชาพระพุทธศาสนาในระดับสูง ($\bar{X} = 4.18$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งมีระดับการรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าและประโยชน์วิชาพระพุทธศาสนาในระดับสูง ($\bar{X} = 4.57 - 4.69$) เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับคือ นักเรียนสามารถดำเนินชีวิตที่ดีงามหรือปฏิบัติได้ด้วยดี ($\bar{X} = 4.69$) นักเรียน เชื่อว่าสรรพสัตว์มีกรรมเป็นของตนเอง ($\bar{X} = 4.58$) นักเรียนสามารถนำหลักธรรมดำรงชีวิตด้วยดีในสังคม ($\bar{X} = 4.57$) ตามลำดับ เมื่อเรียงลำดับจากน้อยที่สุด 3 ลำดับคือ นักเรียนอดทนต่อการขยันได้เสมอ ($\bar{X} = 3.39$) นักเรียนอดทนต่อการขยันได้เสมอพระพุทธศาสนา ($\bar{X} = 3.70$) และ นักเรียนสามารถช่วยเหลือเกื้อกูลประโยชน์ ต่อสังคม ($\bar{X} = 3.82$)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับ

ตอนที่ 4 ระดับพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา

พุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
ขั้นศีล(ศีลสิกขา)	4.36	0.50	ปานกลาง	3
ขั้นสมาธิ(จิตตสิกขา)	4.45	0.46	ปานกลาง	2
ขั้นปัญญา(ปัญญาสิกขา)	4.48	0.49	ปานกลาง	1
รวม	4.42	0.42	ปานกลาง	

ตาราง 8 แสดงว่า ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา โดยรวม ระดับความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 4.42$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 4.36 - 4.48$) ทุกด้านเรียงตามลำดับจากคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ขั้นปัญญา (ปัญญาสิกขา) ($\bar{X} = 4.48$) ขั้นสมาธิ (จิตตสิกขา) ($\bar{X} = 4.45$) และขั้นศีล (ศีลสิกขา) ($\bar{X} = 4.36$)

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา ขั้นศีล(ศีลสิกขา) จำแนกเป็นรายชื่อ

พุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา ขั้นศีล (ศีลสิกขา)	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. การสอนช่วยให้เป็นคนพูดจาไพเราะ อ่อนหวาน สุภาพอ่อนโยน	4.26	.733	ปานกลาง	8
2. การสอนช่วยให้รู้จักกาลเทศะรู้ว่า เมื่อไหร่ควรจะพูดอะไรมากน้อยแค่ไหน	4.38	.770	ปานกลาง	6
3. การสอนช่วยให้นักเรียนเป็นคนมีเหตุผลมากขึ้น	4.42	.753	ปานกลาง	3

ตาราง 9 (ต่อ)

พุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา ชั้นศีล (ศีลสิกขา)	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
4. การสอนช่วยให้ตั้งใจทำสิ่งที่ดีที่มีคุณธรรม	4.46	.717	ปานกลาง	1
5. การสอนช่วยให้มีระเบียบวินัย ในการเรียน	4.39	.772	ปานกลาง	
6. การสอนช่วยให้มีความรับผิดชอบต่องานที่พระอาจารย์ และครูสั่ง	4.42	.730	ปานกลาง	3
7. การสอนพระพุทธศาสนาช่วยให้นักเรียนตั้งใจเรียน ในขณะที่ครูสอน	4.14	.918	ปานกลาง	9
8. การสอนช่วยให้นักเรียนรู้จัก ช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น ในทางที่ ถูกต้องที่ควร	4.41	.752	ปานกลาง	5
9. การสอนช่วยให้นักเรียนไม่เอาเปรียบและเบียดเบียน ผู้อื่น	4.29	.890	ปานกลาง	7
10. การสอนช่วยให้นักเรียนมีความเอาใจใส่ในการทำงาน ของตนทั้งที่ โรงเรียนและที่บ้าน	4.43	.665	ปานกลาง	2
รวม	4.36	0.50	ปานกลาง	

จากตาราง 9 แสดงว่า ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา ชั้นศีล(ศีลสิกขา) โดยรวมมี ระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 4.36$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักเรียน มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 4.42 - 4.46$) เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับคือ การสอนช่วยให้ตั้งใจทำสิ่งที่ดีที่มีคุณธรรม ($\bar{X} = 4.46$) การสอนช่วยให้นักเรียนมีความเอาใจใส่ในการทำงาน ของตนทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน ($\bar{X} = 4.43$) การสอนช่วยให้นักเรียนเป็นคนมีเหตุผลมากขึ้นและการสอนช่วยให้มีความรับผิดชอบต่องานที่พระอาจารย์ ($\bar{X} = 4.42$) ตามลำดับ เมื่อเรียงลำดับจากน้อยที่สุด 3 ลำดับ คือ การสอนพระพุทธศาสนาช่วยให้นักเรียนตั้งใจเรียนในขณะที่ครูสอน ($\bar{X} = 4.14$) การสอนช่วยให้เป็นคนพูดจาไพเราะ อ่อนหวานสุภาพอ่อนโยน ($\bar{X} = 4.26$) และการสอนช่วยให้นักเรียนไม่เอาเปรียบและเบียดเบียนผู้อื่น ($\bar{X} = 4.29$)

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา ชั้นสมาธิ (จิตตสิกขา) จำแนกเป็นรายชื่อ

พุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา ชั้นสมาธิ(จิตตสิกขา)	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1.นักเรียนมีความตั้งใจที่จะกระทำใน สิ่งที่ต้องการ	4.43	.715	ปานกลาง	6
2.นักเรียนระวังและรักษาส่งดีและถูกต้องให้คงอยู่ตลอดไป	4.32	.670	ปานกลาง	9
3. การสอนช่วยให้นักเรียนมีความพยายามในการทำงานให้สำเร็จโดยเร็ว	4.43	.715	ปานกลาง	6
4. การสอนช่วยให้นักเรียนมีความรู้สึกระลึกได้ในสิ่ง ถูกที่ควร	4.45	.716	ปานกลาง	4
5. การสอนช่วยให้นักเรียนมีสติระครองตนให้มีความบริสุทธิ์ทั้งกาย วาจา ใจ	4.44	.716	ปานกลาง	5
6. การสอนช่วยให้นักเรียนมีความระลึกถึงคุณของบิดา - มารดา	4.71	.576	ปานกลาง	1
7. การสอนช่วยให้นักเรียนไตร่ตรองงานที่ทำก่อนส่งครูเสมอ	4.22	.823	ปานกลาง	10
8. นักเรียนมีความอึดเอบใจ เมื่อแผ่เมตตาให้สัตว์ทั้งหลาย	4.48	.794	ปานกลาง	3
9. นักเรียนมีความสบายใจเมื่อสวดมนต์ไหว้พระ	4.40	.824	ปานกลาง	8
10.เมื่อนักเรียนทำความดีจะมีความอึดเอบใจ และมีความสุข	4.61	.725	ปานกลาง	2
รวม	4.45	0.455	ปานกลาง	

จากตาราง 10 แสดงว่า ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบ ชั้นสมาธิ (จิตตสิกขา) โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 4.45$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่า นักเรียนมีระดับความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา ชั้นสมาธิ (จิตตสิกขา) อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 4.22 - 4.71$) ทุกข้อเรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับคือ การสอนช่วยให้นักเรียนมีความระลึกถึงคุณของบิดา - มารดา ($\bar{X} = 4.71$) เมื่อนักเรียนทำความดีจะมีความอึดเอบใจ และมีความสุข ($\bar{X} = 4.61$) นักเรียนมีความอึดเอบใจ

เมื่อแผ่เมตตา ให้สัตว์ทั้งหลาย ($\bar{X} = 4.48$) ตามลำดับ เมื่อเรียงลำดับจากน้อยที่สุด 3 ลำดับคือ การสอนช่วยให้ นักเรียนไต่ตรงงานที่ทำก่อนส่งครูเสมอ ($\bar{X} = 4.22$) นักเรียนระวังและรักษาสัจดีและถูกต้องให้คงอยู่ตลอดไป ($\bar{X} = 4.32$) และนักเรียนมีความสุขเมื่อสวดมนต์ไหว้พระ ($\bar{X} = 4.40$)

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา ชั้นปัญญา (ปัญญาสิกขา) จำแนกเป็นรายชื่อ

พุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา ชั้นปัญญา(ปัญญาสิกขา)	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. นักเรียนให้ความสำคัญต่อความคิดของทุกคน และทุกความคิด	4.47	.659	ปานกลาง	4
2. การสอนพระพุทธศาสนาช่วยให้นักเรียนมี ความเข้าใจแจ่มแจ้งในการ เรียนทุกวิชา	4.19	.874	ปานกลาง	5
3. การสอนช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ ที่ถูกต้องและมีเจตคติที่ดีต่อศาสนาพุทธ และศาสนาอื่นๆ	4.57	.656	ปานกลาง	2
4. การสอนช่วยให้นักเรียนตั้งใจนำความรู้ที่ได้ ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	4.48	.764	ปานกลาง	3
5. ในการสอนช่วยให้นักเรียนนำ หลักธรรม พระพุทธศาสนามาปรับและพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น	4.67	.581	ปานกลาง	1
รวม	4.48	0.49	ปานกลาง	

จากตาราง 11 แสดงว่า ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบ ชั้นปัญญา (ปัญญาสิกขา) โดยรวมมี ระดับความพึงพอใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 4.48$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่า นักเรียนมีระดับความพึงพอใจชั้นปัญญา (ปัญญาสิกขา) อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 4.19 - 4.67$) ทุกข้อ เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับคือ ในการสอนช่วยให้นักเรียนนำหลักธรรมพระพุทธศาสนามาปรับและพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น ($\bar{X} = 4.67$) การสอนช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและมีเจตคติที่ดีต่อ

ศาสนาพุทธและศาสนาอื่นๆ ($\bar{X} = 3.17$) และ การสอนช่วยให้นักเรียนตั้งใจนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ($\bar{X} = 4.48$) ตามลำดับ

ตอนที่ 5 การทดสอบสมมติฐานการวิจัยการมีความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี

ตาราง 12 การเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามเพศ

ความพึงพอใจของนักเรียนต่อ พุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา	เพศชาย		เพศหญิง		t	p
	(n = 85)		(n = 90)			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
ขั้นศีล(ศีลสิกขา)	4.37	.466	4.35	.056	.287	.775
ขั้นสมาธิ(จิตตสิกขา)	4.45	.467	4.45	.047	-.025	.980
ขั้นปัญญา(ปัญญาสิกขา)	4.48	.466	4.48	.055	-.004	.997
รวม	4.42	.398	4.41	.047	.124	.901

จากตาราง 12 แสดงว่า การเปรียบเทียบ ความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา ที่มี เพศต่างกัน ความพึงพอใจ ของนักเรียนต่อ พุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนที่มีเพศ มีความพึงพอใจต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาในทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 13 การเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา โดยรวม และรายด้าน จำแนกตามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา

ความพึงพอใจของนักเรียนต่อ พุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา	ความรู้น้อย (n = 85)		ความรู้มาก (n = 90)		t	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
	ขั้นศีล(ศีลสิกขา)	4.44	.464	4.28		
ขั้นสมาธิ(จิตตสิกขา)	4.48	.469	4.42	.444	.803	.423
ขั้นปัญญา(ปัญญาสิกขา)	4.56	.399	4.40	.557	2.235	.027*
รวม	4.48	.391	4.36	.445	1.839	.068

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง แสดงว่า การเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา จำแนกตามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา พบว่า โดยรวมความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา ขั้นศีล (ศีลสิกขา) และ ขั้นปัญญา (ปัญญาสิกขา) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนขั้นสมาธิ (จิตตสิกขา) ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 14 เปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา จำแนกตาม การรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าและประโยชน์วิชาพระพุทธศาสนา โดยภาพรวมและรายด้าน

ความพึงพอใจของนักเรียนต่อ พุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา	รับรู้ น้อย		รับรู้ มาก		t	p
	(n = 84)		(n = 91)			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
ขั้นศีล(ศีลสิกขา)	4.09	.506	4.61	.338	-8.145	.000*
ขั้นสมาธิ(จิตตสิกขา)	4.17	.470	4.71	.244	-9.537	.000*
ขั้นปัญญา(ปัญญาสิกขา)	4.28	.579	4.65	.304	-5.340	.000*
รวม	4.16	.424	4.66	.243	-9.618	.000*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 14 แสดงว่า ความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา จำแนกตามการรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าความสำคัญและประโยชน์ของวิชาพระพุทธศาสนา พบว่า นักเรียนที่มีการรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าความสำคัญและประโยชน์ของวิชาพระพุทธศาสนาต่างกัน มีความพึงพอใจต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนที่มี การรับรู้เกี่ยวกับคุณค่า และประโยชน์วิชาพระพุทธศาสนา ต่างกัน มี ความพึงพอใจต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ผู้วิจัยได้สรุปสาระสำคัญนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา
2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาจำแนกตามเพศ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา และการรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าและประโยชน์วิชาพระพุทธศาสนา

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 ของโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี มีจำนวนห้องเรียนทั้งหมด 9 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 322 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 ของโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี จำนวน 9 ห้องเรียน ซึ่งกำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปตามแบบของ เครจซี่ และ มอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 608) จำนวน 175 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ แบ่งเป็นดังนี้
 - 1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล
 - 1.1.1 เพศ
 - 1.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา
 - 1.2.1 พระพุทธเจ้า
 - 1.2.2 การดำเนินชีวิตตามหลักธรรม
 - 1.2.3 พระสงฆ์ผู้ปฏิบัติดีและสืบทอด พระพุทธศาสนา

1.3 การรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าและประโยชน์วิชาพระพุทธศาสนา

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา ในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี แบ่งเป็นดังนี้

2.1 ชั้นศีล (ศีลสิกขา)

2.2 ชั้นสมาธิ (จิตตสิกขา)

2.3 ชั้นปัญญา (ปัญญาสิกขา)

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลการวิจัย โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือจากเอกสารงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา และตำราที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ

2. สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดที่กำหนดโดยพิจารณาถึงรายละเอียดให้ครอบคลุมทั้งวัตถุประสงค์และลักษณะของการวิจัย

3. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจทานและนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน (รายนามปรากฏอยู่ในภาคผนวก ข) ตรวจสอบเพื่อให้ได้ความเที่ยงตรงเชิงพินิจ และความเหมาะสมของแบบสอบถามเพื่อที่ปรับปรุงแก้ไขให้เกิดความสมบูรณ์ก่อนนำไปทดลองใช้

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาและปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงความเที่ยงตรงแล้วนำไปทดลองใช้ (Tri Out) กับกลุ่มประชากรที่มีคุณลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรเป้าหมายมากที่สุด ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสฤณีเคช จันทบุรี จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990 : 19) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ดังนี้ แบบสอบถามทั้งฉบับได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.9462

คุณค่าความสำคัญและประโยชน์วิชาพระพุทธศาสนาได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.7858

พุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.9556

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นและมีความสมบูรณ์ ไปใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เพื่อขอความร่วมมือจากโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ที่เกี่ยวข้องในการตอบแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้จัดส่งแบบสอบถามจำนวน 175 ฉบับ และได้เก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเองได้รับคืนและเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทุกฉบับ จำนวน 175 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนาและการรับรู้เกี่ยวกับคุณค่า และประโยชน์วิชาพระพุทธศาสนา ของผู้ตอบแบบสอบถามและใช้ t-test เพื่อวิเคราะห์ เปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา

จากการศึกษาระดับความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาในการเรียน วิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรีโดยรวม พบว่า ระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักเรียนมีระดับความพึงพอใจ อยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับจากคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ชั้นปัญญา (ปัญญาศึกษา) ค่าเฉลี่ย 4.48 ชั้นสมาธิ (จิตตศึกษา) ค่าเฉลี่ย 4.45 และ ชั้นศีล (ศีลศึกษา) ค่าเฉลี่ย 4.36 ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

จากการศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า นักเรียนโดยภาพรวมและ รายด้านที่มีปัจจัยด้าน เพศ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา ต่างกัน จะมีความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาไม่แตกต่างกัน ส่วนนักเรียนที่มีการรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าและประโยชน์วิชาพระพุทธศาสนา ต่างกันจะมีความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา ในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี มีประเด็นสำคัญ สมควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า นักเรียนที่มี เพศ ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่าผู้ตอบแบบสอบถาม มีอายุที่ใกล้เคียงกันมีความคิดเห็นที่ใกล้เคียงกันซึ่งสอดคล้องกับ ฉัตรชัย พงษ์ลิขิตพัฒน์ (2548 : บทคัดย่อ) ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนสถาบันการบิณฑลเรือน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน สถาบันการบิณฑลเรือนอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ส่วนการเปรียบเทียบในด้านปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และหลักสูตรการเรียนไม่มีความแตกต่างในกระบวนการจัดการเรียนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานข้อที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐาน นักเรียนที่มี ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา โดยรวม และรายด้านชั้นสมาธิ (จิตตสิกขา) จากผลการศึกษา พบว่า ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่า สิ่งแวดล้อมทางสังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วสิ่งรอบกวนต่างๆ ที่ทำให้นักเรียน ไม่มีสมาธิในการเรียนทั้งในด้านการฟัง การคิด การรับรู้ และมีความสามารถในการจดจำยากที่จะบังคับจิตใจให้จดจ่อหรือสนใจอยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นงานที่ต้องทำอยู่เป็นระยะเวลาอันยาวนาน จะวอกแวกได้ง่ายได้ ส่วนรายด้านชั้นศีล (ศีลสิกขา) ชั้นปัญญา (ปัญญาสิกขา) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักเรียนในชั้นเดียวกัน ทำให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา มีผลต่อระดับความพึงพอใจต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา

สมมติฐานข้อที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน นักเรียนมี การรับรู้เกี่ยวกับคุณค่า และประโยชน์วิชาพระพุทธศาสนา ต่างกัน มีระดับความพึงพอใจต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

จากผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยขอเสนอแนะเกี่ยวกับเรื่องความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ดังต่อไปนี้

1. การสอนเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมของพุทธศาสนา ควรเน้นการนำไปปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวัน ในชั้นกิจกรรมควรจัดให้ผู้เรียนได้มีโอกาสวิเคราะห์พฤติกรรมทางกาย วาจาใจ จากกรณีตัวอย่างและจากตนเองด้วย
2. การสอนแบบไตรสิกขาเป็นรูปแบบการสอนที่ทำให้ผู้เรียนมีการสำรวจกาย วาจา ใจ มีศีล สมาธิ ซึ่งทำให้ผู้เรียนมีความพร้อมที่จะเรียนและเกิดปัญญาได้ต่อเมื่อจิตใจสงบ ทำให้เกิดการรู้แจ้ง
3. ด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา ควรจัดการเรียนการสอนในวิชาพระพุทธศาสนาที่เน้นในเรื่อง ศาสนพิธี ให้นักเรียนได้เห็นและปฏิบัติจริงให้เป็นรูปธรรมเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา
4. การรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าและประโยชน์วิชาพระพุทธศาสนา ควรจัดการเรียนการสอนในวิชาพระพุทธศาสนาเน้นในเรื่องกรรม ให้นักเรียนรู้การทำดี ได้ดี ทำชั่ว ได้ชั่ว
5. การสอนแบบไตรสิกขาเป็นรูปแบบการสอนที่ทำให้ผู้เรียนมีการสำรวจกาย วาจา ใจ มีศีล สมาธิ ซึ่งทำให้ผู้เรียนมีความพร้อมที่จะเรียนและเกิดปัญญาได้ต่อเมื่อจิตใจสงบ ทำให้เกิดการรู้แจ้ง

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรีและเป็นการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยโดยการนำการสอนแบบไตรสิกขาไปใช้กับวิชาอื่น ๆ ด้วย
2. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาผลของพุทธวิธีสอนอื่น ๆ ว่าพุทธวิธีสอนใดทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีประสิทธิภาพมากกว่ากัน
3. ควรศึกษาตัวแปรด้านอื่นๆ โดยใช้การสอนแบบไตรสิกขาในการสอนวิชาพระพุทธศาสนา เช่น ความคงทนในการเรียนรู้ ทักษะคิดต่อวิชาพระพุทธศาสนา และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เป็นต้น

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2535) คู่มือหลักสูตรพระพุทธศาสนาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. กรุงเทพฯ :
คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2546). การจัดการการเรียนรู้พระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ : กรมฯ.
- _____. (2551). การจัดการการเรียนรู้พระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ : กรมฯ.
- กรมศาสนา. (2549). คู่มือครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : กรมฯ.
- ไขศรี พานิกุล. (2546). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนเรื่องหลักธรรมในพุทธศาสนาโดยการสอนแบบ
ไตรสิกขากับการสอนแบบธรรมสภาจันดา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- จินดา อัดชู. (2545). การศึกษาสมรรถนะที่จำเป็นในการบริหารงานของหัวหน้างานอุบัติเหตุและ
ฉุกเฉินโรงพยาบาลชุมชนเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ พย.ม. (การบริหาร
การพยาบาล). ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ฉัตรชัย พงษ์ลิขิตพัฒน์. (2548). ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนสถาบัน
การบินพลเรือน. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (รัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชาญ เมืองโคตร. (2550). ความพึงพอใจของนักเรียนเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียน
ของโรงเรียนในอำเภอแม่ลาน้อย เขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2. วิทยานิพนธ์
ค.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ทรงศักดิ์ พลดาหาญ. (2543). การพัฒนาระบบการเงินของสถาบันราชภัฏเลย. วิทยานิพนธ์
ศศ.ม. (พัฒนาสังคม). ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชนภัทร น้อยศิริ. (2547). ความพึงพอใจในการบริหารกิจกรรมนันทนาการของสมาชิกศูนย์ฝึกกีฬา
เฉลิมพระเกียรติ. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การจัดการนันทนาการ). บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธาริณี วิทยาอนิวรรต. (2542). ผลการเรียนการสอนด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
(บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ธีระ สุภาวิมล. (2551). ความพึงพอใจของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมือง
 อ่างทองที่มีต่อการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ปีการศึกษา 2550.
 วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (พลศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- นงลักษณ์ ประสบสุข. (2540). รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจ
 ในการเรียนวิชาเคี๋ยบอร์ด 1 ของนิสิตวิชาเอกดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย ที่ได้รับการฝึกทักษะเคี๋ยบอร์ดแบบนี้ว่าน่าเสียง. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นัคดา ธรรมวงศ์ผล. (2542). ผลของการสอนแบบไตรสิกขาที่มีต่อการคิดแบบโยนิโสมนติการ
 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักธรรมในรายวิชา ส 0412 พระพุทธศาสนาของ
 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์). วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.
 (ศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.
- บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธิ. (2549). เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย.
 พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : จามจุรีโปรดักท์.
- บุญรัตน์ อินทรสมพันธ์. (2542). ความพึงพอใจของนักเรียนต่อพฤติกรรมการเรียนการสอน
 ในระบบทวิภาคี สังกัดกรมอาชีวศึกษา จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
 (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญล้อม ศรีคราม. (2548). ความพึงพอใจของนักเรียนในช่วงชั้นที่ 3 ในโรงเรียนรัฐบาล
 จังหวัดปทุมธานี ที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษกับครูชาวต่างชาติ. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
 (หลักสูตรและการสอน). ปทุมธานี : บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
 ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- บุษกร พงษ์ชวลิต. (2541). ความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อบริการทางการแพทย์
 ของโรงพยาบาลพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา).
 ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ประทุม พลเมืองดี. (2523). การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคงทนในการ
 เรียนรู้ และความพึงพอใจในการเรียนวิชาห้องสมุดและการศึกษาค้นคว้าในระดับ
 ประกาศนียบัตร วิชาการศึกษาระดับสูงโดยใช้บทเรียนโปรแกรม และการสอนตามปกติ.
 วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ประภาพรรณ เอี่ยมสุภานิต. (2543). “แนวความคิดเรียนรู้กับการเรียนการสอน. (หน่วยที่ 4),”

ใน ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาหลักสูตรและวิทยวิธีทางการสอน. หน้า 96. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยนครราชสีมา.

ประยง กำ ประโคน . (2542). ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในโปรแกรมการจัดการเรียนการสอนพลศึกษาในชั้นเรียนกับโปรแกรมการจัดการแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (พลศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ประสาร ทองภักดี. (2513). พุทธวิธีสอน. กรุงเทพฯ : อักษรศาสตร์.

ปราณีต จันทราชันตี. (2542). ผลของการใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักธรรมในรายวิชา ส 0413 พระพุทธศาสนา และทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (ศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยนครราชสีมา.

ปรีชา ต้นจรรย์านนท์. (2540). ได้ศึกษาและเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนของนิสิตชั้นปีที่ 1-4 คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (พลศึกษา) กรุงเทพฯ :บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ปัญญา นันทภิกขุ. (2518). พุทธจักร. กรุงเทพฯ : การพิมพ์พระนคร.

ปณิตต์พันธุ์ พึ่งจิตร. (2550). พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ภาคนิพนธ์ บธ.ม. (การจัดการ). พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

เพชร มีกลาง. (2540). สภาพการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ตามหลักสูตรพุทธศักราช 2524. ของครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเขตการศึกษา 9. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). สกลนคร: บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏสกลนคร.

พระชัยกมล สิงห์คุณ. (2551). ความคิดเห็นและความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 14. วิทยานิพนธ์ บธ.ม. (การจัดการทั่วไป). พระนครศรีอยุธยา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

พระเทพโสภณ (ประยูร ฐมมจิตโต). (2548). ขอบฟ้าแห่งความรู้. กรุงเทพฯ : อมรินทร์.

พระธรรมปิฎก (ประยูร ปยุตโต). (2538). **พุทธธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. (2541). **พุทธธรรม**. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. (2542 ก). **การศึกษากับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สหธรรมิก.

_____. (2542 ข). **ทศวรรษธรรมทัศน์พระธรรมปิฎก หมอดพุทธศาสนา**. กรุงเทพฯ : ธรรมสภา.

_____. (2542 ค). **พุทธธรรม เล่ม 5**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. (2542 ง). **รุ่งอรุณของการศึกษาเบิกฟ้าของการพัฒนาที่ยั่งยืน**. กรุงเทพฯ : สหธรรมิก.

_____. (2543). **ถึงเวลามารื้อปรับระบบพัฒนาคนกันใหม่**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2548). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**.

พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ : เอส. อาร์. พรินติ้ง แมส โปรดักส์.

พระราชวรมุนี. (2519). **บทบาทพระบรมครู**. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. (2516 ก). **อิทัปปัจจยตา**. กรุงเทพฯ : การพิมพ์พระนคร.

_____. (2516 ข). **พุทธกิจวัตรธรรม**. กรุงเทพฯ : การพิมพ์พระนคร.

_____. (2542). **คู่มือมนุษย์**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : ธรรมสภา.

พุทธทาสภิกขุ. (2516). **อิทัปปัจจยตา**. กรุงเทพฯ : ธรรมทานมูลนิธิ.

พุทธทาสภิกขุ. (2542). **แก่นพุทธศาสน์**. กรุงเทพฯ : ธรรมสภา.

เพ็ญรุ่ง ปานใหม่. (2544). “ไตรสิกขารากแก้วแห่งคุณค่าในยุคปฏิรูปการศึกษา,” **สีมาจารย์**.

16 (32) : 20-23.

ไพรัตน์ ฉายาตินิมพลี. (2540). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการให้เหตุผล**

เชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาพระพุทธศาสนา โดยการสอน

แบบไตรสิกขากับการสอนตามคู่มือครู. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา).

กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ภัทริยา อินทร์สุวรรณ. (2547). **สภาพและความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของบุคลากร**

ในสถาบันราชภัฏจันทรเกษม. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การจัดการนันทนาการ). กรุงเทพฯ :

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ภูมิพรรณ ทวีชาติ. (2549). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและปรีชาเชิงอารมณ์ของนักเรียน**

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนเรื่องหลักธรรมในพุทธศาสนาที่ได้รับการสอนแบบไตรสิกขา

กับการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค เอส ที เอ ดี (STAD). ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.

(การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- มนต์ชัย แก้วหลวง. (2543). ความพึงพอใจของลูกค้าในการใช้บริการจากร้านยาใน เขตอำเภอเมือง
จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ วท.ม (เศรษฐศาสตร์เกษตร). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- รัตนา สมบูรณ์ และคนอื่นๆ. (2554). ความพึงพอใจและความคาดหวังของบุคลากรที่มีต่อ
การให้บริการ ของกองประกันคุณภาพการศึกษา. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์.
พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ลาวัลย์ เผือกบุตร. (2534). ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการปฏิบัติการพยาบาลกับ
ความพึงพอใจของผู้ป่วยและนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลทหารอากาศ. วิทยานิพนธ์ วท.ม
(สาธารณสุขศาสตร์). กรุงเทพฯ : สาขาพยาบาลสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วันชัย มีเพชร. (2547). ความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงาน กรณีศึกษาบริษัทคาลิโอ (ประเทศไทย)
จำกัด. ปริญญาานิพนธ์ บช.บ. (บริหารธุรกิจ). ปทุมธานี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- วิชัย ต้นศิริ. (2550). อุดมการณ์ทางการศึกษาทฤษฎีและภาคปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภสิริ โสมาเกต. (2544). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนและความพึงพอใจในการเรียน
ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการเรียนรู้โดยโครงการ
กับการเรียนรู้ตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). มหาสารคาม :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สนฤดี ศรีสวัสดิ์. (2551). ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาชุดการเรียนโดยใช้หลักการเรียนรู้
แบบไตรสิกขา เรื่อง การเสริมทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมเด็จพระสังฆราช (สมเด็จพระญาณสังวร). (2541). หลักการศึกษาของพระพุทธเจ้า.
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สมพงษ์ จิตระดับ. (2547). เด็กไทยพันธุ์ใหม่เติบโตมาจากวัตุนิยม เพศเสรี ยาเสพติด : เด็กไทย
วัยกึก. กรุงเทพฯ : สถาบันวิถีทรรศน์.
- สมยศ นาวิการ. (2525). การบริหาร กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงสยามการพิมพ์ .
- สโรชภัล เจริญใจ. (2549). การศึกษาความพึงพอใจของผู้อ่านที่มีต่อการออกแบบหนังสือพิมพ์.
วิทยานิพนธ์ ศ.ม. (การออกแบบนิเทศศิลป์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศิลปากร.

สาธิต วงศ์นันต์ และคนอื่นๆ. (2546). รายงานการวิจัยเรื่องความพึงพอใจในการมีส่วนร่วม

กิจกรรมของนักศึกษาสถาบันราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. ปทุมธานี :
สถาบันราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1. (2549). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ
2549. จันทบุรี : สำนักงานฯ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.

_____. (2551). สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล พ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.

_____. (2552). แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2554 - 2549). พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ :
พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). (ร่าง) แนวทางการดำเนินงานโครงการวิจัยและ
พัฒนาการส่งเสริมนวัตกรรมเครือข่ายการเรียนรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อ
พัฒนาคุณภาพผู้เรียน. เอกสารประกอบการประชุมสร้างความเข้าใจแนวทางการ
ดำเนินงาน โครงการวิจัยและพัฒนาการส่งเสริมนวัตกรรมเครือข่ายการเรียนรู้ของครูและ
บุคลากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน. กรุงเทพฯ : สำนักมาตรฐานการศึกษา
และพัฒนาการเรียนรู้.

สุจิตรา บณยรัตพันธุ์. (2534). ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์ฯ.

สุนีย์ ผจญศิลป์. (2548). ผลการสอนแบบไตรสิกขาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
วิชาสังคมศึกษาและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). นครสวรรค์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครสวรรค์.

สุพัตรา ศักกรพันธ์. (2533). พัฒนาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาระดับมัธยมศึกษา
ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (มัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุภารัตน์ ท้าวบุญชู. (2546). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความฉลาดทางอารมณ์
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยการสอนแบบไตรสิกขาและ
การสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการสอนแบบ 4 MAT. ปรินญาณีพนธ์ กศ.ม.
(การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุมน อมรวิวัฒน์. (2513). พุทธวิธีสอน. กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ.

_____. (2528). พุทธวิธีสอนการสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ. กรุงเทพฯ : ตรีวันสาร.

- สุมน อมรวิวัฒน์. (2530). การสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- _____. (2535). สมบัติทิพย์ของการศึกษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2542). การพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์ : ทักษะกระบวนการเผชิญสถานการณ์. กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2544). หลักบูรณาการทางการศึกษาตามนัยแห่งพุทธธรรม. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ. (2545). วิธีจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- อมร โสภณวิเศษฐ์วงศ์และคนอื่นๆ. (2539). พระพุทธศาสนาฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง. (2545). สู่ยอดการพัฒนาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- อาภรณ์ แสงรัศมี. (2543). ผลของการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นหลักต่อลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม และความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่4. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การศึกษาวิทยาศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารมณี ชอบศิลป์ประกอบ. (2542). ผลการใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือที่ใช้เทคนิคสแตดในการเรียนการสอนเรื่องหลักธรรม ในรายวิชา ส 018 พระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสีกัน (วัฒนาลัย). วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (ศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช .
- อาลัย พรหมชนะ. (2541). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในรายวิชา ส 0411 พระพุทธศาสนา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยวิธีสอนตามแนวโยนิโสมนสิการ. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (ศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช .
- Aday, L. and Anderson,R. (1975). **Development of indices of access to medical care : Health Administration.** Michigan.
- Applewhite, P.B. (1965). **Organization Behavior.** Englewood Cliffs. New Jersey : Prentice – Hall.

- Barnard, I. Chester. (1966). **The Function of The Executive**. Cambridge : Harvard University Press.
- Best, John W. (1983). **Research in Education**. New Jersey : Prentice Hill.
- Blassingame, W. (1997). **Combat nurses of world war II**. English : Garrard Pub.
- Cambridge University . (1995). **Cambridge International Dictionary of English**. London : Computaprint.
- Cronbach, Lee. J. (1990). **Essentials of psychological testing** 5 th ed. New York : Harper Collins.
- Fitzgerald R. M. and Durant, F. (1980). "Citizen evaluations and urban management : service delivery in an era of protest," **Public Administration Review**. 40(6) : 585-594.
- Good, Carter V. (1973). **Dictionary of Education**. New York : McGraw-Hill Book .
- Harrell, Thomas Willard. (1972). **Industrial Psychology**. New York : Holt Rinehart and Winston.
- Herzberg, Frederick. (1959). **The Motivation to Work**. New York : John Wiley and sons.
- John, D. Millet. (1954). **Management in the Public Service**. New York : McGraw-Hill.
- Kotler, Philip. (2000). **Marketing Management**. Upper Saddle River. New Jersey : Prentice Hall.
- Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970). "Determining sample size for research activities," **Educational and Psychological Measurement**. 30(3) : 608.
- Maslow, Abraham H. (1970). **Motivation and Personality**. New York : Harper' ETROW.
- Michael R, Filzgerald and Robert F. Durant. (1980). "Citizen Evaluation and Urban Management : Service Delivery in an Era of Protest," **Public Administration Review**. 4(1) : 585-597.
- Morse Nancey C. (1955). **Satisfaction in the White Collar Job**. Michigan : University of Michigan Press.
- Prieto, Margarita. (1997). **English zone sound recording**. New York : McGraw-Hill.
- Scott, Myers M. (1970). **Every Employer a manager** : More Meaningful Work through Job Environment. New York : McGraw – Hill Book.

Shelly, Maynard W. (1975). **Responding to Social Chang**. Pennsylvania : Dowder, Hutchison Press.

Wallerstein, Harvey. (1971). **Dictionary of Psychology** : Maryland : Penguin Book.

Zaleznik, Abraham and others. (1958). Motivation : **Productivity and Satisfaction of Workers**. Combridge, Massa Chusetts : Harvard University Press.

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาคผนวก

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ผศ.อรรวีชัย เฉลิมพงษ์	อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
จังหวัดจันทบุรี
2. นางจารุณี ตฤณมัยทิพย์	อาจารย์ประจำวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า
จังหวัดจันทบุรี
3. นายวิสิทธิ์ สกฤตรัตน์	ผู้อำนวยการโรงเรียนมะขามสารเสรี
จังหวัดจันทบุรี
4. นายมานะ สูดสงวน	ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี
จังหวัดจันทบุรี
5. นายนคร สมานสินธุ์	ข้าราชการบำนาญ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ที่ ศธ ๐๕๕๒.๑๓/ว ๐๒๑๓

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

อ.เมือง จ.จันทบุรี ๒๒๐๐๐

๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอความร่วมมือในการทำวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรรวิทย์ เฉลิมพงษ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัยและเค้าโครงวิจัยโดยย่อ จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระธีระ จิตฺตโสภโณ (ขาวแจ้ง) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาใน โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมพล สุวรรณคุณ เป็นประธานที่ปรึกษา และรองศาสตราจารย์พรทิพานิโรจน์ เป็นกรรมการที่ปรึกษาในการนี้ทางมหาวิทยาลัยพิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อ ขอพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยนนต์ ประดิษฐ์ศิลป์)

รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

โทร. ๐-๓๕๓๑ ๕๑๑๑ ต่อ ๑๑๓๘

โทรสาร. ๐-๓๕๔๓-๑๐๖๑

ที่ ศธ ๐๕๕๒.๑๓/ว ๐๒๑๓

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อ.เมือง จ.จันทบุรี ๒๒๐๐๐

๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอความร่วมมือในการทำวิจัย

เรียน นางจารุณี ตฤณมัยทิพย์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัยและเค้าโครงวิจัยโดยย่อ จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระธีระ จิตตโสภโณ (ขาวแจ้ง) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ต่อพฤติกรรมการสอนแบบไตรสิกขาใน โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมพล สุวรรณภู เป็นประธานที่ปรึกษา และรองศาสตราจารย์พรทิพานิโรจน์ เป็นกรรมการที่ปรึกษาในการนี้ทางมหาวิทยาลัยพิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักเป็นพระคุณยิ่ง
ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยนนต์ ประดิษฐ์ศิลป์)

รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐-๓๕๓๑ ๕๑๑๑ ต่อ ๑๑๓๘

โทรสาร. ๐-๓๕๔๗-๑๐๖๑

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ที่ ศธ ๐๕๕๒.๑๓/ว ๐๒๑๓

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

อ.เมือง จ.จันทบุรี ๒๒๐๐๐

๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอความร่วมมือในการทำวิจัย

เรียน นายวิไลต สุกรัตน์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัยและเค้าโครงวิจัยโดยย่อ จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระธีระ จิตตโสภโณ (ขาวแจ้ง) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาใน โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมพล สุวรรณคุณ เป็นประธานที่ปรึกษา และรองศาสตราจารย์พรทิพานิโรจน์ เป็นกรรมการที่ปรึกษาในการนี้ทางมหาวิทยาลัยพิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยนนต์ ประดิษฐ์ศิลป์)

รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐-๓๕๓๑ ๕๑๑๑ ต่อ ๑๑๓๘

โทรสาร. ๐-๓๕๔๗-๑๐๖๑

ที่ ศธ ๐๕๕๒.๑๓/ว ๐๒๑๓

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

อ.เมือง จ.จันทบุรี ๒๒๐๐๐

๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอความร่วมมือในการทำวิจัย

เรียน นายมานะ สุกสงวน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัยและเค้าโครงวิจัยโดยย่อ จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระธีระ จิตตโสภโณ (ขาวแจ้ง) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาใน โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมพล สุวรรณคุณ เป็นประธานที่ปรึกษา และรองศาสตราจารย์พรทิพานิโรจน์ เป็นกรรมการที่ปรึกษาในการนี้ทางมหาวิทยาลัยพิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยนนต์ ประดิษฐ์ศิลป์)

รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐-๓๕๓๑ ๕๑๑๑ ต่อ ๑๑๓๘

โทรสาร. ๐-๓๕๔๗-๑๐๖๑

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ที่ ศธ ๐๕๕๒.๑๓/ว ๐๒๑๓

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อ.เมือง จ.จันทบุรี ๒๒๐๐๐

๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอความร่วมมือในการทำวิจัย

เรียน นายนคร สมานสินธุ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัยและเค้าโครงวิจัยโดยย่อ จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระธีระ จิตตโสภโณ (ขาวแจ้ง) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาใน โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมพล สุวรรณคุณ เป็นประธานที่ปรึกษา และรองศาสตราจารย์พรทิพานิโรจน์ เป็นกรรมการที่ปรึกษาในการนี้ทางมหาวิทยาลัยพิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยนนต์ ประดิษฐ์ศิลป์)

รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐-๓๕๓๑ ๕๑๑๑ ต่อ ๑๑๓๘

โทรสาร. ๐-๓๕๔๓-๑๐๖๑

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาคผนวก ค
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

แบบสอบถาม

เรื่องความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังเรียน
ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 ของโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ที่อยู่หน้าข้อความและเติมข้อความในช่องว่าง
ให้สมบูรณ์ตามความเป็นจริง

1. เพศ 1) ชาย 2) หญิง

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา แล้วทำ
เครื่องหมาย ✓ ลงใน ให้ตรง ข้อเท็จจริงมากที่สุด

พระพุทธเจ้า

1. เจ้าชายสิทธัตถะ เป็นโอรสของใคร

- 1) พระเจ้าพิมพิสาร กับพระนางสิริมหามายา 2) พระเจ้าอชาตศัตรูกับพระนางยโสธรา
 3) พระเจ้าสุโธทนะกับพระนางสิริมหามายา 4) พระเจ้าสุโธทนะกับพระนางยโสธรา

2. พระธรรมเทศนาที่พระองค์แสดงเป็นครั้งแรก คือข้อใด

- 1) ชัมมจักรกัปปวัตตสูตร 2) อนันตลักขณสูตร
 3) อริยสัจ 4 4) เบญจศีล-เบญจธรรม

3. พระพุทธเจ้าทรงประสูติ ตรัสรู้ ปรีชาญาณ ในวันใด

- 1) วันมาฆบูชา 2) วันวิสาขบูชา
 3) วันอาสาฬหบูชา 4) วันธรรมสวนะ

4. พระพุทธเจ้าได้เดินทางสั่งสอนธรรมเป็น เวลา กี่ปี

- 1) 29 ปี 2) 35 ปี
 3) 40 ปี 4) 45 ปี

5. หลักธรรมที่ได้จากการตรัสรู้และบรรลุมรรค คือสิ่งใด

- 1) หลักธรรม อริยสัจ 4 2) หลักธรรมเบญจธรรม
 3) หลักธรรมสังคหวัตถุ 4 4) หลักธรรมโอวาท 3

การดำเนินชีวิตตามหลักธรรม

6. ผู้ที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีคุณธรรมอะไร

☐ 1) อริยสัจ 4	☐ 2) หิริ – โอตตปปะ
☐ 3) สติสัมปชัญญะ	☐ 4) ความเมตตากรุณา

7. กุศลมูล คือรากเหง้าแห่งความดีนั้นมี อะไรบ้าง

☐ 1) อโลกะ อโทสะ อโมหะ	☐ 2) โลกะ โทสะ โมหะ
☐ 3) อโลกะ โทสะ อโมหะ	☐ 4) ข้อ ก. และ ข้อ ข. ถูกต้องที่สุด

8. ปัญญาที่ติดตัวเรามาแต่กำเนิด เรียกว่าอะไร

☐ 1) จินตามยปัญญา	☐ 2) สุตมยปัญญา
☐ 3) เชาวปัญญา	☐ 4) ภวานามยปัญญา

9. ข้อใดเป็นการเคารพในการศึกษา

☐ 1) ตั้งใจฟังขณะครูสอน ปฏิบัติตามครูสอน	☐ 2) บูชาครูด้วย ดอกไม้ รูป เทียน
☐ 3) กราบสมมุค หนังสือ ทุกครั้งที่อ่านจบ	☐ 4) ไม่ขีดเขียนสมมุคให้สกปรก

10. ถ้านักเรียนไม่ต้องการให้งานค้างค้ำควรใช้ หลักธรรมใดแก้ปัญหานี้

☐ 1) อริยสัจ 4	☐ 2) สังคหวัตถุ 4
☐ 3) อิทธิบาท 4	☐ 4) เบญจศีล

พระสงฆ์ผู้ปฏิบัติดีและสืบทอดพระพุทธศาสนา

11. ข้อใดไม่ใช่บทบาทและความสำคัญของพระสงฆ์

☐ 1) เป็นผู้นำในการเดินประท้วงรัฐบาล	☐ 2) เป็นผู้นำประกอบพิธีกรรมทางศาสนา
☐ 3) เป็นที่พึ่งทางใจแก่คนทั่วไป	☐ 4) เป็นผู้สืบทอดคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า

12. ชาวพุทธที่ดีควรปฏิบัติอย่างไร

☐ 1) พุคยयोगศาสนาที่ตนนับถือ	☐ 2) ประพฤติปฏิบัติตนดีทุกวัน
☐ 3) เข้าร่วมพิธีกรรมทุกวัน	☐ 4) ใส่บาตรทุกวัน

13. การเดินอย่างไรเป็นการเดินอย่างมีสติ

☐ 1) เดินเร็วๆ	☐ 2) เดินช้าๆ
☐ 3) เดินไปคุยไป	☐ 4) เดินและรู้ว่ากำลังเดินอยู่

14. ข้อใดไม่ใช่แนวทางการปฏิบัติของ พุทธศาสนิกชนที่ดี

☐ 1) ทำจิตใจให้บริสุทธิ์	☐ 2) ถวายทานแก่พระสงฆ์
☐ 3) หาโอกาสศึกษาหลักธรรม	☐ 4) ชักชวนเพื่อนมาดื่มสุราที่บ้าน

15. ข้อใดไม่ใช่ประโยชน์ของการฟังธรรม

- 1) ได้ฟังเรื่องใหม่ๆ อยู่เสมอ 2) ได้ข้อคิดจากเรื่องที่ได้ฟัง
- 3) ได้เข้าใจเรื่องที่เคยฟังมากขึ้น 4) ได้เพื่อนสนิทเพิ่มมากขึ้น

16. การอาราธนาพระปริตรมีจุดประสงค์เพื่อ อะไร

- 1) สอนให้คนประพฤติดี 2) เพิ่มสิริมงคลให้ผู้รับ
- 3) ปิดเป่าความทุกข์ให้หายไป 4) ให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครอง

ตอนที่ 3 การรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าและประโยชน์วิชาพระพุทธศาสนา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุด
เพียงคำตอบเดียว และทุกข้อ

การรับรู้เกี่ยวกับคุณค่า และประโยชน์วิชาพระพุทธศาสนา	ระดับความคิดเห็น				
	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง (5)	เห็น ด้วย (4)	เห็นด้วย ปาน กลาง (3)	เห็น ด้วย น้อย (2)	เห็นด้วย น้อย ที่สุด (1)
การรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าและประโยชน์วิชา พระพุทธศาสนา					
1. นักเรียนสามารถนำหลักธรรมดำรงชีวิต ด้วยดีในสังคม					
2. นักเรียนสามารถรักษาระเบียบวินัยได้ดีขึ้น					
3. นักเรียนสามารถปฏิบัติหน้าที่และความ รับผิดชอบต่อสังคม					
4. นักเรียนสามารถช่วยเหลือเกื้อกูล ประโยชน์ ต่อสังคม					
5. นักเรียนช่วยส่งเสริมแวดล้อมในทาง สังคม					

การรับรู้เกี่ยวกับคุณค่า และประโยชน์วิชาพระพุทธศาสนา	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง (5)	เห็น ด้วย (4)	เห็นด้วย ปาน กลาง (3)	เห็น ด้วย น้อย (2)	เห็นด้วย น้อย ที่สุด (1)
6. นักเรียนสามารถดำเนินชีวิตที่ดีงาม					
7. นักเรียนสามารถนำหลักธรรมคำสอนช่วย ฝึกจิตใจให้เข้มแข็ง					
8. นักเรียนสามารถนำหลักธรรมมาควบคุม ตนเองได้ดี					
9. หลักธรรมคำสอนช่วยให้นักเรียนมีสมาธิ					
10. นักเรียนชอบบทสวดมนต์เพราะทำให้ เกิดสมาธิ					
11. นักเรียนสามารถดำเนินชีวิตที่ดีงามหรือ ปฏิบัติได้ด้วยดี					
12. นักเรียน เชื่อว่าสรรพสัตว์มีกรรมเป็น ของ ตนเอง					
13. นักเรียนอดทนต่อการขู่ขู่ได้เสมอ					
14. นักเรียนสามารถคิดพิจารณาแก้ไขปัญหา ต่างๆ					
15. นักเรียนมีความสัมพันธ์กับสิ่งทั้งหลาย อย่างถูกต้อง					
16. นักเรียนควรมีเมตตากับทุกคนด้วย ความเสมอภาค					
17. การเรียนวิชาพระพุทธศาสนาช่วยในการ ดำเนินชีวิต					
18. การเรียนช่วยให้เกิดปัญญา รู้สภาพความ เป็นจริง					
19. นักเรียนมีจิตใจสงบมั่นคง ในการเรียน					

ตอนที่ 4 พุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุดเพียง

คำตอบเดียว และทุกข้อ

พุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา	ระดับความพึงพอใจ				
	พอใจมากที่สุด (5)	พอใจมาก (4)	พอใจปานกลาง (3)	พอใจน้อย (2)	พอใจน้อยที่สุด (1)
ขั้นศีล(ศีลสิกขา)					
1. การสอนช่วยให้เป็นคนพูดจาไพเราะ อ่อนหวาน สุภาพอ่อนโยน					
2. การสอนช่วยให้รู้จักกาลเทศะรู้ว่า เมื่อไหร่ ควรจะทำอะไรมากน้อยแค่ไหน					
3. การสอนช่วยให้นักเรียนเป็นคนมี เหตุผลมากขึ้น					
4. การสอนช่วยให้ตั้งใจทำสิ่งที่ดีที่มี คุณธรรม					
5. การสอนช่วยให้มีระเบียบวินัย ในการเรียน					
6. การสอนช่วยให้อับอายรับพิศชอบ ต่อ งาน ที่พระอาจารย์และครูสั่ง					
7. การสอนพระพุทธศาสนาช่วยให้นักเรียน ตั้งใจเรียนในขณะที่ครูสอน					
8. การสอนช่วยให้นักเรียนรู้จัก ช่วยเหลือ ตนเองและผู้อื่น ในทางที่ถูกที่ควร					
9. การสอนช่วยให้นักเรียนไม่เอาเปรียบและ เบียดเบียน ผู้อื่น					

พุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา	ระดับความพึงพอใจ				
	พอใจมากที่สุด (5)	พอใจมาก (4)	พอใจปานกลาง (3)	พอใจน้อย (2)	พอใจน้อยที่สุด (1)
10. การสอนช่วยให้นักเรียนมีความเอาใจใส่ในการทำงาน ของตนทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน					
ขั้นสมาธิ (จิตตสิกขา)					
11. นักเรียนมีความตั้งใจที่จะกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง					
12. นักเรียนระวังและรักษาสัจและถูกต้องให้คงอยู่ตลอดไป					
13. การสอนช่วยให้นักเรียนมีความพยายามในการทำงานให้สำเร็จโดยเร็ว					
14. การสอนช่วยให้นักเรียนมีความรู้สึกระลึกได้ในสิ่ง ถูกที่ควร					
15. การสอนช่วยให้นักเรียนมีสติระครองตนให้มีความบริสุทธิ์ทั้งกาย วาจา ใจ					
16. การสอนช่วยให้ นักเรียนมีความระลึกถึงคุณของบิดา - มารดา					
17. การสอนช่วยให้นักเรียนไตร่ตรองงานที่ทำก่อนส่งครูเสมอ					
18. นักเรียนมีความอิมเอบใจ เมื่อแผ่เมตตาให้สัตว์ทั้งหลาย					
19. นักเรียนมีความสบายใจเมื่อสวดมนต์ไหว้พระ					
20. เมื่อนักเรียนทำความดีจะมีความอิมเอบใจและมีความสุข					

พุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา	ระดับความพึงพอใจ				
	พอใจมากที่สุด (5)	พอใจมาก (4)	พอใจปานกลาง (3)	พอใจน้อย (2)	พอใจน้อยที่สุด (1)
ขั้นปัญญา(ปัญญาสิกขา)					
21. นักเรียนให้ความสำคัญต่อความคิด ของทุกคน และทุกความคิด					
22. การสอนพระพุทธศาสนาช่วยให้ นักเรียนมีความเข้าใจแจ่มแจ้งในการ เรียนทุกวิชา					
23. การสอนช่วยให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจที่ ถูกต้องและมีเจตคติที่ดี ต่อศาสนาพุทธและศาสนาอื่นๆ					
24. การสอนช่วยให้นักเรียนตั้งใจนำความรู้ที่ ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน					
25. ในการสอนช่วยให้นักเรียนนำ หลักธรรมพระพุทธศาสนามาปรับ และพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น					

ขอขอบคุณ เป็นอย่างสูงที่ช่วยตอบแบบสอบถามนี้
และขอให้ท่านประสบความสำเร็จสมความมุ่งหวังทุกประการ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ – ชื่อสกุล	พระธีระ จิตฺโตภโณ (ขาวแจ้ง)
วัน เดือน ปีเกิด	24 กรกฎาคม 2516
สถานที่เกิด	อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	วัดพลับ 154 หมู่ 1 ตำบลบางกะจะ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
ตำแหน่งหน้าที่การทำงานปัจจุบัน	พระสอนศีลธรรม
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2530 -2533	ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ท่าใหม่ “พุลสวัสดิ์ราษฎร์นุกูล จังหวัดจันทบุรี
พ.ศ. 2533 - 2536	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปวช. (ช่างกลโรงงาน) วิทยาลัยเทคนิคระยอง จังหวัดระยอง
พ.ศ. 2547 - 2549	อนุปริญญาศิลปศาสตร์ อ.ศศ. (พัฒนาชุมชน) มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี
พ.ศ. 2549 - 2551	ศิลปศาสตรบัณฑิต ศศ.บ. (พัฒนาชุมชน) มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี
พ.ศ. 2555	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ศศ.ม. (สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา) มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี